ఆంధ్రభూమి

సచిత్ర మాసపత్రిక

ఆంధ్రభూమి మాసపత్రికకి పంపించే మినీ నవల రాత ప్రతి 100 నుంచి 120 పేజీలలోపు ఉండాలి. కాగితానికి ఒకవైపే రాసి పంపించాలి. కొట్టివేతలు, దిద్దుబాట్లు లేకుండా [illegible] నీట్‌గా, స్పష్టంగా ఉండాలి. రచనలు ఎంపిక కాని పక్షంలో తిప్పి పంపేందుకు తగినంత పోస్టేజీతో సొంత చిరునామాగల కవరును జత పరచాలి.

ఈనెల మినీ నవల

లెక్చరర్ శ్రీనివాస్

- అమరవాది రామచంద్రమూర్తి

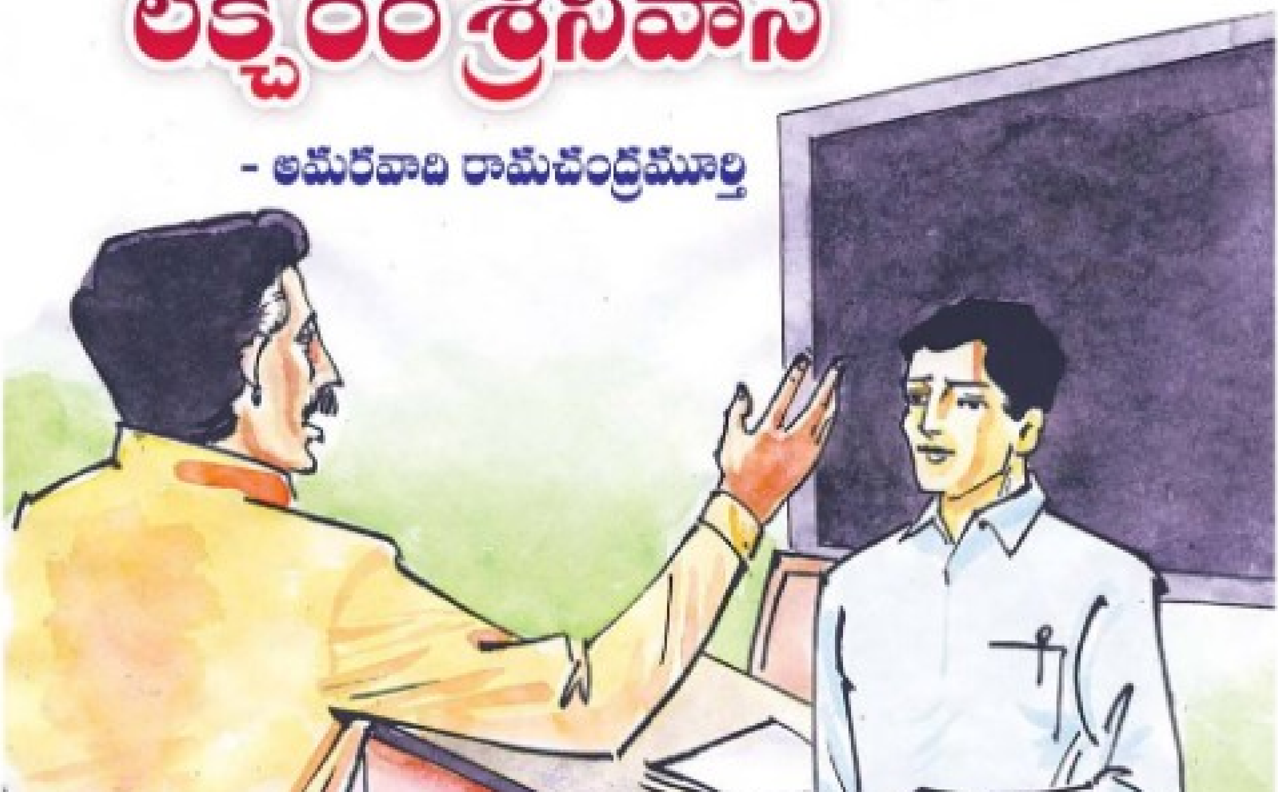

ఆంధ్రభూమి
సచిత్ర మాసపత్రిక

ఆంధ్రభూమి మాసపత్రికకి పంపించే మినీ నవల రాత ప్రతి 100 నుంచి 120 పేజీలలోపు ఉండాలి. కాగితానికి ఒకవైపే రాసి పంపించాలి. కొట్టివేతలు, దిద్దుబాట్లు లేకుండా స్క్రిప్టు నీట్‌గా, స్పష్టంగా ఉండాలి. రచనలు ఎంపిక కాని పక్షంలో తిప్పి పంపేందుకు తగినంత పోస్టేజీతో సొంత చిరునామాగల కవరును జత పరచాలి.

ఈనెల మినీ నవల

లెక్చరర్ శ్రీనివాస్

- అమరవాది రామచంద్రమూర్తి

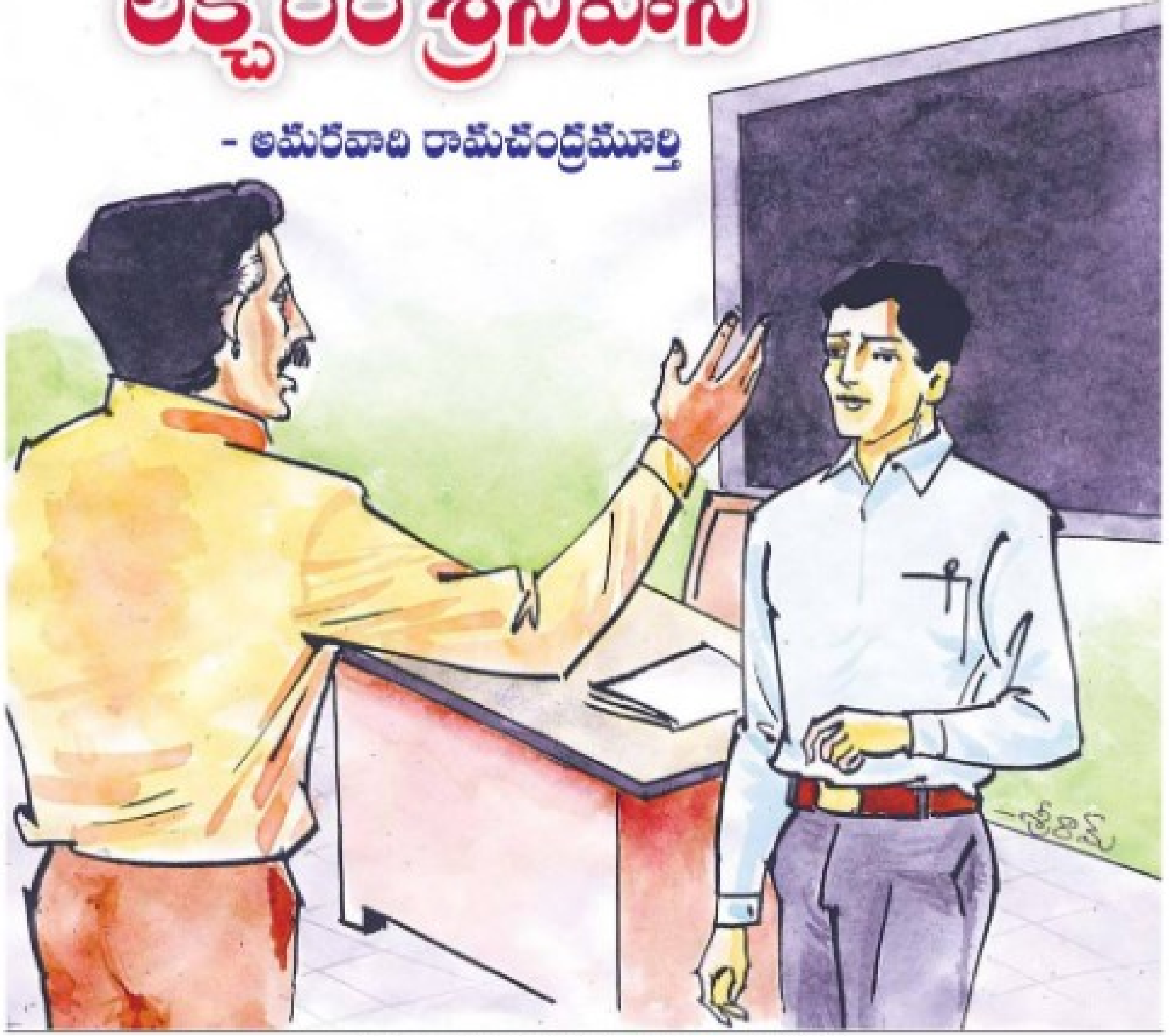

కొామర్స్ లెక్చరర్ శ్రీనివాస్ రెండో సంవత్సరం బి.కాం. విద్యార్థులకు తదేక దీక్షగా బాలెన్స్ షీట్ గురించి వివరిస్తున్నాడు. స్టూడెంట్స్ కూడా శ్రద్ధగా వింటున్నారు. కాలేజి ప్రిన్సిపాల్ మోహన్‌రావుగారు కాలేజీలో రౌండ్స్ తీసుకొంటూ శ్రీనివాస్ క్లాసుకి వచ్చారు. శ్రీనివాస్ ఆయనను గమనించలేదు. స్టూడెంట్స్ "సార్! ప్రిన్సిపాల్‌గారు వచ్చారు" అని చెప్పారు. అప్పుడు శ్రీనివాస్ ప్రిన్సిపాలుని చూసి "సారీ సార్! నేను చూడలేదు" అన్నాడు.

"యు ఆర్ ఎ రియల్ టీచర్. ఐ లైక్ ఇట్. ఈ మధ్య కొంతమంది స్టూడెంట్స్ ఎటెండెన్స్ టైముకి రావటం, వెంటనే వెళ్ళిపోవటం చేస్తున్నారు. మీరు ఎటెండెన్స్ తీసుకొన్నారా?"

"లేదు సార్. మీరు చెప్పింది నేను కూడా గమనించాను. అందుకనే నేను ఎటెండెన్స్‌ను ఒక పర్టిక్యులర్ టైములో తీసుకోవటం లేదు. ఒకసారి ముందుగా, ఒకసారి మధ్యలో, ఒకసారి చివరలో తీసుకొంటాను. దాని వలన అటువంటి వాళ్ల ఆటలు కొంతవరకు కడతాయి" శ్రీనివాస్ చెప్పాడు.

"యు ఆర్ రైట్, అలాగే తీసుకోండి. ఈ పద్ధతి మిగతా లెక్చరర్స్" కూడా చెప్పవచ్చు. ఇంకొకటి, లేట్ కమర్సుని ఎలో చేయకండి. నా దగ్గరికి పంపండి" అని చెప్పి వెళ్ళారు ప్రిన్సిపాల్.

ప్రిన్సిపాల్ వెళ్ళిన ఐదు నిమిషాలలోనే వెంకట్ అనే స్టూడెంట్ చాలా నిర్లక్ష్యంగా లెక్చరర్ పర్మిషన్ అడగకుండా క్లాసులోకి ప్రవేశించాడు.

శ్రీనివాస్ "వెంకట్! క్లాసులోకి వచ్చే ముందు లెక్చరర్ పర్మిషన్ అడగాలని తెలియదా" అన్నాడు.

వెంకట్ చూయింగ్ గం నములుతూ "ఏండీ సార్! అడిగేది. నేను ఫీజు కట్టాను. క్లాసులోకి వెళ్ళటం నా హక్కు. నేను ఎవరి పర్మిషన్ అడగాల్సిన అవసరం లేదు" అన్నాడు.

"నీవు చెప్పింది నిజంగా నిజం. ఫీజు కట్టావు కనుక క్లాసులోకి రావటం నీ హక్కు. కాని హక్కులతో పాటు బాధ్యతలు కూడా ఉంటాయి. ఫీజు కట్టావు కనుక, ఆ డబ్బులు వృధా కాకుండా చూసే బాధ్యత కూడా నీదే. అంటే క్లాసుకి టైముకి వచ్చి లెసన్స్ వినటం నీ బాధ్యతే. ఇప్పుడే ప్రిన్సిపాలుగారు చెప్పారు. లేటు కమర్సుని రానివ్వద్దని. ఒకసారి ఆయనను కలు."

"నేను ప్రిన్సిపాలుని కలవను సార్. క్లాసులోకి వచ్చి కూర్చుంటాను. కావాలంటే మీరు ప్రిన్సిపాలుకి రిపోర్ట్ చేయండి" కవ్విస్తున్నట్లుగా అన్నాడు వెంకట్.

ఇటువంటి పరిస్థితులలోనే లెక్చరర్ సహనం, నేర్పు, సమయస్ఫూర్తి చూపించాలి. ఎదురు తిరిగిన విద్యార్థి చిన్నపిల్లవాడు కాదు, దండించటానికి.

సార్, ఏం అంటాడా మిగిలిన పిల్లలు అంతా కుతూహలంగా చూస్తున్నారు. శ్రీనివాస్ కోపం తెచ్చుకోలేదు. గట్టిగా అరవలేదు. నవ్వాడు "చూడు వెంకట్, నీవు నా స్టూడెంటువి. అంటే నా పిల్లవాడివి. నా పిల్లవాడు నా మాట వినటం లేదని ప్రిన్సిపాలుకి చెప్పుకోవటం నాకు ఘోరమైన అవమానం. అంతకంటే నేను నా జాబ్‌కి రిజైన్ చేయటం బెటర్. నీవు నా మాట వినకపోతే లోపం నీది కాదు. లోపం నాది. నా మీద నాకు గౌరవం ఉండేటట్లుగా నా ప్రవర్తన లేదన్నమాట. నా ప్రవర్తనను ఇంకా మెరుగు పరచటానికి ప్రయత్నం చేస్తాను. మంచిది, వెళ్లి కూర్చో" అన్నాడు.

వెంకట్ కళ్ళలో తప్పు చేసిన ఫీలింగ్ కనిపించింది. ఆ ఫీలింగ్‌తో పాటు ఆశ్చర్యం కూడా కనిపించింది. కాసేపు వెంకట్‌కి ఏం మాట్లాడాలో అర్థం కాలేదు.

"సారీ సార్! మీరంటే నాకు చాలా గౌరవం. ప్రిన్సిపాల్ చెప్పారని కాదు, మీరు చెప్పారని నేను బయటికి వెళ్తున్నాను" ఒక నిముషం తరువాత అన్నాడు వెంకట్.

"అలా అనవద్దు వెంకట్. మీ మాటలలో చెప్పాలంటే కాలేజి అనేది ఒక కుటుంబం లాంటిది. ప్రిన్సిపాల్ హెడ్ ఆఫ్ ది ఫామిలి. ఎవరికి వారు నా ఇష్టం వచ్చినట్లు ఉంటానంటే మొత్తం వ్యవస్థ దెబ్బ తింటుంది. మనం అంతా ఒక క్రమ శిక్షణలో మెలగాలి. ఇదంతా మీకు తెలుసు. కాని మీకు తెలుసని మీకు తెలియదు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

వెంకట్‌తోపాటు పిల్లలంతా నవ్వారు "సార్! క్షమించండి. నెక్స్ట్ క్లాస్ నుండి నేను ఎలా ఉంటానో మీరే చూద్దురుగాని" అన్నాడు. శ్రీనివాస్ "ఓకె ఇప్పుడు వెళ్లు" అన్నాడు. వెంకట్ వెళ్ళగానే పిల్లలంతా చప్పట్లు కొట్టి అభినందించారు. శ్రీనివాస్ వాళ్ళని వారిస్తూ "ఇది నాకు విజయం కాదు. అలా అని అపజయమూ కాదు.

"ఒక టీచర్ జీవితంలో మరువలేని రోజు. మంచిరోజు, చెడ్డరోజు రెండూ మరువలేనివే. వెంకట్‌లో మార్పు వస్తే అప్పుడు అది విజయం అవుతుంది. చూద్దాం. మేము మీకు పాఠాలు చెప్పటమే

కాదు. మా ప్రవర్తనతో మీకు సంస్కారం నేర్పాలి. సహనం విలువను తెలపాలి. పాజిటివ్ దృక్పథం అలవాటు చేయాలి'' అన్నాడు.

ఇంతలో బెల్ మోగింది. శ్రీనివాస్ క్లాస్ నుండి స్టాఫ్ రూంకు బయల్దేరాడు. శ్రీనివాస్ రామాపురం ప్రభుత్వ డిగ్రీ కాలేజిలో కామర్స్ లెక్చరర్‌గా నాలుగు సంవత్సరాల నుండి పనిచేస్తున్నాడు. అప్పుడే పెళ్లి అయింది. భార్య రాగిణి బి.ఎస్సి పాసయింది. ఆ దంపతులకు ఒక బాబు. ఏడాది వాడు. పేరు కిరణ్. శ్రీనివాస్ ఏక్టివ్‌గా ఉంటాడు. పిల్లలతో కలసి పోతాడు. పిల్లలకి ఎంత దగ్గరగా ఉంటాడో అంత దూరంగా ఉంచుతాడు. ప్రిన్సిపాలుకి పిల్లలతో సమస్యలు ఏవైనా వస్తే శ్రీనివాస్‌ని సంప్రదిస్తాడు. కొలీగ్స్‌తో కూడా ఆత్మీయంగా ఉంటాడు. అలా అని అజాత శత్రువు ఏమీ కాదు. కొంతమంది నిత్య అసూయాపరులు ఇతనిని ఎలా అభాసుపాలు చేద్దామా అని ఎత్తులు వేస్తూ ఉంటారు. వాటిని ఎదుర్కోటానికి ప్రతి ఎత్తులు వేయటం కాలేజీ జీవితంలో ఒక భాగం అయింది.

శ్రీనివాస్‌కి ఎం.కామ్. అయిన వెంటనే స్టేట్‌బ్యాంక్‌లో ఉద్యోగం వచ్చింది. కాని అతనికి లెక్చరర్ ఉద్యోగం అంటే చాలా ఇష్టం. అతను స్టూడెంట్‌గా ఉన్నప్పుడు ఒకరిద్దరు లెక్చరర్లు అతనిని బాగా ప్రభావితం చేసారు. వారు పిల్లలకు మార్గదర్శకంగా ఉండేవారు. ఆ లెక్చరర్లు శ్రీనివాస్‌కి ఆదర్శమూర్తులు. అందువలన జూనియర్ లెక్చరర్‌గా సెలెక్ట్ అయినాక నెట్ రాసి డిగ్రీ కాలేజిలో లెక్చరర్ పోస్ట్ సంపాదించాడు. అప్పటి నుంచి రామాపురంలో పని చేస్తున్నాడు. కాలేజీ వ్యవహారాలలో బాధ్యత తీసుకొంటాడు. ప్రిన్సిపాలుకి అందుబాటులో ఉంటాడు. పిల్లలలో మంచి పేరు ఉంది.

సెకండ్ బి.కామ్ క్లాసు నుండి స్టాఫ్ రూముకి వెళ్తుంటే దారిలో మాథ్స్ రామలింగం సార్ కలిసారు. ఆయనకు తన క్లాసులు తప్ప అన్ని వ్యవహారాలూ తక్కువ వయసున్న ప్రిన్సిపాల్‌ను చూస్తే మంట. శ్రీనివాసుని కూడా తన స్టూడెంట్‌లాగా ఫీల్ అయి చనువుగా ఉంటాడు. ఆయనే శ్రీనివాసుని పలకరించి "ఏమోయి శ్రీనివాస్ ఏమిటి ఇందాక ప్రిన్సిపాల్ నీ క్లాసులో క్లాసు పీకుతున్నాడు'' అని అడిగాడు. శ్రీనివాస్ జరిగింది చెప్పాడు.

"అర్థ దోవలో ప్రిన్సిపాల్ అయ్యి ఏదేదో చెపుతూ ఉంటాడు'' కసిగా అన్నాడు రామలింగం.

"అర్థదోవలో ప్రిన్సిపాల్ ఎట్లా అవుతాడు''

"వాళ్ళ బావగారు ఎం.పి.కదా. ఆయన తన ఊళ్ళో ఒక డిగ్రీ కాలేజీ పెట్టి ఈ మోహన్‌రావుని లెక్చరర్‌గా తీసుకొని, ఐదు సంవత్సరాలు పూర్తి కాగానే ప్రిన్సిపాలుని చేసాడు. రెండు సంవత్సరాలు నిండగానే, తన పలుకుబడితో కాలేజీని ప్రభుత్వం తీసుకొనేటట్లుగా పావులు కదిపాడు. ఆ సమయంలో ఈయన ప్రిన్సిపాల్ కనుక ప్రిన్సిపాలుగానే గవర్నమెంటు సర్వీసులో అబ్ జార్బ్ అయినాడు. అందువల్లనే ఐదు సంవత్సరాల లెక్చరర్ సర్వీసుతోనే ప్రిన్సిపాల్ అయి మన నెత్తిమీద కూర్చున్నాడు. పాతిక ఏళ్ళు పూర్తి అయినా నాకు ప్రమోషన్ రాలేదు'' అక్కసుగా అన్నాడు రామలింగం.

"అటువంటి కాలేజి పెట్టే ఎం.పి. బావగారు మీకు లేరా?'' నవ్వుతూ అడిగాడు శ్రీనివాస్.

"ఉంటే ఇంత గొడవ ఎందుకు. ఎప్పుడో ప్రిన్సిపాల్ అయ్యే వాడిని.''

"అంటే అలా అర్థ దోవలో ప్రిన్సిపాల్ అవటం తప్పు కాదుగా. వదిలెయ్యండి సార్. ఏది ఏమైనా మోహనరావుగారు ఇప్పుడు మన ప్రిన్సిపాల్. మన కాలేజి సక్రమంగా నడవాలంటే మనం అందరం ఆయనకు కోఆపరేట్ చెయ్యాలి. దురదృష్టం ఏమిటంటే నాకు కూడా అటువంటి ఎం.పి. బావగారు లేరు. అయినా ప్రిన్సిపాల్ పోస్ట్‌లో ఏ సుఖమూ లేదు సార్. మూడు క్లాసులు తీసుకొంటే మన పని అయిపోతుంది. కాని ప్రిన్సిపాలుకి పిల్లలతో, స్టాఫ్‌తో, గవర్నమెంటుతో, యూనివర్సిటీతో తలకాయ నొప్పులు.''

"నువ్వు చెప్పింది అక్షరాలా నిజమేనయ్యా. మన పనే సుఖం'' అంటూ నవ్వేసాడు రామలింగం.

స్టాఫ్‌రూంలో ఎవరి టేబుల్ దగ్గరికి వారు వెళ్లారు. విద్యా సంవత్సరం ప్రారంభం కనుక. డిగ్రీ మొదటి సంవత్సరంలో ప్రవేశం కోసం ఇంటర్ పాస్ అయిన విద్యార్థులు కాలేజికి వచ్చి అప్లికేషన్లు ఇస్తున్నారు. ఈ కథాకాలం నాటికి (1988-89) బి.కామ్‌కి విపరీతమైన గిరాకీ ఉండేది. అప్పుడు జనరల్ బి.కామ్ మాత్రం ఇంగ్లీష్ మీడియం, తెలుగు మీడియంలలో ఉండేది. తరువాత బి.కామ్ కంప్యూటర్, బి.కామ్ ఒకేషనల్ వంటి అదనపు కోర్సులు కూడా వచ్చాయి. బి.కామ్ తరువాత గిరాకీ బి.ఎస్సి., బి.ఏ.లకు ఉండేది. చిన్నా, పెద్దా కాని ఊళ్లలో అడ్మిషన్లు ప్రారంభం నుంచి ముగిసేదాకా రోజూ ఒక యుద్ధమే. ముఖ్యంగా కామర్స్ డిపార్ట్‌మెంట్‌కి గొప్ప తలకాయ నొప్పి. బి.ఎస్సికి తక్కువ. బి.ఏకి అసలు ఉండేదికాదు. బి.ఏ. సార్లు అడ్మిషన్ల కోసం తలుపులు తెరచి పెట్టుకొనేవారు.

ఎకనామిక్స్ భాషలో చెప్పాలంటే సప్లై ఎక్కువ, డిమాండ్ తక్కువ ఉండేది. తరువాతి రోజులలో వీధికో డిగ్రీ కాలేజి వచ్చింది. వాటిలో బి.ఏ తరగతులు లేవు. ఇక బి.కామ్‌లో ప్రవేశం కొరకు నానా ప్రయత్నాలు చేసేవారు. అప్పట్లో ప్రైవేటు కాలేజీలు చాలా తక్కువ కనుక ప్రభుత్వ కాలేజీలకే ఒత్తిడి ఎక్కువ ఉండేది. పైగా ఫీజులు తక్కువ. స్కాలర్ షిప్పులు ఉండేవి. ప్రభుత్వ నిబంధనల ప్రకారం రిజర్వేషన్ నియమాలను పాటిస్తూ సీట్ల పెంపకం చేయాల్సి వుంది. యూనివర్సిటీ రూల్స్ ప్రకారం క్లాసుకు అరవై మంది కంటే ఎక్కువ ఉండకూడదు.

మరి బి.కామ్ రెండు సెక్షన్లకు (ఇంగ్లీష్, తెలుగు మీడియంలు) కలిపి నూట ఇరవై మందికి మాత్రమే అవకాశం. ఆ సంవత్సరం దాదాపు వెయ్యి అప్లికేషన్లు బి.కామ్‌కి వచ్చాయి. ఇందులో ఇంటర్ మొదటిసారి ఫస్ట్, సెకండ్, థర్డ్ క్లాసులలో పాస్ అయిన వాళ్ళు కాక సప్లిమెంటరీలో పాస్ అయిన వాళ్ళు కూడా ఉన్నారు. అప్లికేషన్‌ను కాలేజిలో సబ్మిట్ చేసినప్పటి నుంచి జాతర మొదలు.

"సార్! మా అబ్బాయికి ఇంటర్‌లో 850 మార్కులు వచ్చాయి.

బి.కామ్‌లో సీట్ వస్తుందా!''

"850 మార్కులు వస్తే సీటు ఎందుకు రాదు. తప్పకుండా వస్తుంది.''

"అయితే ఫస్ట్ అటెంప్ట్‌లో కాదు సార్. సప్లిమెంటరీలో వచ్చాయి.''

"ఆ మాట ముందు చెప్పాలి. ఫస్ట్ అటెంప్ట్‌లో 350 వచ్చిన వాళ్లకి కూడా సీట్ ఇచ్చిన తరువాత మిగిలితే అప్పుడు సప్లిమెంటరీ వాళ్లని చూస్తాం. అయినా రిజర్వేషన్ అవకాశముంటే చెప్పలేము.''

"ఇది అన్యాయం సార్. మా అబ్బాయి మెరిట్ స్టూడెంట్ సార్. ఫస్ట్ అటెంప్ట్ రాసేటప్పుడు టైఫాయిడ్ జ్వరం వలన ఒక సబ్జెక్ట్‌లో ఫెయిల్ అయ్యాడు. మీరే చూడండి. మార్కులు ఎలా వచ్చాయో.''

"ఔనండి. మీరు చెప్పింది నిజమే. కాని మా చేతులలో ఏమీ లేదు.''

"మీరే అలాగ అంటే ఎలా సార్. ఏదైనా చేసి సీట్ ఇప్పించండి సార్.''

"ఇది మా సొంత కాలేజి కాదు. మా ఇష్టం వచ్చినట్లు సీట్లు ఇవ్వటానికి. ప్రభుత్వ కాలేజి. ప్రభుత్వ నిబంధనల ప్రకారం మాత్రమే సీట్లు ఇవ్వగలం''

"పోనీ, ఇది చెప్పండి సార్. ఎవరు చెబితే వస్తుంది''

"ఏమండి, ఎన్నిసార్లు చెప్పాలి మీకు. ఎవరు చెప్పినా రాదని. వెళ్ళండి''

ఇలా ప్రతిరోజు వాదనలు, కోపాలు, అరవటాలు, నిరసనలు.

లోకల్ ఎం.ఎల్.ఎ.లు చెప్పినా రాదా. ఎలా రాదో చూస్తామని తల ఎగరేసేవాళ్ళు. కొంతమంది చోటా, మోటా నాయకులు, గల్లీ లీడర్లు నమస్తే సారూ అంటూ వచ్చి సీట్లు అడగటం, మెరిట్ ప్రకారమే సీట్లు అని వీళ్ళు చెప్పటం. వాళ్లకి కోపాలు రావటం జరిగేది. కొంతమంది లెక్చరర్లు పోట్లాటకు దిగేవాళ్లు. శ్రీనివాస్ చాలా నెమ్మదిగా రూల్స్ ప్రకారమే అడ్మిషన్లు ఉంటాయని, ప్రిన్సిపాల్ కూడా తన ఇష్ట ప్రకారం సీట్లు ఇవ్వలేడని చెప్పేవాడు. ఎవరైనా ఎందుకు రాదో చూస్తామని అంటే, వస్తే మంచిదేగా అనేవాడు. శ్రీనివాస్ దృష్టిలో కోపంగా అరిచి బి.పి. తెచ్చుకోవటం తెలివి తక్కువతనం. దాని వలన సమస్యలు జటిలం అవుతాయి. ముఖ్యంగా విద్యార్థులతో డీల్ చేసేటప్పుడు కోపాన్ని అదుపులో ఉంచుకోవాలి అంటాడు. ఎందుకంటే ప్రతి విద్యార్థి ఎంత అల్లరివాడైనా, ఒక్కడిగా లెక్చరర్‌తో నమ్రతగా, మర్యాదగా ఉంటాడు. లెక్చరర్ కోపంగా మాట్లాడినా వినయంగా ప్రవర్తిస్తాడు. అదే విద్యార్థి నలుగురితో ఉంటే మాబ్ మెంటాలిటీతో ఉంటాడు. నమ్రత, వినయం మటుమాయం అవుతాయి. లెక్చరర్ కోపంగా మాట్లాడితే రెచ్చిపోతాడు. అందువలన లెక్చరర్ టాక్ట్‌ఫుల్‌గా డీల్ చెయ్యాలి. అరిస్తే పరిస్థితి ఇంకా చెడుతుంది.

విద్యార్థులతోనే కాదు. ఎవరితో అయినా మన సమాధానం 'నో' లేదు 'కాదు', 'అవదు' అయినప్పుడు చాలా మెత్తగా ఉండాలి. అదే కఠినంగా ఉంటే, అవతలివాడు ఉక్రోషంగా 'నో' అన్న దానిని పక్కన పెట్టి 'నో' చెప్పిన విధానాన్ని తప్పు పట్టిపోట్లాడుతాడు. అందుకనే ఎవరైనా బిచ్చం అడిగితే ఇవ్వటం ఇష్టం లేకపోతే లేదు అని నెమ్మదిగా చెప్పాలి. అంతేకాని కసురుకోకూడదు. నీతులు అసలే చెప్పకూడదు. అదే సూత్రంతో కాలేజిలో పరీక్షలు జరిగేటప్పుడు శ్రీనివాస్ పిల్లలతో చాలా మర్యాదగా మాట్లాడుతూ స్ట్రిక్ట్‌గా ఇన్విజిలేషన్ చేస్తాడు. "తన కోపమే తనకు శత్రువు'' అనే సామెతను శ్రీనివాస్ ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకొంటాడు.

ఈ సంవత్సరం కూడా ఏ గొడవలూ కాకుండా అడ్మిషన్ల ప్రవాసనం పూర్తి అయ్యేటప్పటికి తల ప్రాణం తోకలోకి వచ్చింది. అంతా అమ్మయ్య అనుకొన్నారు.

ప్రొఫెషనల్ కాలేజీల నుంచి రాగింగ్ జబ్బు డిగ్రీ కాలేజీలకు కూడా వ్యాపించింది. ఆ సంవత్సరం ఈ రాగింగ్ కొంచెం సీరియస్‌గా మారింది. ఒక బి.ఎస్సి ఫస్ట్ ఇయర్ స్టూడెంట్‌ని ఒక ఫైనల్ బి.కామ్ స్టూడెంట్ రాగింగ్ చేసి ఏడిపించాడు. ఆ జూనియర్, తన బాడీ బిల్డర్ అన్నయ్యను తీసుకొచ్చి కాలేజీలో ఆ రాగింగ్ చేసినవాడికి దేహశుద్ధి చేయించాడు. ఇక చూడండి దెబ్బలు తిన్నవాడు, తన గ్రూపు పిల్లలతో ప్రిన్సిపాల్ రూం ముందు బైఠాయించి "ప్రిన్సిపాల్ డౌన్.డౌన్. బయటి వాళ్ళు వచ్చి విద్యార్థులను కొడుతుంటే ప్రిన్సిపాల్ ఏం చేస్తున్నాడు? నిద్రపోతున్నాడా, మాకు న్యాయం కావాలి'' అంటూ కేకలు మొదలెట్టారు. ఎవరూ క్లాసులకు వెళ్ళలేదు. కాలేజి ఆవరణ అంతా పిల్లలతో నిండిపోయింది. ప్రిన్సిపాల్, లెక్చరర్ల స్కూటర్లు ఓ పక్కన ఉన్నాయి. అటెండర్ శంకరం వచ్చి ప్రిన్సిపాల్ గారి స్కూటర్ సీటుని ఎవరో కోసారు సార్ అని చెప్పాడు. మరి మావి అంటూ ఒక లెక్చరర్ అడిగితే, ఇంకా కోయలేదు అని జవాబు. ఇంతలో ప్రిన్సిపాల్ నుంచి ఎమర్జెన్సీ స్టాఫ్ మీటింగ్ అని కబురు వచ్చింది. అంతా వెళ్ళారు. ప్రిన్సిపాల్ సంగతి చెప్పి ఏమి చేద్దామని అడిగాడు. రాగింగ్ చేయటం తప్పు కదా, మరి ప్రిన్సిపాల్ ఏం చేస్తున్నట్లు అని ఇంగ్లీష్ లెక్చరర్ సూర్యం ఒక పాయింట్ లేవదీసాడు. దానిని రామలింగం సమర్థించాడు. ప్రిన్సిపాలుని కార్నర్ చేయడానికి వాళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడూ ఒకటే.

ఎకనామిక్స్ సుభాన్ "అది చర్చించటానికి ఇది సమయం కాదు. ముందు పిల్లల గొడవను కంట్రోల్ చేయాలి. అందుకు ఏం చేయాలో మాట్లాడితే బాగుంటుంది. ఇప్పటికే కొన్ని స్కూటర్ల సీట్లను కోసేసారట. కొంతమంది అల్లరి వాళ్ళకి ఇది అవకాశం'' అన్నాడు. ఔను, బయటి రౌడీ వెధవలు కూడా వచ్చి రాళ్ళు వేసే ప్రమాదం ఉంది అన్నాడు కెమిస్ట్రీ లెక్చరర్ నారాయణమూర్తి. శ్రీనివాస్ అందరిని గమనిస్తున్నాడు. చాలా స్టాఫ్ మీటింగులలో అసలు విషయాలను వదిలేసి ఏవేవో మాట్లాడటం, టైం వృథా చేయటం మామూలు. ఫిజిక్స్ సత్యనారాయణ "ముందు పోలీసులను పిలుద్దాం సార్. కాలేజీకి శలవలు ఇచ్చేద్దాం. ఈ వేడి తరువాత ఉండదు'' అన్నాడు.

"అంటే మనకు చేతకాలేదని మనమే చెప్పినట్లు అవుతుంది. ముందు మనం పిల్లలతో, లాభం లేకపోతే అప్పుడు పోలీసులు, శల

ఎలు అనవచ్చు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"వాళ్ళతో ఎవరు మాట్లాడతారు. వాళ్ళ గోల చూస్తుంటే, వెళ్ళిన వాళ్ళ మీద రాళ్ళు వేసేటట్లు ఉన్నారు" అన్నాడు ఫిజిక్స్ సత్యనారాయణ.

"నేను వెళ్తాను సార్. నాతో చంద్రమౌళి, శివయ్యని పంపండి. మా వల్ల కాకపోతే అప్పుడు పోలీసులను పిలుద్దాం" అన్నాడు శ్రీనివాస్. చంద్రమౌళి, శివయ్యలు మేం రెడీ అన్నారు. అందరూ చిన్న వాళ్ళు. పిల్లలలో మంచి పేరు ఉంది. ప్రిన్సిపాల్ సరే అన్నాడు.

ముగ్గురూ బయట బైఠాయించి నినాదాలు చేస్తున్న గ్రూపు దగ్గరికి వెళ్లారు. వీళ్ళని చూసి పిల్లలు తమ గొంతును ఇంకాస్త పెంచారు. శ్రీనివాస్ వాళ్ళకంటే గొంతుపెంచి "మీకు ఏం కావాలి" అని అడిగాడు.

"మాకు న్యాయం కావాలి."

"సరే. ఎటువంటి న్యాయం."

"కొట్టించిన జూనియర్‌ని, ఆ జూనియర్ అన్నయ్య అయిన అవుట్ సైడర్‌ని పోలీసులకి పట్టించాలి."

"వెరీ గుడ్. అది చాలా తెలివైన పని. వాళ్ళిద్దరిని పోలీసులకు తప్పకుండా పట్టిద్దాం. అంతేనా"

"అంతేసార్"

"ఇప్పుడే పోలీసులకు రిపోర్ట్ చేస్తాం. అయితే ఇందులో ఒక మెలిక ఉంది. పోలీసులు వచ్చి ఏమైంది అని అడుగుతారు. అవుట్ సైడర్ వచ్చి కొట్టాడు అని చెపుతాం. ఎందుకు కొట్టాడు అని అడుగుతారు. ఆ జూనియర్ సరదాగా కొట్టించాను అని చెప్పడుగా. రాగింగ్ చేస్తే కొట్టించాను అని చెపుతాడు. అప్పుడు ఏమవుతుంది."

ఎవరూ మాట్లాడలేదు. ఒకరి మొహాలు ఒకరు చూసుకొన్నారు.

"మీరెవరూ జవాబు చెప్పటంలేదు. మీకు తెలియక కాదు. తెలుసు. చెప్పే ధైర్యం లేదు. నేనే చెపుతాను. రాగింగ్ చేయటం పెద్ద నేరం. అవునా?"

ఎవరూ జవాబు చెప్పలేదు. "జవాబు చెప్పరేమిటి" గట్టిగా అడిగాడు శ్రీనివాస్.

"అవును. నేరమే" కోరస్‌గా అన్నారు పిల్లలు.

"అప్పుడు పోలీసులు ఏం చేస్తారు?"

"పోలీసులు రెండు పార్టీలను అరెస్ట్ చేస్తారు."

"తరువాత అందరిని వాయిస్తారు. ముందు మీ వాడిని చితక కొట్టి, ఆ వెనక అవుట్ సైడర్‌ని కొడతారు. మరి చెప్పండి. ఇద్దామా పోలీస్ రిపోర్ట్" గద్దించాడు శ్రీనివాస్.

"వద్దుసార్. అయినా ప్రిన్సిపాల్ ఏం చేస్తున్నట్లు" కొంతమంది అతి తెలివి పిల్లలు అరిచారు.

ఇక శ్రీనివాస్ గొంతుపెంచాడు. "అరే పిల్లలూ! మీకు బుద్ధి ఉందా. ప్రిన్సిపాల్, మేము ఉన్నది మీకు చదువు చెప్పటానికి. సంస్కారం నేర్పటానికి. అంతేకాని మీ కుక్క జట్టీలు ఆపటానికి కాదు. మీతో ఫైటింగ్‌లు చేయటానికి కాదు. అయినా మీకు సిగ్గులేదా. ఎవరో అవుట్ సైడర్ వచ్చి మీ ముందే కాలేజ స్టూడెంట్‌ని కొడుతుంటే సినిమా చూసినట్లు చూసి ఇప్పుడు ప్రిన్సిపాల్ ఏం చేస్తున్నాడు అంటారా. ప్రిన్సిపాల్ ఫైటింగ్ చేయడు. పోలీసులకు చెపుతాడు. అంతవరకే ఆయన డ్యూటీ. మిగతావని పోలీసులే చేస్తారు. మీరు వెంటనే నిశ్శబ్దంగా మీ మీ క్లాసులకు వెళ్ళకపోతే పోలీస్ రిపోర్ట్ ఇస్తాం. తరువాత కాపాడండి, వీడిని రక్షించండి అంటే మాకు అవుట్ ఆఫ్ హ్యాండ్స్ అవుతుంది. ఇంకొకటి, మీ గోలను అవకాశంగా తీసుకొని ఎవరో మా స్కూటర్ల సీట్లను కోసారు. ఆ కోసినవాడిని మాకు వెంటనే పట్టివ్వాలి. లేకపోతే మీ స్టూడెంట్ యూనియన్ ఫండ్ నుండి ఖర్చు పెట్టి వాటిని బాగు చేయిస్తాం. వెళ్ళండి" కఠినంగా చెప్పాడు శ్రీనివాస్. పిల్లలంతా నిశ్శబ్దంగా వారి వారి క్లాసులకు వెళ్ళిపోయారు.

నాగేశ్వరరావు అనే బి.కామ్ ఫైనల్ ఇయర్ స్టూడెంట్ శ్రీనివాస్ దగ్గరికి వచ్చి "సార్! మీరు సీన్‌లోకి రాగానే నాకు అర్థమైంది. వీళ్ళ పని మటాష్ అని" నెమ్మదిగా చెప్పాడు. ఈ నాగేశ్వరరావు చోటా నాయకుడు. అయితే చిల్లర చిల్లర విషయాలకు జోక్యం చేసుకోడు. అవసరం అయితే స్టాఫ్‌కు అండగా నిలబడతాడు. కాంగ్రెస్ పార్టీ బలం కూడా ఉంది అతనికి. శ్రీనివాస్ నవ్వి "నేను ఏం చేసాను. ఉన్న నిజం మాట్లాడాను. అంతేకదా" అన్నాడు నాగేశ్వరరావు "అదేసార్, వాళ్ళ దోవలోకి వెళ్ళినట్లుగా వెళ్ళి మీ దోవలోకి తెచ్చేస్తారు. మీ నాక్ అంతా అక్కడే ఉంది" అన్నాడు.

"ఏదో లేవయ్యా అంతా నీ అభిమానం. అక్కడ ప్రిన్సిపాల్, మిగిలిన స్టాఫ్ నాకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు" అంటూ ప్రిన్సిపాల్ రూంలోకి వెళ్ళాడు. ఈ లోపల చంద్రమౌళి, శివయ్యలు మొత్తం విషయం అక్కడ చెప్పేశారు.

ప్రిన్సిపాల్ "వెల్‌కం శ్రీనివాస్. పెద్ద సమస్యను దూది పింజను ఎగర కొట్టినట్లుగా తేల్చేసావు. అసాధ్యుడివి" అన్నాడు. హిస్టరీ ప్రసాదు "మా కంటే చిన్న వాడివి. నిన్ను ఎక్కువగా పొగడకూడదు. కాని పొగడకుండా ఉండలేకపోతున్నాను. ముందే అనుకొన్నావా ఇలా సాల్వ్ చేయవచ్చని" అని అడిగాడు.

"లేదు సార్! కాని ఒకటి మాత్రం తెలుసు. ఏ సమస్యకయినా సానుకూలంగా ఆలోచిస్తే పరిష్కారం లభిస్తుందని. అలా అని కేవలం ఆలోచన మాత్రమే చేస్తుంటే అలా అలా టైం గడిచిపోతుంది. యుద్ధం గెలవాలి అంటే యుద్ధం చేయాలి. స్టూడెంట్స్‌తో సమస్య వస్తే స్టూడెంట్స్‌తోనే మాట్లాడాలి. పోలీసులతో కాదు. పోలీసులు చివరి పరిష్కారం. బేసికల్‌గా స్టూడెంట్స్ రౌడీలు కాదు. మనం అంతా ఒకప్పటి స్టూడెంట్స్‌కాదా.

అయితే చిన్న వయసు, మాబ్ మెంటాలిటీ వాళ్ళని లాజికల్‌గా ఆలోచించనీయవు. మనం కాస్త విప్పి చెపితే చాలు. ఇప్పుడు నేను అదే చేసాను. బహుశా ఇక ముందు రాగింగ్ గొడవలు ఉండవు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

స్టాఫ్ అంతా నీవు చెప్పింది నిజం అంటూ మళ్ళీ శ్రీనివాస్‌ని అభినందించారు. ప్రిన్సిపాల్ అందరికి సమోసాలు టీలు తెప్పించాడు.

ప్రిన్సిపాల్ "సీట్లు కోసిన వాడిని పట్టివ్వమని అడిగావుట" అని అడిగాడు.

"అవును సార్. నాకు నమ్మకం ఉంది. ఇన్ఫర్మేషన్ వస్తుందని. రాకపోతే యూనియన్ ఫండ్‌నుంచి బాగు చేయిస్తామని చెప్పాను, చూద్దాం" అన్నాడు శ్రీనివాస్. అందరూ ఇళ్లకు వెళ్ళారు.

ఇంటికి వెళ్ళగానే కూని రాగాలు తీస్తూ బాత్‌రూంలో ముఖ ప్రక్షాళన చేసి బయటికి వచ్చాడు. భార్య రాగిణి "ఏమిటీ మాస్టారూ చాలా హుషారుగా ఉన్నారు. ఏమన్నా జాక్‌పాట్ తగిలిందా?" అడిగింది.

"ఇవాళ కాలేజీలో పెద్ద ప్రాబ్లంను నీ శ్రీవారు సాల్వ్ చేసారు. అందరూ మెచ్చుకొన్నారు" అని జరిగినదంతా వివరించి "చూశావా నా తెలివితేటలు" అన్నాడు.

"మరి మిమ్మల్ని పెళ్ళి చేసుకోవటం నా తెలివితేటలు కాదా" అన్నది వెక్కిరిస్తూ.

"అలా వెక్కిరిస్తే నీవు తెగ ముద్దు వస్తావురా రాగీ, నీ సంగతి చూడాల్సిందే" అంటూ భార్యను దగ్గరికి తీసుకోబోయాడు.

"నన్ను రాగీ ఇత్తడి అంటే పలకను. కావాలంటే "గీ" వదిలేసి "ణీ" పెట్టండి. అప్పుడు రాణీ అవుతుంది" అన్నది బుంగమూతి పెట్టి.

"అబ్బా అలా బుంగమూతి పెడితే అసలు ఊరుకోను బుంగీ"

"ఏం చేస్తారేమిటి" అంటూ రాగిణి పరిగెత్తింది. ఇంతలో బుజ్జివాడు కిరణ్ గునగునా అడుగులేస్తూ వచ్చాడు.

"అరె కన్నవాడు నిద్ర ఎప్పుడు లేచాడు. రండి సార్" అంటూ కొడుకును ఎత్తుకున్నాడు.

"సరేగాని గొప్ప విజయం సాధించారు కదా. సెలబ్రేట్ చేసుకోవద్దా" అన్నది రాగిణి దగ్గరికి వస్తూ.

"సెలబ్రేట్ చేద్దామనే ప్రయత్నంతో ఉండగానే నీవు పరిగెత్తావ్, వీడు లేచి వచ్చాడు"

"ఆ సెలబ్రేషన్ రాత్రికి, ఇప్పుడు గుడికి వెళ్ళి, హోటల్‌లో టిఫిన్ తిని చిన్న షాపింగ్‌చేసి సెకండ్ షో సినిమాకు పోదాం."

"అన్నీ బాగున్నాయి కాని, మధ్యలో ఈ షాపింగ్ ఏమిటి? పైగా చిన్న షాపింగ్ ట కూడాను. అంటే?" అన్నాడు.

"మీరు పెద్ద విజయం సాధించినా, నేను చిన్న షాపింగ్ అనే అన్నాను. చూడండి, ఎంతమంచిదానినో"

"నేను కాదన్నానా, ఇంతకీ చిన్న షాపింగ్ ఏమిటి, సస్పెన్స్‌లో పెట్టకు."

"ఏమున్నా అక్కడికే. ఏదో ఒక కంచిపట్టు చీరను మీ విజయానికి గుర్తుగా కొందాం."

"హా! హతోస్మి" అన్నాడు శ్రీనివాస్ సోఫాలో వాలిపోతూ. కిలకిలా నవ్వింది రాగిణి. తయారై ముందు గుడికి వెళ్ళారు. అక్కడ పెట్రోల్ బంకు రాజా తన ఫ్రెండ్స్‌తో కనిపించాడు. అతను కాలేజీలో సెకండ్ బి.కామ్ చదువుతున్నాడు. బాగా ధనవంతుల పిల్లవాడు. పెట్రోల్ బంక్, వస్త్ర దుకాణాలు ఉన్నాయి వాళ్లకి. ఆ గుడికి ధర్మకర్త వాళ్ళ నాన్నగారు. శ్రీనివాస్‌ని చూస్తూనే దగ్గరికి వచ్చి "సార్! రండి గర్భగుడిలోకి వెళ్దాం" అన్నాడు.

శ్రీనివాస్ "అర్చన టికెట్ కొనాలి" అన్నాడు.

"అక్కరలేదు సార్. గుడి మనదే రండి"

"గుడి మనదే. దేముడు మనవాడే. అయినా టికెట్ కొనకపోతే పుణ్యం నీది అవుతుంది. కొంటే నాది అవుతుంది."

అర్చన అయినాక రాజాకి పట్టుచీర గురించి చెపితే తన షాపుకే తీసికెళ్ళాడు. అక్కడ నాలుగు వేల రూపాయల చీరను స్పెషల్ డిస్కౌంట్ మీద శ్రీనివాస్ వద్దంటున్నా రెండువేలకే ఇప్పించాడు. ఇంకెవరికీ ఆ రేటు చెప్పొద్దన్నాడు. రాగిణి మొహం సంతోషంతో వెలిగిపోయింది.

తరువాత హోటల్‌లో భోజనం చేసి ఇద్దరికి ఇష్టమైన జేమ్స్‌బాండ్ సినిమాకు వెళ్లారు. అది రోజర్‌మూర్ నటించిన మూన్ రేకర్. వీళ్ళు బాల్కని క్లాసులోకి అడుగు పెట్టేటప్పటికి అందులో ముప్పావు మంది కాలేజ స్టూడెంట్స్ ఉన్నారు. శ్రీనివాస్‌ని చూడగానే వాళ్ళు "ఓ" అంటూ పెద్దగా అరిచారు. ఓ పది మంది లేచి వచ్చి వీళ్లని ఓ మంచి సీట్లలో కూర్చోబెట్టారు. ఒక స్టూడెంట్ కిరణ్‌ని తీసుకొని చాక్లెట్ అంటూ వెళ్ళాడు. కిరణ్ కూడా వాళ్ళని చూసి గాభరా పడకుండా వాళ్ళలో ఇమిడిపోయాడు. రాగిణి ఏమిటీ సారూ మీరు హీరో అయినట్లున్నారు అన్నది. ఇంటర్వెల్‌లో పోటీలు పడి స్నాక్స్ కూల్ డ్రింకులు తెచ్చి ఇచ్చారు. ఇంటికి వెళ్లేటప్పటికి రాత్రి ఒంటిగంట అయింది.

"ఏమిటండి ఇవాళ, అంతా భలే భలేగా జరిగింది" అన్నది రాగిణి సంతోషంగా.

"ఒక భలేనే అయింది. ఇంకొక భలే ఇప్పుడు ఉంది"

"పొండి"

"అందే రండి అనేగా"

***

మర్నాడు కాలేజీలో ఫస్ట్ పీరియడ్ క్లాసు తీసుకుని స్టాఫ్ రూంకి వెళ్తుంటే ఇంగ్లీషు సూర్యం కలిసాడు. ఇద్దరూ ఒకరినొకరు విష్ చేసుకుని నాలుగడుగులు వేయగానే ఫైనల్ బి.కామ్ రంజిత్ ఎదురై "నమస్తే సార్! చిన్న రిక్వెస్ట్" అన్నాడు.

"అడుగు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"నేను అర్జంటుగా ఒక చోటికి వెళ్ళాలి సార్. నా దగ్గర బండి లేదు. మా వెధవలను ఎవరినడిగినా ఎవరూ ఇవ్వటంలేదు. మీ స్కూటర్ ఒకసారి ఇస్తారా? గంటలో వచ్చేస్తాను."

శ్రీనివాస్ నవ్వి "ఇప్పుడు నేను ఇవ్వకపోతే నేను కూడా వెధవని అవుతానా" అన్నాడు.

"అయ్యొయ్యొ. లేదు సార్. వాళ్ళు ఇవ్వకపోవటం వలన మిమ్మల్ని అడిగాను."

"చూడు రంజిత్. కాలేజికి సంబంధించినంత వరకు నేను లెక్చరర్ని, నీవు స్టూడెంట్‌వి. ఈ విధమైన ఇచ్చి పుచ్చుకోవటాలు మన

మధ్య ఉండకూడదు. ఎందుకంటే ఇప్పుడు మీకు స్కూటర్ ఇస్తే రేపు ఇంకొకడు అడుగుతాడు. ఎల్లుండి మరొకడు. నా దగ్గర తమ పలుకు బడిని టెస్ట్ చేయడానికి రోజూ అడగటం మొదలు పెడతారు. ఏ రోజు నేను ఎవరికి ఇవ్వకపోయినా ఆ రోజు అతనికి శత్రువును అవుతాను. అందరికీ ఇచ్చాడు. నేను అడిగితే ఇవ్వలేదు, ఏం పుట్టిందో అంటాడు. ఇదంతా నాకు అవసరమా. నిజంగా మీకు ప్రాణం పోయేటంత అవస రమైతే తీసుకో'' అంటూ స్కూటర్ కీని జేబులో నుంచి తీసి ఇవ్వబో యాడు.

"మీరు చెప్పింది నిజమే సార్. అంత అవసరం కాదు. వస్తాను, నమస్తే సార్'' అంటూ వెళ్ళిపోయాడు రంజిత్.

ఇదంతా గమనించిన మూర్తిగారు "శ్రీనివాస్! నీ మాటలతో బాగా మెస్మరైజ్ చేస్తావే. ఆ రంజిత్‌గాడు పక్కా వెధవ. మొన్న వాడిని కాంటీన్ దగ్గర సిగరెట్ కాలుస్తుంటే చూసాను. నన్ను చూసి దానిని పారేయ కుండా వెనక దాచాడు. నాకు బాగా కోపం వచ్చింది. నేను దగ్గరికి వెళ్ళి బుద్ధి ఉందా అని అడిగాను. వాడు సిగరెట్‌ను వెనక నుంచి తీసి పాగ పీల్చి లేదు సార్ అంటూ వదిలాడు. వెంటనే అక్కడి నుంచి వచ్చేసాను. నాకు చాలా బాధ వేసింది. రెండు రోజులు చికాకు పడ్డాను. ప్రిన్సిపాల్‌కు చెప్పాను కూడా. యాక్షన్ తీసుకొంటా అన్నాడు. కాంటీన్ దగ్గర సిగరెట్లు కాల్చకూడదని ఒక నోటీస్ పంపాడు. అదీ ఆయన నిర్వాకం'' అన్నాడు.

శ్రీనివాస్ "సార్! మీరు నా కంటే ఎంతో సీనియర్. నేను మీకు సలహా ఇవ్వవచ్చునా'' అని అడిగాడు.

మూర్తిగారు "అయ్యో! తప్పకుండా'' అన్నాడు.

"చూడండి సార్! ఎవరితో అయినా చిన్నపాటి గొడవ పడినా ఆ రోజు మనకు ప్రశాంతత ఉండదు. రైలు లేక బస్ ప్రయాణంలో పక్క వాడితో గొడవ పడితే, ఆ గొడవ ఆ ప్రయాణం పూర్తి అవటంతోనే ముగుస్తుంది. కాని పక్క ఇంటి వాడితో తగాదా వస్తే ఆ తగాదాకు అంతం ఉండదు. ఒకరినొకరు సాధిద్దామనే నిరంతర ప్రయత్నంలో ప్రశాంతతను కోల్పోతాం. అయితే ఏ తగాదా అయినా ఇష్యూ బేస్డ్‌గా ఉండాలి. అంటే ఆ విషయం వరకే పరిమితం అవ్వాలి. మిగిలిన విష యాలలో కలిసి పోవాలి. అప్పుడు ఆ తగాదా విషయం కూడా నెమ్మ దిగా పరిష్కారం అవుతుంది. అటువంటప్పుడు రిటైర్ అయేవరకు జీవితం గడపవలసిన స్టూడెంట్స్‌తో గొడవ పడుతుంటే మనకు ప్రశాంతత ఎలా ఉంటుంది. మీరు ఇందాక చెప్పిన సందర్భంలో తను సిగరెట్ తాగుతుంటే మీరు చూసారని వాడికి తెలుసు. అందుకే సిగరెట్‌ను వెనక దాచాడు. అంటే వాడి దృష్టిలో మీకు గౌరవం ఇచ్చా డన్న మాట. మరి మీరేం చేసారు. వాడి దగ్గరికి వెళ్ళి మరి రెచ్చగొ ట్టారు. నేను వాడిని సమర్థించటం లేదు. మీరు తరువాత ఎప్పుడైనా వాడిని పిలిచి ఒరే నీవు సిగరెట్‌ను తాగటం లేదు. అదే నిన్ను తాగు తోంది. నీకు ఒళ్ళు, ఇల్లు రెండూ గుల్ల అని నెమ్మదిగా చెపితే వింటాడు. మీ మీద గౌరవం పెరిగేది కదా'' అన్నాడు.

"నిజమేనయ్యా. ఇదంతా నేను ఆలోచించలేదు. కోపంగా వాడిని మందలిద్దామని అనుకొన్నాను.''

"సార్! ఒకటి చెప్పనా. తల్లిదండ్రులు మందలిస్తుంటేనే పిల్లలు ఎదురు తిరుగుతున్నారు. మనం తిడితే ఊరుకొంటారా. విలువలు మారుతున్నాయి. మన గౌరవం మనమే నిలబెట్టుకోవాలి. మన మాటలే మనకు ఆయుధాలు. అవతలివాడిని నొప్పించటానికి కాదు, ఒప్పించటానికి మనం మన వాక్చాతుర్యాన్ని ఉపయోగించాలి. ఉద్రే కపడి కోపం తెచ్చుకుంటే పిల్లలతో లాభం లేదు. ఎందుకంటే మనకు జీవనోపాధి మన అధ్యాపక ఉద్యోగం. ఆవేశపడకుండా నవ్వుతూ, నవ్విస్తూ పిల్లలతో మెలగాలి.''

"శ్రీనివాస్, నీ దగ్గర చాలా తెలుసుకోవాలయ్యా.''

"అదేం లేదు సార్. మీరు నా కంటే ఇరవై సంవత్సరాలు పెద్దవారు. మీరు కాలేజీలో చదివినప్పటి పరిస్థితులు ఇప్పుడులేవు. లేని బాధ పడి ప్రయోజనం లేదు. వస్తాను సార్'' అంటూ తన టేబుల్ దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

అప్పటికే హిస్టరీ ప్రసాదు టేబుల్ దగ్గర పిల్లలు సార్‌ని క్లాస్ మొదలై పదిహేను నిముషాలైంది రమ్మని పిలుస్తున్నారు. హిస్టరీప్ర సాదు చాలా సీనియర్. ఇంకో మూడేళ్ళ సర్వీసు ఉంది. క్లాసులకు రెగ్యులర్‌గా వెళ్ళడు. పిల్లలు వచ్చి బతిమాలి తీసికెళ్లారు. వెళ్తే మాత్రం అద్భుతంగా చెపుతాడు. ఇక పుస్తకాలు చదివే అవసరం ఉండదు. ఇప్పుడు కూడా పిల్లలు వచ్చి అడుగుతున్నారు. ఆయన "ఏమిట్రా మీగోల ముప్పై రెండేళ్ళ నుంచి పాఠాలు చెపుతున్నాను. ఇంకా చెప్పాలా?'' అన్నాడు ప్రసాదు.

"ముప్పై రెండేళ్ళ నుంచి జీతం తీసుకోవట లేదా? ఇంకా జీతం కావాలంటే క్లాసులకు పోవాల్సిందేగా బావా'' అన్నాడు రామలింగం. ప్రసాదు, రామలింగం ఇద్దరూ సమ వయస్కులు. ఒకరి మీద ఒకరు జోకులు వేసుకొంటారు.

"పోవో డ్రామా లింగం. నీవు క్లాసుకి వెళ్ళినా, నేను వెళ్లక పోయినా ఒకటే.''

"అదెల్లా''

"అర్థం చేసుకో బావా, అన్నీ వివరిస్తే బాగుండదు'' అన్నాడు ప్రసాదు నవ్వుతూ. రామలింగం ఏదో గొణుక్కున్నాడు.

మొత్తానికి అరగంట ఇంకా ఉండగా పిల్లలు ప్రసాదుని క్లాసుకి తీసికెళ్ళగలిగారు. శ్రీనివాస్ తన సీట్లో కూర్చుని మూడోపీరియడ్‌లో చెప్పాల్సిన పాఠంను ఒకసారి చూద్దామని బుక్‌ని తెరిచాడు. అప్పుడే అటెండర్ దాసు సారూ అంటూ వచ్చి చేతులు నలుపుకొంటూ నిల బడ్డాడు. ఏమిటి దాసూ అని అడిగాడు శ్రీనివాస్

"ఆ... ఏముంది, అప్పు కావాలేమో'' అన్నాడు కామర్స్ లింగా రెడ్డి. ఈ దాసు అప్పుల అప్పారావు. తాగుడు అలవాటు ఉంది. అప్పు చేసి అడిగితే ఎప్పుడో ఇస్తాడు. అడగకపోతే కన్వీనియంట్‌గా మరచి పోతాడు.

"అంతేనా'' అడిగాడు శ్రీనివాస్.

"ఔను సార్. పిలగానికి జ్వరం వచ్చింది. డాక్టర్‌కు చూపించాల.

నా తాన అప్పుల్ పైసల్ లేవ్. ఒక అయిదు వందలు ఇవ్వండి. జీతాలు పడగానే ఇస్తాను.''

"అంతా అబద్ధం. దాసుకి తాగుడు ఎక్కువైంది. ఇవ్వొద్దు శ్రీని వాస్'' అన్నాడు లింగారెడ్డి.

"అమ్మతోడు సార్, తాగటానికి కాదు. మీరు పైసలు ఇవ్వకపోతే పిలగాడు చచ్చిపోతాడు సార్''

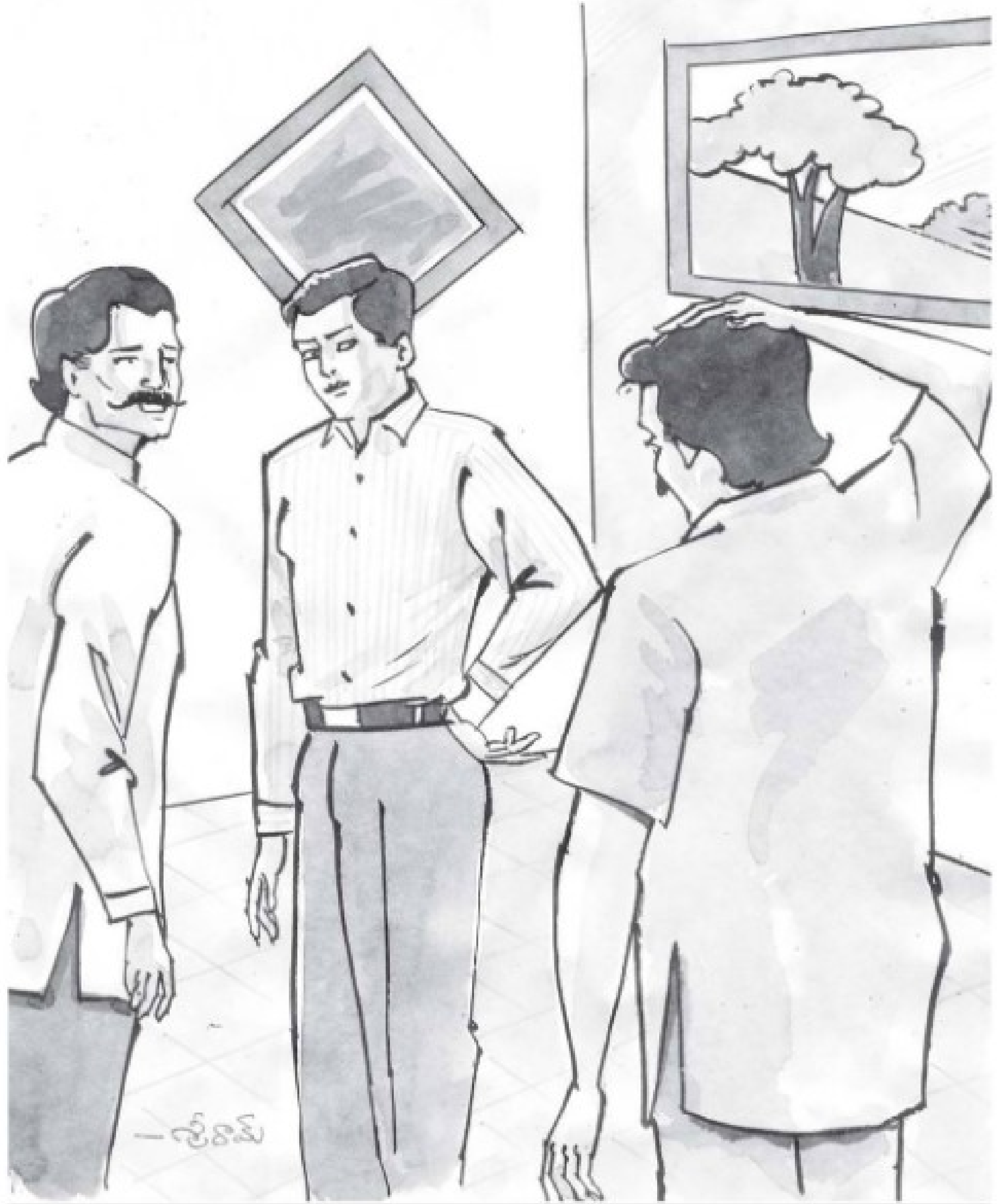

"చూడు దాసూ, నీకు రెండు నెలల క్రితం అయిదు వందల రూపాయలు ఇచ్చాను. జీతాలు పడంగానే ఇస్తాను అన్నావు అప్పుడు కూడా. ఇంతవరకు ఇవ్వలేదు. ఇప్పుడు మళ్ళీ అడుగుతున్నావ్. నిన్ను ఎల్లా నమ్మాలి. సరే, ఓ పని చేద్దాం. మూడు గంటలకు మీ ఇంటికి వెళ్దాం. పిల్లవాడిని నేను చూసి అవసరమైతే డబ్బులు ఇస్తాను."

"అట్లనే సార్. మూడు కొట్టంగానే వస్తా. పిల్లగాడిని చూసే డబ్బులియ్యండి" అని దాసు వెళ్ళి పోయాడు.

"ఎందుకు సార్ వాడికి మళ్ళీ డబ్బులిస్తానంటారు. వాడు పక్కా అబద్ధాల ఖోర్" లింగారెడ్డి అన్నాడు.

"వాడు నిజమే చెప్తున్నట్లయితే డబ్బులు లేక పిల్లవాడు ఇబ్బంది పడతాడు. అబద్ధం చెపుతున్నట్లయితే వాడు మూడు గంటలకు రాడు. 'నాన్నా పులి' కథలోలాగా కాకూడదు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"అద్భుతం సార్. అందుకనా ఇంటికి వచ్చి చూస్తా అన్నారు."

"కాను. నిజంగా వాడి ఇంటికి పోను. వాడు వస్తే నిజం చెపుతున్నట్లే. అయిదు వందలు పిల్లవాడి కంటే ఎక్కువ కాదు."

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట అయింది. అందరూ లంచ్ బాక్సులు తెరుస్తున్నారు. మూడు గంటలకు స్టాఫ్ మీటింగ్ ఉందని నోటీసు వచ్చింది. శ్రీనివాస్ పక్కనే ఉన్న రామలింగం సార్ "గొర్రె వచ్చింది. ఇవాళ మా ఆవిడ రెండు గంటలకే ఇంటికి రమ్మంటే, వస్తానని చెప్పాను. ఈ ప్రిన్సిపాల్ స్టాఫ్ మీటింగ్ పెట్టాడు గదా. పోవటానికి పర్మిషన్ ఇస్తాడా?" జనాంతికంగా అన్నాడు. శ్రీనివాస్ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"చెప్పకుండా పోతే సరి. కాని మీటింగ్‌లో నేను కనపడకపోతే వెంటనే గుర్తు పడతాడు. అసలే మా ఇద్దరికీ పడి చావదు. ఏం చేస్తే బాగుంటుంది" మళ్ళీ తనలో తనే బిగ్గరగా అనుకున్నాడు. శ్రీనివాస్ స్పందించలేదు. ఏదో బుక్ చూస్తున్నాడు.

"ఏంటయ్యా, నేను ఇక్కడ చస్తుంటే ఏమీ మాట్లాడవ్" అన్నాడు కోపంగా.

శ్రీనివాస్ "సార్, మీరు నన్ను ఏమీ అడగలేదు. మీలో మీరు మాట్లాడుకొంటున్నారు. అది మీ హక్కు. ఆ హక్కును భంగం చేసే హక్కు నాకే కాదు, ఎవరికీ లేదు. అడగకుండా సలహా ఇచ్చే అలవాటు నాకు లేదు. అందువలన నేను మాట్లాడలేదు" అన్నాడు.

"సరేనయ్యా, అడుగుతున్నాను చెప్పు. ఇవాళ రెండు గంటలకే ఇంటికి రమ్మని మా ఆవిడ ఆర్డర్. కానీ మూడు గంటలకు స్టాఫ్ మీటింగ్ అని ప్రిన్సిపాల్ నోటీసు. ఏం చేయమంటావ్?"

"సింపుల్. ఇంటి పని తరువాత. కాలేజి పని ముందు, కనుక వెళ్ళకండి."

"వెళ్ళకపోతే మా ఆవిడ తిడుతుందయ్యా. నా పని తధిగిణతోం అవుతుంది."

"మరి వెళ్తే ప్రిన్సిపాల్ తిడతాడుగా. చెప్పకుండా వెళ్తే ఇక్కడ తధిగిణతోం అవుతుందిగా. అసలే మీ ఇద్దరికీ పడదు. భార్య తిట్లు చప్పగా, కమ్మగా ఉంటాయి. అది ప్రణయ కలహం. కాని ప్రిన్సిపాల్ తిట్లు ఘాటుగా ఉంటాయి. ఇది ప్రళయ కలహం. అందుకని వెళ్ళద్దు అని నా సలహా"

"అంతేనంటావా"

"సరే, ఓ పని చెయ్యండి. మీకు మోషన్స్ అవుతున్నాయి. ఇంటికి అర్జెంటుగా వెళ్ళాలి అని చెప్పండి. తిరుగుండదు."

"బాగుంటుందా? అసహ్యంగా ఉండదూ?"

"ఉంటుంది. పైగా మీరు అడగటంలో యాక్షన్ కూడా చూపించాలి. మొహంలో ఆ ఫీలింగ్ కనపడాలి" నవ్వు ఆపుకుంటూ అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"నేను సీరియస్‌గా సలహా చెప్పమంటే నీకు నవ్వులాటగా ఉందా"

"లేకపోతే ఏమిటి సార్. ధీమాగా వెళ్ళి పని ఉంది అని అడిగి వెళ్లక. ఇది ఏదో అంతర్జాతీయ సమస్య అయినట్లు మీ అంత సీనియర్ వెళ్లి అడిగితే నో అంటాడా. లోపల తిట్టుకుంటాడు. మీకు వినపడవుగా."

"కరెక్ట్. ఇప్పుడే వెళ్లి అడుగుతా" అంటూ వెళ్ళాడు.

వెళ్ళిన అయిదు నిముషాలలో తిరిగి వచ్చి "వెంటనే పర్మిషన్ ఇచ్చాడయ్యా" ఆనందంగా అన్నాడు.

"స్టాఫ్ మీటింగులో మీరు ఉన్నా లేకపోయినా పెద్ద తేడా ఉండదని ఆయన ఉద్దేశ్యం ఏమో" కొంటెగా అన్నాడు శ్రీనివాస్. "నిన్నూ" అని కొట్టబోయినట్లు నటించి నవ్వుతూ వెళ్ళాడు రామలింగం.

టైం మూడు అయ్యింది. స్టాఫ్ మీటింగుకి వెళ్దామని లేచారు అందరూ. దాసు వచ్చి శ్రీనివాస్ దగ్గర నిలబడ్డాడు. శ్రీనివాస్‌కు అర్థమై "ఇప్పుడు స్టాఫ్ మీటింగ్ ఉందిగా, ఇది అయినాక వెళ్దాం" అన్నాడు.

"నేను ప్రిన్సిపాల్ సార్ నుంచి పర్మిషన్ తీసుకొన్నా సార్"

"మరి నేను కూడా తీసుకోవాలిగా"

"సారుకు నేను చెప్పిన సార్. మిమ్మల్ని తీసుకొని వెళ్ళమన్నాడు. పోదాం సార్"

శ్రీనివాస్ ఆలోచించాడు "నీ మాట నమ్ముతున్నాను. ఇప్పుడు నేను రాను. నీకు పైసలు ఇస్తాను. పిల్లగాడిని మంచి డాక్టరుకి చూపించు. నీవు చెప్పింది అబద్ధం అయితే ఊరుకోను, తెలిసిందా" అని డబ్బులు ఇచ్చాడు.

"అబద్ధం కాదు సార్. కావాలంటే మీరు రేపురండి."

శ్రీనివాస్ తల ఊపి దాసుకి డబ్బులు ఇచ్చాడు.

స్టాఫ్ మీటింగులో ప్రిన్సిపాల్ "నేను తాత్కాలికంగా వివిధ కమిటీలని ఏర్పాటు చేసాను. మీరందరూ ఒకసారి చూసి మార్పులు ఏమైనా సూచించితే చేద్దాం" అని కమిటీలను వాటి కన్వీనర్ల పేర్లను, మెంబర్ల పేర్లను చదవటం మొదలుపెట్టాడు. కాలేజి నిర్వహణలో కమిటీల పాత్ర చాలా ఉంటుంది. ప్రిన్సిపాల్ కాలేజికి నియంత కాదు. ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలోకాలేజి వ్యవహారాలను నిర్వహించాలి. అందుకోసం డిసిప్లిన్, టైం టేబుల్ కమిటీ అటెండెన్స్, గేమ్స్, ఎగ్జామినేషన్,

అడ్మిషన్స్,లిటరరీ, కల్చరల్, యు.జి.సి., విహార విజ్ఞాన యాత్రలు, స్టూడెంట్స్ అడ్వైజర్ మొదలైన వాటికోసం లెక్చరర్లను వివిధ కమిటీలకు కన్వీనర్లగాను, మెంబర్లగాను వేస్తారు. అంటే ఒక లెక్చరర్ ఒక కమిటీకి కన్వీనర్‌గా ఉండి ఇతర కమిటీలలోమెంబర్‌గా ఉంటాడు.

"సార్! ప్రిన్సిపాల్‌గారు రమ్మంటున్నారు" అటెండర్ దాసు వచ్చి శ్రీనివాసుకి చెప్పాడు. శ్రీనివాసు ఎందుకబ్బా పిలిచింది అనుకుంటూ వెంటనే బయల్దేరాడు. శ్రీనివాసుని చూస్తూనే ప్రిన్సిపాల్ "రండి శ్రీనివాస్, మీకు ఓ ముఖ్యమైన పని అప్పచెపుదామని పిలిచాను" అన్నాడు. "ఏం పని సార్?"

"టైం టేబుల్ తయారు చేసేపని." "అయ్యబాబోయి, నేను ఎప్పుడూ టైం టేబుల్ చేయలేదు. నాకు ఎందుకు చెపుతారు. ఎవరికైనా సీనియర్‌కు అప్పచెప్పండి. ప్లీజ్"

"అలా అనకండి. ప్రతి లెక్చరర్‌కి టైం టేబుల్ చేయటంలోఅనుభవం ఉండాలి. టైం టేబుల్ తయారు చేసేవారికి కాలేజి నిర్వహణ మీద అవగాహన వస్తుంది. అందుకే మిమ్మల్ని సెలెక్ట్ చేసాను. కాదనకండి."

శ్రీనివాసుకి సరేననక తప్పలేదు. స్టాఫ్ రూంకి వచ్చి ఒక నోటీసుని తయారు చేసి, ప్రతి లెక్చరర్ తను తీసుకునే సబ్జెక్ట్, క్లాసు, వారానికి పీరియడ్ల సంఖ్య మొదలైన వివరాలతో ఒక టేబుల్‌లోరాయమని ప్రిన్సిపాల్ సంతకంతో పంపాడు. టైం టేబుల్ తయారుచేయటం అంత తేలిక కాదు. అందరూ మొదటి మూడు పీరియడ్లలో తమ సబ్జెక్టు రావాలంటారు. లాస్ట్ పీరియడ్లలో వస్తే పిల్లలు సరిగా ఉండక సిలబస్ పూర్తి కాదని భయం. అకౌంట్స్ మొదలైన లెక్కల సబ్జెక్ట్స్‌కి ఎప్పుడూ మొదటి రెండు పీరియడ్లు అయితేనే పిల్లలు జాగ్రత్తగా ఫాలో అవుతారని ఆయా లెక్చరర్లు వాదిస్తారు. తెలుగు లెక్చరర్లు తమకు అన్నీ లాస్ట్ పీరియడ్లే ఇస్తారని వాపోతారు. శ్రీనివాసుకి ఇంగ్లీష్ లెక్చరర్ మూర్తిగారు తనకు ఫస్ట్, లాస్ట్ పీరియడ్లు వద్దని వరసగా మూడు పీరియడ్లు కూడా వద్దని చెప్పారు. రోజుకి ఉండే ఐదు పీరియడ్లలో ఆ విధంగా ఎలా సాధ్యం?

ఎంత జాగ్రత్త చేసినా, అందరిని తృప్తి పరచటం సాధ్యం కాదు. పైగా ఎక్కడో అక్కడ సబ్జెక్ట్స్ క్లాష్ అవుతూ వుంటాయి. వాటిని సరిచేసేటప్పటికి తల ప్రాణం తోకకు వస్తుంది. మొత్తానికి ఒక వారం రోజులలో టైం టేబుల్ తయారుచేసి, ప్రిన్సిపాల్ టేబుల్ మీద పెట్టాడు శ్రీనివాస్. దానిని సర్క్యులేట్ చేసాక బాగుంది అన్నవాళ్ళు ఒకరిద్దరు మాత్రమే. కొంతమంది ప్రిన్సిపాల్ దగ్గరికి వెళ్ళి కంప్లైంట్ చేస్తే, ఆయన మీరు ఇంకా మంచి టైం టేబుల్ తయారు చేసి తీసుకురండి అని చెప్పాడు. వాళ్ళు వద్దులే సార్ అని వెళ్ళారు. ఏది ఏమైనా టైం టేబుల్ చేయటం ఒక థాంక్లెస్ జాబ్.

1988కి పూర్వం ప్రతి కాలేజీలో విద్యార్థి ఎన్నికలు జరిగేవి. ఆ ఎన్నికలు విపరీతమైన ఆర్భాటంతో ఎం.ఎల్.ఎ. ఎన్నికల లెవెల్‌లో జరిగేవి. అంతర్లీనంగా రాజకీయ పార్టీల జోక్యం ఉండేది. గొడవలు, కొట్లాటలుదాకా పోయేవి. ఎన్నికైన విద్యార్థులు ఎన్నికలలో జరుగుతున్న అవకతవకలను గమనించి 1988 నుంచి కాలేజి విద్యార్థి ఎన్నికలను రద్దు చేసింది. అయితే అప్పటి నుంచి నామినేట్ చేయబడిన విద్యార్థులు కమిటీలలో మెంబర్లుగా ఉంటున్నారు.

ఈ విద్యార్థి మెంబర్లు, లిటరరీ, కల్చరల్, గేమ్స్ వంటి కమిటీలకే పరిమితం. ఇదంతా ఎందుకంటే స్టూడెంట్ అడ్మిషన్ సమయంలో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ కోసం ఫీజులో భాగంగా కొంత మొత్తం ఉంటుంది. ఆ మొత్తాన్ని ఖర్చు పెట్టే సమయంలో విద్యార్థి ప్రతినిధుల పాత్ర ఉంటే మంచిదని అభిప్రాయం.

ప్రతి కమిటీ కన్వీనర్ మీటింగ్ పెట్టి ఆ సంవత్సరంలో తమ కమిటీ చేయబోయే కార్యక్రమాలను వాటికి అయ్యే ఖర్చులను అంచనా వేసి స్టూడెంట్స్ యూనియన్ ఫండ్ నుంచి కేటాయింపు చేసుకోవాలి. స్టూడెంట్స్ యూనియన్ అడ్వైజర్ ఈ కమిటీల కార్యక్రమాలు అన్నింటిని సమన్వయం చేసి ఇనాగ్యురల్ మరియు వాలిడెక్టరీ ఫంక్షన్లను జయప్రదంగా జరిపించాలి. అయితే చాలా కాలేజిలలో ఈ కార్యక్రమాలు ఒక తంతులాగా నిర్వహించబడతాయి. మనసు పెట్టి చేసేవాళ్ళు తక్కువ. శ్రీనివాస్‌ని స్టూడెంట్స్ యూనియన్ అడ్వైజర్‌గా వేసారు. అయితే అన్ని కమిటీల వాళ్ళు శ్రీనివాస్‌ని తమ కమిటీలలో మెంబర్‌గా కావాలని అడిగారు. ప్రిన్సిపాల్ అది ఎలా సాధ్యం అవుతుంది, కాదు అని చెప్పాడు. శ్రీనివాస్ "నేను అందరికి సహాయంగా ఉంటాను" అని చెప్పాడు. అందరూ సరే అనక తప్పలేదు.

ఫ్రెషర్స్ డే జరపాలని విద్యార్థులు అడగటంతో దానికి సంబంధించి నోటీసు పంపారు. కాలేజి యూనియన్ ఫండ్ నుంచి 25% మొత్తాన్ని ఈ ఫంక్షన్ కోసం కేటాయించారు. దాని బాధ్యత అంతా శ్రీనివాస్‌దే. ఆ రోజున సీనియర్ స్టూడెంట్స్ జూనియర్ స్టూడెంట్స్‌కి స్వాగతం చెపుతూ ఉపన్యాసాలు ఇవ్వాలి. జూనియర్స్ థాంక్స్ చెపుతూ ఉపన్యాసాలు ఇవ్వాలి. ఇవి కాక కల్చరల్ ప్రోగ్రామ్స్ ఉంటాయి. అందులో పాటలు పాడటం, మోనో యాక్షన్లు, చిన్న నాటికలు ఉంటాయి. వీటన్నింటిని ముందే నోటీసులు పంపి ఒక ప్రణాళిక ప్రకారం చేయాలని శ్రీనివాస్ అనుకున్నాడు. దేనికైనా ముందు పేర్లు ఇమ్మంటే ఎవరూ ముందుకు రారు. ప్రోగ్రాం మొదలైనాక ఒకరిని చూసి ఒకరు నేను మాట్లాడతానని, నేను పాడతానని, నేను మోనో చేస్తానని, అవకాశం ఇవ్వమని కాళ్ళా వేళ్లా పడతారు. ఒకరికి అవకాశం ఇస్తే వందమందికి ఇవ్వాలి. ఇలా అవకాశం పొందిన వాళ్ళలో ఏ మాత్రం సరుకు ఉండదు. చూసేవాళ్ళకి విసుగు వస్తుంది. పిల్లలు ఒక్కొక్కళ్ళు జారుకుంటారు. చివరికి స్టేజి మీద వాడు, లెక్చరర్లు మిగిలిపోతారు. శ్రీనివాస్‌కి ఇదంతా అనుభవమే. అందువలన ముందుగా పేర్లు ఇవ్వని వాళ్లకి ఎట్టి పరిస్థితులలోను తరువాత అవకాశం ఉండదని బాగా ప్రచారం చేయించాడు. పేర్లు ఇచ్చిన వాళ్ళని బాగా ప్రిపేర్ అవమని ప్రోత్సహించాడు. ప్రోగ్రాం మూడు రోజులకు ముందుగా వారు పాడబోయే పాటలు, ఇవబోయే ఉపన్యాసాలు ఎలా ఉంటాయో, ఎంత సమయం పడుతుందో, దగ్గరుండి వాచ్ చేసాడు. తప్పులు సరిదిద్ది మర్నాడు రిహార్సల్ చేయిం

...డు. రిహార్సల్‌లో ఇంప్రూవ్‌మెంట్ చూపని వారి పేర్లని నిర్దాక్షిణ్యంగా కొట్టేసాడు. అందువలన ప్రోగ్రాం ఖచ్చితంగా టైముకి మొదలై అనుకొన్న టైముకి ముగిసింది. ప్రోగ్రాం ఆరుగంటలకు మొదలై తొమ్మిది గంటలకు అయిపోయింది. మధ్యలో అవకాశం ఇవ్వమని కొంతమంది వచ్చారు. వాళ్ళు కొద్దిగా అల్లరి పిల్లలు. అవకాశం ఇవ్వకపోతే గొడవలు చేద్దామనే ఉద్దేశ్యం వారిలో కనపడింది.

వాళ్ళ పేర్లను రోల్ నంబర్లను రాసి ఇవ్వమని అడిగాడు శ్రీనివాస్. అందరూ రాసి ఇచ్చారు. అంతకు ముందే ఫంక్షన్ రోజున కొంత పోలీసు సిబ్బందిని మఫ్టీలో రమ్మనమని పోలీస్ స్టేషన్‌కు రిక్వెస్ట్ పంపాడు. వాళ్ళు వచ్చి అంతా వాచ్ చేస్తున్నారు. అందులో ఒకరిని పిలిచి పిల్లలు ఇచ్చిన లిస్టును, వాళ్ళు చూస్తూ ఉండగా ఇచ్చాడు. అది చూసిన పిల్లలు ఎవరు సార్ అతను అని అడిగారు. శ్రీనివాస్ "అతను మఫ్టీలో ఉన్న పోలీసు. మధ్యలో అవకాశం ఇవ్వనని ముందే చెప్పాను. అయినా వచ్చి అడిగారు. ఇవ్వకపోతే అల్లరి చేసే ఉద్దేశ్యం మీలో కనపడింది. అందుకని మీరు ఇచ్చిన లిస్టును పోలీస్‌కి ఇచ్చాను. మీలోగాని ఇంకెవరైనా గాని ఏ మాత్రం అల్లరి చేసినా మీ పని తధిగిణతోం అవుతుంది" అని చెప్పాడు.

"ఇది అన్యాయం సార్. వేరే ఎవరో అల్లరి చేస్తే మేమెలా బాధ్యులం."

"అందుకనే ఇంకెవరూ కూడా అల్లరి చేయకుండా చూసే బాధ్యత మీ మీదే పెడుతున్నాను."

"బాగా ఇరికించారు సార్."

"ఇరికించానో, సరికించానో మీకు ముందు ముందు తెలుస్తుంది. లెక్చరర్ల స్కూటర్ల సీట్లను ఎవరు కోసారో నాకు చెప్పమని ఆ గొడవ రోజున అడిగాను. ఇంతవరకు నాకు ఇన్ఫర్మేషన్ రాలేదు. ఇప్పుడు చెప్పండి"

"మాకు తెలియదు సార్."

"ఇప్పుడు తెలియకపోతే రేపు తెలుసుకొని చెప్పండి. చెప్పకపోతే, మీరు ఇచ్చిన లిస్టు ఉండనే ఉంది కదా.

ఇప్పుడున్న ఇన్స్పెక్టర్ కర్కోటకుడు. పైగా నాకు పాత స్టూడెంట్."

వాళ్ళలో వాళ్ళు మొహాలు చూసుకొన్నారు. ఒకడి మొహం పాలిపోయింది. వాడు ముందుకొచ్చి "నేనే సార్. పొరపాటున కోసాను సార్."

"నీ పేరేమిటి? ఏం చదువుతున్నావ్? మీ నాన్నగారు ఎవరు? ఏం చేస్తారు?"

"నా పేరు విక్రం. బి.కామ్. ఫస్ట్. మా నాన్నగారు వెంకటేశ్వర్లు. ఆయన పోలీసు కానిస్టేబుల్ సార్"

"ఇక్కడున్న వాళ్ళలో మీ నాన్నగారు ఉన్నారా."

"లేరు సార్. అయినా ఆయనకు చెప్పొద్దు సార్. చెబితే బెల్ట్‌తో కొడతాడు."

"అయితే నువ్వు ఒక పనిచేస్తే మీ నాన్నగారికి చెప్పను. బుద్ధిలేక ఇలా సీట్లు కోసానని ఇక ఎప్పుడూ అల్లరి వేషాలు వెయ్యనని రాసి ఇవ్వు. నీ ఫ్రెండ్స్ సాక్షి సంతకాలు పెడతారు. తరువాత కోసిన సీట్లకు పరిహారంగా మూడు వందలు ఇవ్వు. నీ పేరుతో కాలేజీ యూనియన్ ఫండ్‌కి డొనేషన్ ఇచ్చినట్లు అనౌన్స్ ఇప్పుడే చేస్తాను. నీకు గొప్పగా కూడా ఉంటుంది. నిన్ను చూసి ఇంకా కొంతమంది ఇస్తారు. నీవు ఎగ్జాంపుల్‌గా మిగిలిపోతావ్."

"నా దగ్గర లేవు సార్"

"నీ ఫ్రెండ్స్ దగ్గర తీసుకో. ఫంక్షన్ అయిపోవస్తోంది. తొందరగా రాసి డబ్బు తీసుకొని రా" అని శ్రీనివాస్ చెప్పాడు.

పది నిమిషాలలో విక్రం కాగితం రాసి డబ్బు తీసుకొచ్చి ఇచ్చాడు. ఫంక్షన్ ముగింపులో "ఫస్ట్ బి.కామ్ స్టూడెంట్ విక్రం ఆదర్శంగా నిలిచాడు. తన పాకెట్ మనీలోనుంచి మూడు వందల రూపాయలను కాలేజి యూనియన్ ఫండ్‌కి డొనేషన్ ఇచ్చాడు. విక్రం స్టేజి మీదకి రా. చూడండి ఇతనిని ఆదర్శంగా తీసుకొని డొనేషన్లు ఇస్తే ఆ మొత్తాన్ని బీద విద్యార్థులకు పంచుదాం" అని ప్రకటించాడు. చాలా మంది విద్యార్థులు డొనేషన్లు ఎంతోకొంత మొత్తం ఇచ్చి స్టేజి పైకి వచ్చి అందరికీ హాయ్ చెప్పి వెళ్ళారు. ప్రిన్సిపాల్, లెక్చరర్లు ఈ కొత్త సాంప్రదాయం చూసి చకితులయ్యారు. ఫంక్షన్ ముగిసింది. విక్రం వచ్చి నాకు బుద్ధి వచ్చింది సార్. నన్ను స్టేజిపైన గొప్పగా చూపించినందుకు థాంక్స్ సార్ అని వెళ్ళాడు.

మర్నాడు ప్రిన్సిపాల్ "ఫంక్షన్ పిన్ డ్రాప్ సైలెంటుగా బాగా జరిపించావ్. అయినా ఈ డొనేషన్ల గోల ఏమిటి? సీట్లను కోసినవాడిని పట్టిస్తా అన్నావ్" అని అడిగాడు.

శ్రీనివాస్ అంతా చెప్పి ఇది మన మధ్యే సార్. ఇంకెవరికీ చెప్పవద్దు అని చెప్పాడు. ఆయన తల ఊపాడు.

స్టాఫ్ కూడా అడిగారు ఏం మాయ చేసావు. అసలు అల్లరి లేకుండా ఫంక్షన్ టైం ప్రకారం నడిపించావ్ అని.

శ్రీనివాస్ నవ్వి అంతా మీ సహకారం సార్ అన్నాడు. అది సరే ఎప్పుడూ లేనిది ఈ డొనేషన్లు ఏమిటి అని అడిగారు.

శ్రీనివాస్ అసలు విషయం చెప్పకుండా ఆ విక్రంకి నా డబ్బులే ఇచ్చి డొనేషన్‌గా ఇమ్మని చెప్పాను. అలా ఇస్తే స్టేజి మీద పరిచయం చేస్తా అన్నాను. ఇటువంటివి ఒకడు మొదలుపెడితే కొందరు స్టేజి ప్రియులు మోటివేట్ అవుతారని నా నమ్మకం. నా నమ్మకం వమ్ము కాలేదు అన్నాడు.

"వార్నీ నీవు అసాధ్యుడివి. అది సరే నువ్వు ఆ విక్రం గాడినే ఎందుకు సెలెక్ట్ చేసావ్?" రామలింగం ప్రశ్న.

"సారూ నేను ఎవరిని సెలెక్ట్ చేసినా, మీరు ఇదే ప్రశ్న అడుగుతారు కదా. అప్పుడు వాడు నాకు ముందు వచ్చాడు. అందుకని వాడిని ఎన్నుకున్నాను. కాని అదేమిటో, ఇప్పుడు మీరు ముందు వస్తున్నారు" అని అనాడు శ్రీనివాస్.

"ఓరి బాబోయ్, నాకు కూడా టెండర్ పెడదామనే? అయినా వాడికి నీవే డబ్బులిచ్చావు కదా. నాకు కూడా ఇవ్వు."

"అసలు సంగతి మీకు చెప్పలేదు. తరువాత వాడు నా దగ్గరికి వచ్చి సార్, మీరు నా కళ్ళు తెరిపించారు, మీ డబ్బులు మీరే తీసుకోండి అని ఇచ్చేసాడు. మీకు నేను కళ్ళు తెరిపించటం బాగుండదు."

"అప్పో నిన్ను గెలవటం నా వల్ల కాదు. నీకు ఓ నమస్కారం" అని చేతులెత్తేసాడు. వీళ్లని గమనిస్తున్న స్టాఫ్ అందరూ ఒకటే నవ్వులు.

***

కాలేజీలో క్లాసులు ఫుల్ స్వింగ్‌లో జరుగుతున్నాయి. ఒకసారి శ్రీనివాస్ ఫైనల్ బి.కామ్. తెలుగు మీడియం క్లాసులో కాస్టింగ్ సబ్జెక్ట్‌లో ఓవర్ హెడ్స్ గురించి పాఠం చెపుతున్నాడు. క్లాసు గుమ్మంకి కొంచెం అవతల నలుగురు విద్యార్థులు బిగ్గరగా మాట్లాడుకొంటున్నారు. క్లాసులోని పిల్లల అటెన్షన్ అటువైపు మళ్ళింది. శ్రీనివాస్ గొంతు పెంచాడు. అయినా లాభం లేకపోయింది. ఒకరిద్దరి పిల్లలు లేచి "వాళ్లకి బుద్ధి లేదు సార్.

మేము వాళ్లకి వార్నింగ్ ఇచ్చివస్తాం" అన్నారు. శ్రీనివాస్ నవ్వుతూ "అలా వార్నింగ్ ఇస్తే వాళ్ళు ఇంకా రెచ్చిపోతారు" అన్నాడు.

"రెచ్చిపోతే తంతాం సార్"

"వాళ్ళు కూడా తన్నగలరు"

"వాళ్లకు అంత సీన్ లేదు సార్"

"వాళ్లకు ఎంత సీన్ ఉందో నాకు తెలియదు కాని, ఇక్కడ నేను ఉండగా మీరు వెళ్లి మీ సీన్ చూపించటం కంటే నేను నా సీన్ చూపించటం బెటర్. వెళ్లి మీ సీట్లలో కూర్చోండి" చెప్పి గుమ్మం దాటి వెళ్లి బయటి పిల్లల వంక చూస్తూ "అరే పిల్లలూ, నేను క్లాసులో బిగ్గరగా పాఠం చెపుతూ మిమ్మల్ని డిస్టర్బ్ చేయడంలేదు గదా" అన్నాడు.

వాళ్ళు గతుక్కుమని శ్రీనివాస్ వంక చూసి నాలిక కరుచుకొని "సారీ సార్, వెళ్లిపోతున్నాం" అంటూ పరిగెత్తారు. శ్రీనివాస్ క్లాసులోకి తిరిగి వెళ్ళగానే పిల్లలు చప్పట్లుకొట్టారు. ఒక విద్యార్థి లేచి "ఇటువంటి ఐడియాలు మీకు ఎలా వస్తాయి సార్" అని అడిగాడు.

శ్రీనివాస్ నవ్వి "ఏదన్నా సమస్య వచ్చినప్పుడు ఉద్రేక పడకుండా కూల్‌గా ఆలోచిస్తే పరిష్కారం తేలికగా దొరుకుతుంది. చాలా మంది గోటితో పోయేదానికి గొడ్డలిని ఉపయోగించి ఆయాస పడతారు. పొద్దున్నే యోగా చేస్తే ఈ కూల్‌గా ఆలోచించటం అలవాటు అవుతుంది. అంతేకాదు, కోపం వచ్చినప్పుడు ఒకటి, రెండూ అంటూ లెక్కపెడితే కోపం కంట్రోల్ అయి కూల్‌గా ఆలోచించగలుగుతాం" అన్నాడు.

"మేము కూడా యోగా చేస్తాం, నేర్పిస్తారా సార్"

"నేను వేకువనే ఐదు గంటలకు చేస్తాను. నాకు కుదరదు. ఎందుకూ, మన ఫిజికల్ డైరెక్టర్ నేర్పిస్తారు. ఆయనను అడగండి. చాలా సంతోషిస్తాడు గూడాను. నాకు నేర్పింది ఆయనే"

"కాని, ఆయనకు చాలా కోపం సార్, తిడతారు. మీలా కాదు."

"ఆయనకు కోపం తెప్పించకుండా ఉండండి. తిట్టినా మీరు స్పందించకండి. ఆయన కోపం ఆటోమాటిక్‌గా తగ్గిపోతుంది."

పిల్లలు అలాగే అన్నారు. పీరియడ్ అయినట్లు బెల్ మోగింది. శ్రీనివాస్ స్టాఫ్ రూంకి బయల్దేరాడు.

***

ఇంకోకసారి సెకండ్ బి.కామ్ క్లాసులో అకౌంట్స్ చెపుతుంటే ప్రిన్సిపాల్ నుంచి నోటీసు వచ్చింది. శ్రీనివాస్‌కి క్లాసు జరుగుతుంటే వచ్చే నోటీసులంటే చిరాకు. అవి క్లాసు మూడ్‌ని పాడు చేస్తాయి. కాని తప్పదు. పట్టి నోటీసు బోర్డులో పెడితే పిల్లలు చూడరు. ఈ నోటీసు, పక్క వూరి మహిళా కళాశాలకు సంబంధించినది.

కాలేజీలో "అంతర్ కళాశాల ఆటల పోటీలను" అమ్మాయిలకు మాత్రమే నిర్వహిస్తున్నారు. ఆసక్తి గల అమ్మాయిల జాబితాను ప్రిన్సిపాల్ ద్వారా పంపవచ్చును. బయట వూరి అమ్మాయిలకు హాస్టల్ వసతి సౌకర్యం ఇస్తామని ఆ నోటీసులో ఉంది. క్లాసులో ఉన్న అమ్మాయిలు కొంతమంది తమ పేర్లు ఇస్తామన్నారు. ఇంతలో సంజీవరెడ్డి అనే కొంటె విద్యార్థి లేచి "మరి మా సంగతి ఏమిటి సార్" అన్నాడు.

"మధ్యలో మీ సంగతి ఎందుకొచ్చింది?"

"మేము చూస్తూ ఎంకరేజ్ చెయ్యకపోతే మన కాలేజీ అమ్మాయిలు ఎలా ఆడతారు? ఎలా గెలవగలరు"

"నోటీసులో ఈ పోటీలు కేవలం అమ్మాయిలకు మాత్రమే అని ఉంది. అబ్బాయిలకు ప్రేక్షకులుగా కూడా అనుమతి ఇవ్వరట."

"ఇది అన్యాయం సార్. ఏదో ఒక ఉపాయం మీరే చెప్పండి సార్"

"ఆ... ఒక ఉపాయం ఉంది రెడ్డి"

"ఏమిటండీ, అలా ఎంకరేజ్ చేయతల్చుకున్నవారు ఆపరేషన్ చేయించుకుంటే సరి"

"ఏ ఆపరేషన్ సార్"

"జెండర్ ఛేంజి ఆపరేషన్. అంటే లింగమార్పిడి ఆపరేషన్. ఈ ఆపరేషన్ చేయించుకుంటే ఏ గొడవా లేకుండా పాల్గొనవచ్చు."

క్లాసంతా గొల్లుమని నవ్వారు. సంజీవరెడ్డి కూడా నవ్వుతూ "అలా చేస్తే మేం కూడా ఆడవాళ్ళం అవుతాం కదా, అప్పుడు వాళ్లకు ఎంకరేజ్‌మెంట్ ఎలా వస్తుంది."

"ఎందుకు రాదు? వాళ్ళ కోసం ఆపరేషన్ చేయించుకున్న మీ త్యాగం చూసి డబుల్ ప్రోత్సాహం లభిస్తుంది. మరి నీదే ఆలస్యం"

"సార్, మీతో మాట్లాడి గెలవలేము" అని నవ్వుతూ కూర్చున్నాడు. క్లాసంతా ఒకటే నవ్వులు. ఈ లోపల బెల్ మోగింది.

మర్నాడు అదే క్లాసులో భాగ స్వామ్య ప్రవేశం, విరమణ పాఠంలో ఒక లెక్క రావటం లేదు. ఆ రోజు ఒక అమ్మాయి ఫలానా లెక్క అర్థం కావటం లేదు చెప్పమని అడిగింది. శ్రీనివాస్ మొదలుపెట్టి బోర్డ్ మీద చేయటం మొదలుపెట్టాడు. తేడా వస్తోంది. పిల్లలకు అర్థం అవు

తోంది సార్‌కు కూడా సాల్వ్ కావటం లేదని. క్లాసంతా గోలగా తయారైంది. ఏ టీచర్‌కైనా పిల్లల ముందు సారీ ఫిగర్ పెట్టటం విచారించవలసిన విషయం. అటువంటి స్థితి తెచ్చుకోకుండా ఉండాలి అంటే ముందుగా గట్టి ప్రిపరేషన్ తప్పనిసరిగా అవాలి. కాని అన్నీ మన చేతులలో ఉండవు. అటువంటప్పుడు టీచర్ అవమాన పడిన మొహంతో సిగ్గు పడకూడదు. నిజాయితీని ప్రదర్శించాలి. ఇప్పుడు శ్రీనివాస్ అదే చేసాడు. పిల్లలను సైలెంటుగా ఉండమన్నట్లు చేయి ఎత్తి చిరునవ్వుతో "ఈ లెక్క ఇప్పుడు నాకు కూడా కొరుకుడు పడటం లేదు. ఇంటి దగ్గర కుస్తీ పట్టి సాధిస్తాను. మీరు కూడా ఇంటి దగ్గర ట్రై చేయండి. ప్రస్తుతం ఈ లెక్కను ఆపేద్దాం" అన్నాడు.

"మీకే రాని లెక్క మాకు వస్తుందా? వదిలేయండి సార్" లెక్క అడిగిన అమ్మాయి అన్నది.

"నాకు రాకపోతే మీకు రాకూడదా. నాకంటే తెలివి గల పిల్లలు మీలో ఉండవచ్చు. ఇంటి దగ్గర నేనూ ట్రై చేస్తాను. మీరూ ట్రై చేయండి. లెక్క సాల్వ్ చేసి రేపు చూపించినవారికి ఒక ఖరీదైన పెన్నుని నేను బహుమతిగా ఇస్తాను. ఎక్కువమంది చేస్తే లాటరీ తీసి ఒకరికి ఇస్తాను. ఓకే."

"అలాగే సార్" పీరియడ్ అవటంతో శ్రీనివాస్ బయటకు వెళ్ళాడు.

ఇంటికి వెళ్ళగానే రాగిణి వేడ వేడి పకోడీల ప్లేటును ఇచ్చింది. వావ్ అంటూ తీసుకున్నాడు ఫ్రెష్ అయి వచ్చిన శ్రీనివాస్ "ఏమిటి విశేషాలు" అడిగింది రాగిణి.

క్లాసులో లెక్క రాని సంగతి చెప్పాడు.

"అప్పుడు మీకు అవమానం అనిపించలేదా?"

"ఎందుకు అనిపించలేదు. చాలా అనిపించింది. ఒళ్ళంతా వేడి ఆవిర్లు వచ్చిన ఫీలింగ్. సారుకే రాని లెక్క అనుకొంటుంటే ఏం చేయాలి. అయితే సిన్సియర్‌గా ఇప్పుడు లెక్క రావటం లేదు, రేపు చేసి తీసుకొస్తాను అని చెప్పి బయట పడ్డాను. ఇప్పుడు లెక్క మీద కూర్చోవాలి."

"ఓ.కె. ఈ వేడి పకోడీలు తినండి. మీ లెక్క వస్తుంది."

సరే అని తన టేబుల్ వద్దకు వెళ్ళాడు. రక రకాలుగా ప్రయత్నం చేస్తే ఓ గంటలో సాధించాడు. యురేకా అని పెద్దగా కేక పెట్టాడు. రాగిణి, లెక్క వచ్చిందా అంటూ పరిగెత్తుకొచ్చింది. వచ్చిన పెళ్లాన్ని ఎత్తుకొని గిరగిరా తిప్పాడు. "అబ్బ, ఆపండి. నా కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. అంతా పకోడీల మహిమ" అన్నది రాగిణి.

"నేను కష్టపడితే క్రెడిట్ అంతా పకోడీలకా. మా తల్లే"

"సరే క్రెడిట్ అంతా మీదే. ఈ ఆనంద సమయాన్ని సెలబ్రేట్ చేసుకోవాలంటే, చిన్న షాపింగ్" అంటూ అడిగింది.

"లెక్క సగమే వచ్చింది. సాంతం వచ్చాక చిన్న షాపింగ్"

"దొంగ. సాంతం వచ్చింది. నాకు తెలుసు"

"ఆ లెక్క మీద ఒట్టు. రాలేదు. అయినా ఆకలేస్తోంది" మాట మార్చాడు.

"రండి. వంట ఎప్పుడో అయిపోయింది"

***

మర్నాడు ఆ క్లాసుకు వెళ్ళగానే పిల్లలు లెక్క వచ్చిందా సార్ అని అడిగారు. శ్రీనివాస్ విచారంగా మొహం పెట్టి

"ఎంత ట్రై చేసినా రాలేదు. మీలో ఎవరికైనా వచ్చిందా" అన్నాడు.

"మీకే రాకపోతే మాకెలా వస్తుంది" అన్నారు గొప్ప రిలీఫ్‌తో.

"అసలు ప్రయత్నం ఎవరైనా చేసారా? చేసిన వాళ్ళు లేచి నిలబడండి"

క్లాసు మొత్తానికి ఒక అమ్మాయి నీరజ, ఒక అబ్బాయి మోహన్ నిలబడ్డారు.

"గుడ్. మీ ఇద్దరు ఎలా ట్రై చేసారో చూస్తాను. మిగతా వారెవరు అసలు ప్రయత్నమే చేయలేదంటే చాలా బాధగా ఉంది. నాకు లెక్క రాలేదని అబద్ధం చెప్పాను. ఇంటిలో అరగంట కాన్సంట్రేషన్ చేస్తే వచ్చింది. పాపం, నాకు కూడా రాలేదని సంబరపడ్డారు. ఒకటి గుర్తుంచుకోండి. మేము ఇక్కడ వంద మోడల్స్ చెపితే ఎగ్జామ్స్‌లో నూట ఒకటో మోడల్ వస్తుంది. మేము నూట ఒకటోమోడల్ కూడా చెపితే అక్కడ నూట రెండో మోడల్ రావచ్చు. మాకు ఈ మోడల్ చెప్పలేదని లెక్కలు చేయకపోతే మార్కులు పడవు. మీరు సొంతంగా ప్రాక్టీస్ చేస్తేనే కొత్త కొత్త లెక్కలను చేయగలుగుతారు. బుర్రను వాడండి. "యూజ్ ఆర్ లూజ్" అనేది డార్విన్ సిద్ధాంతం.

మీరు మీ బుర్రను వాడటం అలవాటు చేసుకోకపోతే అది తుప్పు పట్టి పనికి రాకుండా పోతుంది. అర్థమైందా?" ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

"మీరు మాట్లాడరు. ఆ గోడతో సమానం. ఏ ఫీలింగూ కనపడదు. అర్థమైందా అని అడిగాను."

"అర్థమైంది సార్" అన్నారు కోరస్‌గా.

"ఏమి అర్థమైందో ఒకసారి చెప్పండి."

"మా బుర్రలను వాడాలి, లేకపోతే తుప్పు పట్టిపోతాయి"

"కాదు తుప్పు పట్టి పోయాయి. ముందు ఉన్న తుప్పును కిరోసిన్‌తో కడిగి తరువాత వాడండి."

"అలాగే సార్"

"నీరజా, మోహన్ మీరు ఇద్దరు, మీరు చేసిన ప్రయత్నాలను చూపించండి."

ఇద్దరూ తాము చేసిన అసంపూర్ణ లెక్కలను చూపించారు.

"గుడ్. ఇప్పుడు ఆ లెక్కలను చేసి చూపిస్తాను. ఇంటికి వెళ్ళాక ఇక్కడ చేసినది చూడకుండా మళ్ళీ మీరు సొంతంగా చేయండి. మామూలుగా భాగస్వామ్య లెక్కలలో భాగస్వామి ప్రవేశమో లేక విరమణో ఉంటుంది. ఇక్కడ రెండూ ఉన్నాయి. ఏ లెక్కనైనా మామూలుగా మొదలుపెట్టి బాలన్స్ షీట్‌తో ముగిస్తాం. కాని ఈ లెక్కను బాలన్స్ షీట్‌తో మొదలుపెట్టి వెనకకు తీసుకుపోయి ప్రవేశిస్తున్న భాగస్వామి ఎంత తేవాలి, విరమిస్తున్న భాగస్వామికి ఎంత ఇవ్వాలి

అన్నది తేలుస్తాం" అని మొత్తం లెక్కను చేసి చూపించాడు.

బెల్ మోగింది. శ్రీనివాస్ బయటికి వచ్చాడు.

స్టాఫ్ రూంకి రాగానే అటెండర్ దాసు ప్రిన్సిపాల్‌గారు రమ్మంటున్నారని చెప్పాడు. వెళ్ళి కలిసాడు.

ప్రిన్సిపాల్ "రా శ్రీనివాస్, కూర్చో. యు.జి.సి.స్కేలులో ఉన్న వాళ్ళు సర్వీసు పూర్తి అయేలోపల నాలుగు రిఫ్రెషర్ కోర్సులు పూర్తి చేయాలి అనేది రూలు. ఇప్పుడు ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ కామర్స్ డిపార్ట్‌మెంట్ ఒక రిఫ్రెషర్ కోర్సు కండక్ట్ చేస్తోంది. మన కాలేజి నుంచి నిన్ను పంపమని లెటర్ పంపింది. ఇదిగో నీ పర్సనల్ కాపీ" అని లెటర్ ఇచ్చాడు. లెటర్ మొత్తం చదివాడు. ఆ కోర్సు మూడు వారాలు ఉంటుంది. జర్నీ టైం కూడా కలుపుకుంటే దాదాపు ఒక నెల. బయల్దేరటానికి ఇంకా పది రోజులుంది. అది కాక ఒక కరెంట్ టాపిక్ మీద ఒక 'వ్యాసం' తయారు చేసి అత్యవసరంగా యూనివర్సిటీకి ఒక కాపీని పంపమని కూడా ఆ లెటర్‌లో ఉంది. "సరే సార్, వస్తాను" అని స్టాఫ్ రూంకి వచ్చిన తన కామర్స్ కొలీగ్స్‌తో చెప్పాడు. అందరూ అభినందించారు.

ఇంటికి వెళ్లి రాగిణికి చెప్పాడు. రాగిణి బిక్కమొహం పెట్టి "నెల రోజులు మిమ్మల్ని చూడకుండా ఉండాలా! నా వల్ల కాదు. నేను కూడా వస్తాను. కిరణ్ బెంగ పడతాడేమో" అన్నది.

"నెలరోజులు కాదు, ఇరవై ఏడు రోజులే. అయినా ఇక్కడ నేను లేకుండా మీరెందుకు ఉంటారు. మీ అమ్మగారింటికి వెళ్లరు కాని. అయినా బెంగ నీకా, వాడికా. ఇంకొకటి ఈ మధ్య మనకు ఇంతకాలం విరహం ఎప్పుడూ రాలేదు. దీనిని అవకాశంగా తీసుకొని మనం విరహ గీతాలు పాడుకోవచ్చు. మేఘ సందేశాలు పంపుకోవచ్చు. విరహం తరువాత కలయిక ఎంత బాగుంటుందో"

రాగిణి నవ్వింది. "ఎందుకు రాలేదు. మీరు వాల్యుయేషన్‌కి వెళ్ళినప్పుడు విరహం తప్పదు కదా. అది పది రోజులే. ఇప్పుడు దాదాపు నెల. సరే, ఏం చేస్తాం. తప్పదు కదా. ఇంతకీ అక్కడ మీరేం చేస్తారు?"

"నిజానికి నాకూ ఏమీ తెలియదు, చూడాలి. అక్కడ నాకు హాస్టల్ అకామడేషన్ ఇస్తారు. ఇబ్బందేమీ ఉండదు. టి.ఎ.డి.ఎ ఇస్తారు. బయల్దేరటానికి ఇంకా పది రోజులుంది. నేను వెళ్లేముందు మీరిద్దరూ మీ అమ్మగారింటికి హైదరాబాద్ వెళ్లరు కాని. ఓ.కె."

"డబుల్ ఓ.కె. ఇంకా వంట చేయలేదు. ఆలూ ఫ్రై చేస్తాను. మీరు కట్ చేద్దురుగాని. పదండి"

ఇద్దరూ కిచెన్‌లోకి నడిచారు.

వంట పూర్తి అయినాక కబుర్లు చెప్పుకుంటూ భోజనం చేసారు. తను ఆగస్ట్ ఒకటవ తారీఖున రిలీవ్ అయి రెండవ తారీఖుకు విశాఖ చేరుకుంటానని, మూడవ తారీఖు నుండి రిఫ్రెషర్ కోర్స్ మొదలవుతుందని చెప్పాడు.

కనుక జూలై 31న రాగిణిని హైదరాబాద్ బస్ ఎక్కిస్తానని చెప్పాడు. రాగిణి తల ఊపింది.

అనుకొన్నట్లుగానే రెండవ తారీఖున పొద్దున్న ఏడుగంటలకు విశాఖ చేరుకొన్నాడు. ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ దగ్గరలోనే రిఫ్రెషర్ కోర్సుకి అటెండ్ అయ్యే వాళ్లకు కేటాయించిన గెస్ట్ హౌస్ ఉంది. ఆటోలో అక్కడికి చేరుకొన్నాడు. అప్పటికే వివిధ ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన లెక్చరర్లు రిజిస్టర్‌లో పేర్లు రాయించుకున్నారు.

రూములు కూడా ఎలాట్ అయినాయి. తెనాలి నుంచి వచ్చిన సాంబమూర్తి అనే లెక్చరర్ తన రూములో తను ఒక్కడే అని శ్రీనివాసుని తన రూముకే ఎలాట్ చేయించాడు. ఆ సాయంకాలానికి రిఫ్రెషర్ కోర్సులో పార్టిసిపేట్ చేసే లెక్చరర్లు అందరూ వచ్చారు. మొత్తం నలభై మంది ఉన్నారు.

ఎక్కువగా కృష్ణా గోదావరి జిల్లాల నుంచి ఉన్నారు. తిరుపతి నుంచి కూడా ఆరుగురు ఉన్నారు. తెలంగాణా నుంచి శ్రీనివాస్ ఒక్కడే. అందరూ ఒకరినొకరు పరిచయాలు చేసుకొన్నారు. విజయవాడ నుంచి వచ్చిన నరసింహారావు అనే ఆయన అందరి కంటే పెద్దవాడు. శ్రీనివాస్ అందరికంటే చిన్నవాడు. అందరూ చాలా సరదాగా ఉన్నారు. శ్రీనివాస్ నరసింహారావు గారిని "గురువుగారూ" అనటం మొదలు పెట్టాడు. శ్రీనివాస్‌తో పాటు ఈ రిఫ్రెషర్ కోర్సులు చాలా మందికి కొత్త. ఎలా ఉంటాయా అని ఎదురు చూస్తున్నారు.

మూడవ తారీఖు ఉదయం ఏడు గంటలు. అందరూ తొమ్మిది గంటలకు తయారై యూనివర్సిటీలోని కామర్స్ డిపార్ట్‌మెంట్‌కి వెళ్ళారు. అక్కడ మీటింగ్ హాల్ డెకరేట్ చేయబడి ఉంది. అక్కడ పార్టిసిపేట్స్ అందరికి బుధవారం నుంచి శనివారం దాకా గల ప్రోగ్రాం బ్రోచర్లను ఇచ్చారు. ప్రతిరోజు నాలుగు సెషన్లు ఉంటాయి. మార్నింగ్ రెండు సెషన్లు పది నుంచి ఒంటిగంట వరకు, ఈవెనింగ్ రెండు సెషన్లు రెండు నుంచి ఐదు గంటల వరకు. ఒకటి నుంచి రెండు వరకు లంచ్. మొదటి రోజు ఫస్ట్ సెషన్ ఇనాగరేషన్ డే. బ్రేక్‌ఫాస్ట్, లంచ్ ఏర్పాట్లు ఎవరికి వారే ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. సెషన్‌కి సెషన్‌కి మధ్యలో టీ, స్నాక్స్ ఇస్తారు. ఇక అసలు సంగతి. ప్రతి సెషన్‌లోను ఒక మంచి టాపిక్ మీద ఒక ప్రొఫెసర్‌గాని, ఒక ఇంజనీరుగాని, ఒక డాక్టర్‌గాని, ఒక పారిశ్రామికవేత్తగాని, ఒక పర్యావరణ వేత్తగాని వచ్చి ఉపన్యాసాలు ఇస్తారు. పార్టిసిపెంట్స్ వాళ్ళతో ఇంటరాక్షన్ చేయవచ్చు. ప్రోగ్రాం పేపర్‌లో శనివారం వరకు ఎవరెవరు వస్తారో, ఏ టాపిక్కుల మీద మాట్లాడతారో ప్రింట్ అయి ఉంది. అందరికి ఇది చాలా మంచి కార్యక్రమం అనిపించింది.

యూనివర్సిటీ వైస్ ఛాన్సలర్ వచ్చి ఇనాగరేషన్ చేసి కోర్స్‌ను స్టార్ట్ చేసారు. టీలు స్నాక్స్ అయిన తరువాత రెండవ సెషన్‌ను కామర్స్ హెడ్ తీసుకొన్నారు. ఆయన "బాంకుల జాతీయకరణ లాభాలు నష్టాలు" మీద చక్కగా మాట్లాడారు. లంచ్ టైం అయింది. కోర్స్ కో ఆర్డినేటర్ లంచ్ చేసి రెండు గంటలకు ఖచ్చితంగా అటెండ్ కావాలని చెప్పారు. లంచ్‌కోసం ఒక మామూలు హోటల్‌కి వెళ్ళాడు శ్రీనివాస్. రెండుకి ఐదు నిముషాలు ముందుగానే లెక్చర్ హాలుకి దాదాపు ముప్పైమంది మాత్రమే వచ్చారు. అందరూ వచ్చి హాలులో

కూర్చోండి అని అనౌన్స్ చేసారు. ఒక ఇరవైమంది మాత్రమే లోపలికి వచ్చారు. ఆ సెషన్ తీసుకోవటానికి ఎకనామిక్స్ ప్రొఫెసర్ వచ్చారు. ఆయన టాపిక్ ద్రవ్యోల్బణం. కో ఆర్డినేటర్ అటెండెన్స్ రిజిస్టర్ తీసుకొచ్చి సంతకాలు పెట్టమన్నాడు. పొద్దున్న పెద్దాంగా అన్నారు కొందరు. కో ఆర్డినేటర్ "ఇప్పుడు చూడండి. ఐదుగురు మిస్సింగ్. ఇలా అయితే ఎలా? రేపటి నుంచి ప్రతి సెషన్‌కు అటెండెన్స్ తీసుకొటాను. మనం అందరం లెక్చరర్లం. మనమే రెగ్యులర్‌గా లేకపోతే ఎం చేయాలి? అందులోనూ మొదటి రోజునే ఇలా చేయటం ఏమీ బాగా లేదు" అన్నాడు. ఇంతలో ఆ మిస్సింగ్ వాళ్ళు కూడా వచ్చారు. కో ఆర్డినేటర్ వాళ్ళకి గట్టిగానే చెప్పాడు. వాళ్ళు సారీ చెప్పి గొణుక్కున్నారు. ఈవెనింగ్ రెండో సెషన్ కూడా పూర్తి అయేటప్పటికి సాయంత్రం ఐదు దాటింది. పార్టిసిపెంట్స్ అందరూ పెద్ద బరువులు మోసినట్లు మొహాలు పెట్టి బయటకు వచ్చారు. రిఫ్రెషర్ కోర్స్ అంటే ఏమిటో అందరికి అర్థమైంది. అందరూ అలసిపోయి ఉన్నారు. నెమ్మదిగా హాస్టలుకి వెళ్ళారు. అది విశాఖ వాతావరణం. సముద్రపు ఒడ్డు. అందువలన గాలిలో తేమ ఎక్కువ. ఉష్ణోగ్రత తక్కువ ఉంటుందిగాని విపరీతంగా చెమటలు పడతాయి. అందులోను విశాఖ బయటి వాళ్ళకి ఈ చెమటల ప్రాబ్లం మరీ ఎక్కువ. పార్టిసిపెంట్స్ అందరికి ఎప్పుడు స్నానం చేద్దామా అని ఉంది. మొత్తానికి అందరూ స్నానాలు చేసి హాస్టల్ బయట కూర్చున్నారు. రమణారావు అనే ఆయన "ఇదెక్కడి రిఫ్రెషర్ కోర్స్‌రా నాయనా. ఇలా ఉంటుంది అని తెలిస్తే అసలు వచ్చే వాడిని కాదు" అన్నాడు

"నేనూ తిటో" అన్నాడు ఇంకోసారు. "మనమంతా ఎందుకు వచ్చాం. సర్వీసు అయే లోపల నాలుగు రిఫ్రెషర్ కోర్సులు పూర్తి కావాలని రూలు. పూర్తి కాకపోతే యు.జి.సి. వాళ్ళకి పెన్షన్ రాదుట. అందువలన కదా మనం వచ్చింది. లేకపోతే దీని మీద ప్రేమతో వచ్చామా?"

"ఔనౌను, అందుకే వచ్చాం. అందులో సందేహం లేదు" అందరూ ఏకీభవించారు.

"కదా. ఐఫ్ కెనాట్ బి క్యూర్డ్ మస్ట్ బి ఎండ్యూర్డ్. అందువలన మనం కోర్సును ఎంజాయి చేయగలిగితే మంచిది." అన్నాడు ఇంకొకాయన.

"కరెక్ట్" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"ఏం కరెక్ట్. ఓ పక్క చస్తుంటే"

"దానికి కారణం ఏమిటంటే, మనమంతా చెప్పటానికే అలవాటు పడ్డాం, వినటానికి కాదు. మొత్తం నాలుగు సెషన్లు, అంటే ఆరు గంటలు కేవలం వినాలి అంటే మనకు నరకమే. కాదనను. కాని మనకు తప్పదు కనుక మనం స్టూడెంట్స్‌గా మారి వాళ్ళు ఇచ్చే లెక్చర్లలో ఇన్వాల్వ్ కావాలి. అంతేకాదు, వాళ్ళతో ఇంటర్ యాక్షన్ ఎక్కువ చేయాలి. వాళ్ళని తెలిసిన ప్రశ్నలు వేయాలి. ఒకసారి మన పి.జి. చదివిన రోజులను గుర్తు చేసుకొందాం" అన్నాడు ఒక సీనియర్. అందరూ సరే అని హోటలుకు బయల్దేరారు.

శ్రీనివాస్ రూంమేట్‌గా ఉన్న సాంబమూర్తి వీళ్ళతో కలవలేదు. ఆయన తిరిగి తొమ్మిది దాటాక వచ్చాడు. ఎక్కడికి పోయారు సార్ అంటే సింహాచలం వెళ్లాను అని చెప్పాడు. విశాఖలో ఉన్నన్ని రోజులు ప్రతి రోజు సింహాచలం వెళ్తానని నడచి కొండ ఎక్కుతానని చెప్పాడు. అంతే కాదు తాను ప్రతిరోజు రాత్రి వండిన ఆహారం తిననని, పచ్చి కాయగూరలను మాత్రమే తింటానని చెప్పి తను తెచ్చిన దొండకాయలను, వంకాయలను చూపించి కసాపిసా తినటం మొదలుపెట్టాడు. ఆయన తిండి పార్టిసిపెంట్స్ అందరికీ వార్తే అయింది. శ్రీనివాస్‌కి రకరకాల మనుషులని అబ్జర్వ్ చేయటానికి ఈ కోర్స్ ఒక వేదిక అయింది. తిరుపతి నుంచి వచ్చిన రాజు, కృష్ణగార్లు శ్రీనివాస్ అందరికంటే చిన్నవాడని సరదాగా టీజ్ చేయటం మొదలుపెట్టారు. శ్రీనివాస్ రెండు రోజులు ఊరుకొని తరువాత ఘాటుగా రిటార్ట్ చేయటంతో తగ్గారు. క్లాసులు బోరు కొట్టకుండా ఉండాలంటే, ప్రొఫెసర్లను ప్రశ్నలు వేయటం, అభిప్రాయాలు చెప్పటం, వీలయితే జోకులు వేయటం కొంతమంది మొదలు పెట్టారు.

ఆ విధంగా కొంత ఆసక్తిని అందరిలో క్రియేట్ చేయగలిగారు. కాని ఈవెనింగ్ ఫస్ట్ సెషన్‌లో మాత్రం లంచ్ చేసి వస్తారేమో, పది శాతం మంది నిద్రపోయేవారు. అరవై శాతం మంది ఆవలింతలు పడేవారు. మిగిలిన వాళ్ళు లెక్చర్ వింటున్నట్లు నటించేవారు. ఒకరోజున సన్నగా గురక వినపడింది. ప్రొఫెసర్ ముందు పట్టించుకోలేదు. కానీ పటికి గురక పెద్దదై, అది ప్రశ్న ఇది జవాబు పద్ధతిలో కొనసాగింది. ప్రొఫెసర్ చెప్పటం మానేశాడు. కాసేపు శ్రద్ధగా విని ఆయన ఎంత అదృష్టవంతుడండి, నేను ఇంత హాయిగా నిద్రపోయి ఎన్నాళ్ళు అయిందో అన్నాడు. క్లాసంతా ఒకటే నవ్వులు. ఇంత గోల అవుతున్నా ఆయన లేవ లేదు. అప్పుడు ప్రొఫెసర్‌కి భయం వేసింది. ఆయనకు ఏమైనా ప్రాబ్లమేమో, మొహం మీద నీళ్ళు చల్లండి అన్నాడు. ఎవరో గ్లాసుడు నీళ్ళు చల్లాడు. ఆయన ఉలిక్కిపడి లేచి, ఇవాల్టి క్లాసులు అయిపోయినాయా అని గాభరాగా అడిగాడు. లేదు ఇంకో క్లాసు ఉంది, మీరు పడుకోండి అని పక్కాయన అన్నాడు.

ఇక చూడండి, క్లాసు హాలు నవ్వులతో పగిలిపోయింది. అప్పటికి తెలిసింది. ఆయనకు తన నిద్ర సంగతి. సిగ్గుతో తల దించుకున్నాడు. మిగిలిన రోజులన్నీ అందరూ ఆయనను హాయిగా నిద్రపోండి, కానీ గురక మాత్రం పెట్టద్దు, పెట్టినా సౌండ్ లేనిగా పెట్టండి అని సలహాలను ఇచ్చారు. మొదట్లో ఉడుక్కునేవాడు. తరువాత అలాగే అంటూ నవ్వటం మొదలుపెట్టాడు. విచిత్రం ఏమిటంటే ఆయన ఉడుక్కుంటుంటే చెప్పినవాళ్ళు, నవ్వటం మొదలుపెట్టాక చెప్పటం మానేశారు.

ప్రతి ఆదివారం రోజున శెలవు. పార్టిసిపెంట్స్ సినిమాలకో, బంధువుల ఇంటికో వెళ్ళేవాళ్ళు. కోర్స్‌లో భాగంగా ఒకరోజు హార్బర్‌లో షిప్ బిల్డింగ్ పోటుకి తీసికెళ్లారు. అలాగే స్టీలుప్లాంటుకి కూడా వెళ్ళారు. వాటిని చూస్తే పార్టిసిపెంట్స్ అందరికి తమకు ఉన్న పరిజ్ఞానం ఎంత తక్కువో అని అనుకొన్నారు. కొన్నివేల టన్నుల బరువును మోసే షిప్‌ను నిర్మించటానికి ఎంత ప్రణాళిక కావాలో, ఎంత మందిని ఆర్గనైజ్ చేయాలో కదా అనిపించింది. నీటితో నిండి ఉన్న డ్రై డాక్‌లోకి షిప్‌ని మళ్ళించి, తరువాత నీటిని మొత్తం తోడివేసి, అప్పుడు రిపేర్లు మొదలుపెడతారు.

రిపేర్లు పూర్తి అయినాక డ్రై డాక్‌ను మళ్ళీ నింపుతారు. అప్పుడు షిప్ నీటిలో తేలినాక బయటికి తెస్తారు. అలాగే స్టీల్ ప్లాంట్‌లో ఇనప ఖనిజాన్ని కరిగించటం, శుద్ధి చేయటం రకరకాల ఆకారాలలో పోత

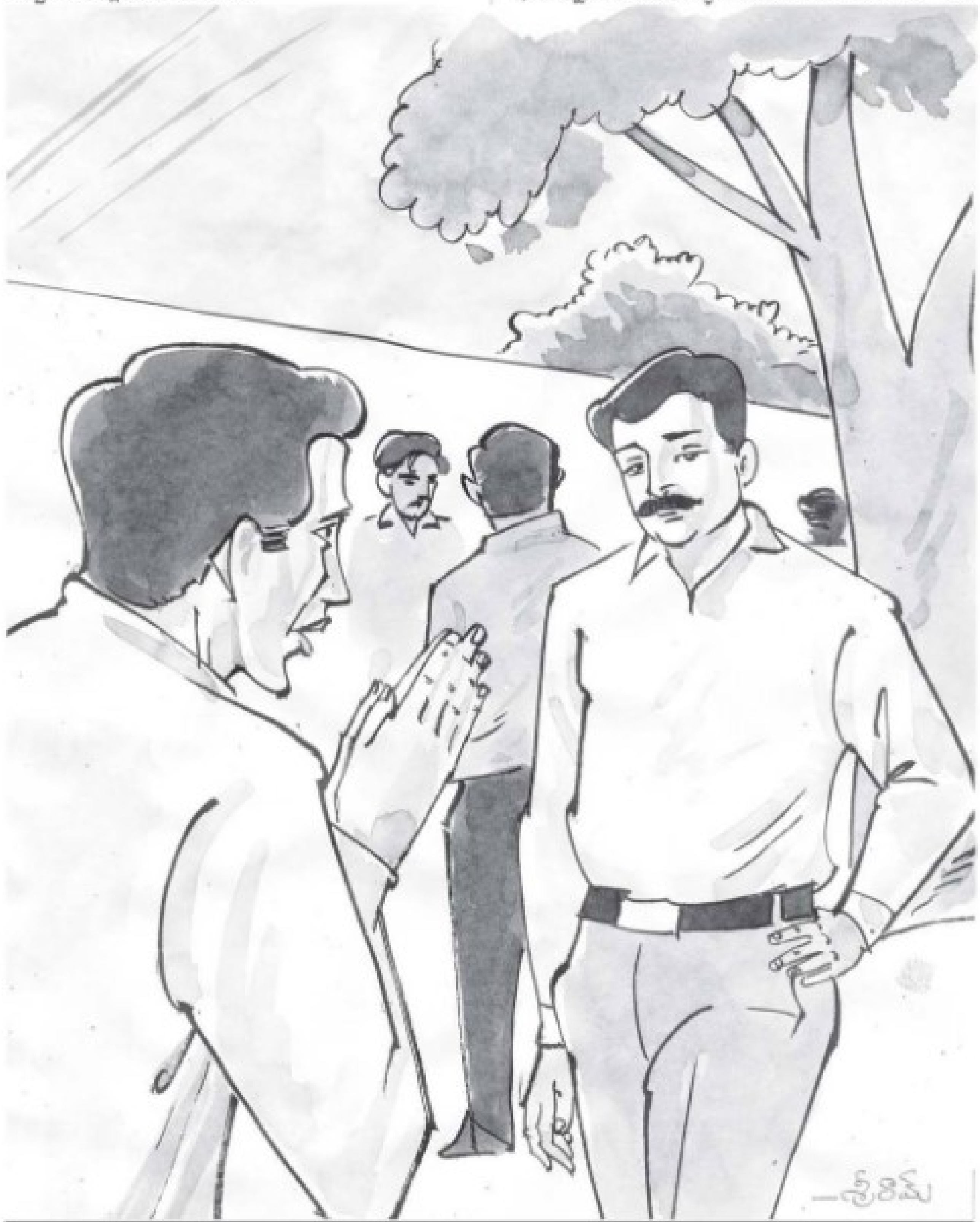

పోయటం అన్నీ చూశారు. విపరీతమైన వేడిలో రిస్క్ తీసుకొని పని చేసి ఆ స్టాఫ్‌ని చూస్తే అహా వీళ్ళు కదా దేశ నిర్మాతలు అని అనిపించక మానదు. 1966లో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో వచ్చిన "విశాఖ ఉక్కు, ఆంధ్రుల హక్కు" ఉద్యమం అందరికి గుర్తుకు వచ్చింది. చివరి మూడు రోజులలో పార్టిసిపేంట్స్ ప్రిపేర్ చేసిన పేపర్లను ప్రతి ఒక్కరు చదివి వివరించాలని చెప్పారు. మొదట్లో ప్రతి ఒక్కరికి అర గంట కేటాయించారు. కాని ఇది ఒక ప్రహసనంగా తయారైంది. పేపర్లు పట్టుకొని మైకు దగ్గరకు ఎవరు పోతున్నా, మిగతావారు పది నిముషాలే అంటూ కేకలు పెట్టటం. వారు చదివేది వినకపోవటం చేస్తూ బాగా అల్లరి చేయడం మొదలుపెట్టారు. శ్రీనివాస్ "ఎకనామిక్ రిఫామ్స్" మీద పేపరుని చదవటం మొదలుపెడితే వద్దు వద్దు అని ఒకటే కేకలు. మొత్తం మీద పేపర్లు చదివి అందరు మమ అనిపించారు. తాము చదివిన పేపర్లను కోర్స్ కో ఆర్డినేటర్‌కు సబ్మిట్ చేసారు. చివరకు కోర్స్ ముగింపు తేదీన దసపల్లా హోటల్‌లో కామర్స్ డిపార్ట్‌మెంట్ ప్రొఫెసర్లకు డిన్నర్ పార్టీ ఇచ్చి మర్నాడు రిలీవ్ అవుదామని నిర్ణయించారు. కోర్స్ మొదట్లో కొంచెం బోర్ అనిపించినా తరువాత స్టూడెంట్స్‌లాగా మారిపోయి బాగా ఎంజాయ్ చేసారు. అంతేకాక వివిధ సబ్జెక్ట్స్ మీద నిపుణులు ఇచ్చిన లెక్చర్లు తమ కెరీర్‌లో ఉపయోగంగా ఉంటాయని అందరూ భావించారు. టీచర్ నిత్య విద్యార్థి. కొత్తగా తెలుసుకున్నవి తన క్లాసులో సందర్భానుసారంగా పిల్లలకు చెప్పాలి. అప్పుడే ఇటువంటి కోర్సులు ఉపయోగపడతాయి. డిన్నర్ పార్టీలో పై విషయాలను అందరూ చెప్పారు. నరసింహారావుగారు మొత్తం ఫంక్షన్‌ను మేనేజ్ చేసి చివరకు ఓట్ ఆఫ్ థాంక్స్‌ను చెప్పటానికి శ్రీనివాస్‌ను పిలిచారు. అంతకు మునుపే నరసింహారావుగారు ఓట్ ఆఫ్ థాంక్స్ బాధ్యత శ్రీనివాస్‌దే అని చెప్పటం వలన శ్రీనివాస్ రెడీగానే ఉన్నాడు.

శ్రీనివాస్ లేచి మైక్ తీసుకొని "సాధారణంగా ఓట్ ఆఫ్ థాంక్స్ బాధ్యతను ఒక తంతుగా నిర్వహిస్తారు. ఇది ఎప్పుడు అయిపోతుందా, వెళ్ళి భోజనం ఎప్పుడు చేద్దామా అని ఎదురు చూస్తారు. కాని నా దృష్టిలో ఇది చాలా ముఖ్యమైన జాబ్. ఎందుకంటే ఇది పూర్తి కానిదే వేడివేడి వంటకాల మీద మనం దాడి చేయలేం. అయితే ఈ కోర్సును ఇంత బాగా నిర్వహించిన కో ఆర్డినేటర్ గారికి మనం కృతజ్ఞతలు చెప్పాలి. ఇది ఎప్పుడు అయిపోతుందా అని చూడకండి. ఇంకాస్త ఆలస్యం చేస్తాను" అని క్షణం ఆపాడు. అప్పుడు అందరూ నవ్వారు. మళ్ళీ మొదలుపెట్టి "మనకు క్లాసులు తీసుకున్న ప్రొఫెసర్లు ఎవ్వరూ ప్రొఫెసర్లు కారు"అని కొంచెం పాజ్ ఇచ్చాడు. అందరూ శ్రీనివాస్ వంక కోపంగా చూసారు. "వీరు నిజంగా ప్రొఫెసర్లు కారు. ఎందుకంటే, మా ప్రొఫెసర్ చెప్పిన విషయం మీకు చెప్పాలి. టీచర్ అంటే "తను బోధించేది తనకు తెలిసి స్టూడెంట్స్‌కు తెలిసేవాడు. లెక్చరర్ అంటే తను చెప్పేది తనకు తెలిసి స్టూడెంట్స్‌కు అర్థం కాకుండా చెప్పేవాడు. ఇక ప్రొఫెసర్ అంటే తనకు తెలియకుండా పిల్లలకు అర్థం కాకుండా లెక్చర్ ఇచ్చేవాడు" అని చెప్పగానే ప్రొఫెసర్లతో సహా అందరూ పడీపడీ నవ్వారు. శ్రీనివాస్ కంటిన్యూ చేసాడు" ఆ దృష్టిలో ఇక్కడ ఉన్న వాళ్ళంతా మంచి టీచర్లు. మనలాంటి పెద్ద బడుద్ధాయిలకు కూడా అర్థమయేటట్టు చక్కగా క్లాసులు తీసుకొన్నారు. ఇక మనం మన పళ్ళాల మీద దాడి చేద్దాం" అని ముగించాడు. ఇక అందరూ ముందుకు వచ్చి శ్రీనివాస్‌కి అభినందనలు తెలిపారు. మొత్తం ఫంక్షన్‌లో ఓట్ ఆఫ్ థాంక్స్ హైలైట్ అన్నారు. నరసింహారావు "శ్రీనివాస్ నువ్వు సామాన్యుడివి కాదు. మమ్మల్నందరినీ డామినేట్ చేసావ్. ఈ సంగతి ముందే తెలిస్తే ఫంక్షన్ అంతా నీకే అప్పచెప్పేవాడిని" అన్నాడు. శ్రీనివాస్ "ఏదో మీ అభిమానం" అన్నాడు. డిన్నర్ అయినాక హాస్టల్‌కు వెళ్ళి పడుకున్నారు. మర్నాడు టి.ఎ., డి.ఎ.లు తీసుకొని అందరూ ఇళ్ళకు బయల్దేరారు. రాగిణి కిరణ్‌తో రామాపురం బయల్దేరింది. నెల రోజుల ఎడబాటు తరువాత ఒకరినొకరు ఎప్పుడు చూద్దామా అని ఎదురుచూస్తున్నారు. రాగిణి శ్రీనివాస్ కంటే ముందు ఇల్లు చేరుకుంది.

మూడు గంటల తరువాత శ్రీనివాస్ ఇంటికి చేరుకున్నాడు. కిరణ్ తండ్రిని చూడగానే మీదికి దూకాడు. రాగిణి దూక లేదు కాని దూకినంత పని చేసింది. నిజంగానే నెల రోజుల తరువాత కలిస్తే కలిగే ఆనందం అనుభవించాలేగాని వర్ణించలేము. నెల రోజుల తన అనుభవాలను లెక్చరర్‌లాగానే వర్ణించాడు శ్రీనివాస్. రాగిణి కూడా తన పుట్టింటి కబుర్లను వివరించింది.

మర్నాడు కాలేజిలో ప్రిన్సిపాల్ రూంకి జాయినింగ్ రిపోర్ట్ ఇవ్వటానికి వెళ్ళాడు శ్రీనివాస్. అప్పటికి మిగతా స్టాఫ్ ఎవరూ రాలేదు. ప్రిన్సిపాల్ సీట్లో మోహన్‌రావుగారిని కాకుండా ఇంకెవరినో చూసి తెల్లబోయాడు. ఇంతలో లింగారెడ్డి వచ్చాడు. మోహనరావుని చూసి "హలో శ్రీనివాస్! ఎప్పుడు వచ్చారు? రిఫ్రెషర్ కోర్స్ బాగా జరిగిందా అన్నట్టు, మీరు వెళ్ళిన వారం రోజుల తరువాత మోహనరావుగారికి ట్రాన్స్‌ఫర్ అయింది. వీరు కృష్ణారెడ్డిగారు సూళ్ళూరుపేట నుంచి రిక్వెస్ట్‌పై ఇక్కడికి ట్రాన్స్‌ఫర్ అయి వచ్చారు. ఆయన సబ్జెక్ట్ మాథ్స్" అని పరిచయం చేసి ప్రిన్సిపాల్‌తో "సార్, ఈయన శ్రీనివాస్, కామర్స్ లెక్చరర్, మీరు జాయిన్ అయినప్పుడు రిఫ్రెషర్ కోర్స్‌కోసం విశాఖపట్నం వెళ్ళారు. మన కాలేజీలో చాలా ఏక్టివ్" అని పరిచయం చేసాడు. ప్రిన్సిపాల్ తల ఊపి, "కూర్చోండి శ్రీనివాస్. అయినా మీరు ప్రిన్సిపాల్ రూంలోకి రాగానే సీటులో నన్ను చూసి అలా నిలబడిపోయారు. నమస్కారం అని కూడా అనలేదు. ఈ సీటులో ప్రిన్సిపాల్ తప్ప ఇంకెవరూ కూర్చోరుకదా. పరిచయమైతే తప్ప నమస్తే అనరా?" అన్నాడు. శ్రీనివాస్ కొద్దిగా కంగు తిన్నాడు.

"మోహనరావుగారు ట్రాన్స్‌ఫర్ అయి వెళ్ళిపోయారని అస్సలు ఊహించలేదు సార్. అందువలన నా మైండ్ కాసేపు బ్లాంక్ అయింది. అందువలన నమస్తే అనలేదు. లేకపోతే, నేను నమస్తే అనకపోవడం ఏమిటి. ఆ సీట్లో ఎవరున్నా వారికి నేను పరమ విధేయుడిని" వినయంగా అన్నాడు శ్రీనివాస్. ప్రిన్సిపాల్ గట్టిగా నవ్వి "అంతే ఉండాలి మీరు రెస్పెక్ట్ ఇవ్వాల్సింది సీటుకి, నాకు కాదు"అని మళ్ళీ నవ్వాడు.

మినీ నవల | లెక్చరర్ శ్రీనివాస్

శ్రీనివాస్ "ఇది నా జాయినింగ్ రిపోర్ట్. ఇది నా అటెండెన్స్ సర్టిఫికెట్" అని రెండూ ఇచ్చాడు.

ప్రిన్సిపాల్ వాటిని తీసుకొని ఇనిషియల్ వేసి సుబ్బారావు అని సీనియర్ అసిస్టెంట్‌ని గట్టిగా పిలిచాడు. కాలేజి ఆఫీసు పక్కన ఉంది. లోపలి నుంచి వస్తున్నా సార్ అని జవాబు వినపడింది. ఈ లోపల టేబుల్ మీద ఉన్న ఇంగ్లీష్ పేపర్ తీసి అందులో తల దూర్చాడు ప్రిన్సిపాల్. సుబ్బారావు ఆఫీసులోంచి వచ్చి ప్రిన్సిపాల్ దగ్గర నిలబడ్డాడు. ప్రిన్సిపాల్ పేపర్‌లో నుంచి తల ఎత్తడు. కనీసం సుబ్బారావుని చూడడు. సుబ్బారావు కూడా అలా నిలబడ్డాడే తప్ప సార్ ఎందుకు పిలిచారు అని అడగడు. ఇదంతా చూస్తున్న శ్రీనివాస్ "ఏంటి సుబ్బారావుగారూ, ఎందుకు వచ్చారు? సార్ పిలిస్తే వచ్చారా" అని అడిగాడు. అప్పుడు ప్రిన్సిపాల్ తల ఎత్తి "ఓ, సుబ్బారావు, పిలిచాను కదూ. పేపర్ చూస్తూ మరిచాను. ఆ ఏమీ లేదు. శ్రీనివాస్ జాయింగ్ రిపోర్ట్, అటెండెన్స్ సర్టిఫికెట్ ఇచ్చారు. వీటిని ఫైల్ చేయి" అని ఇచ్చాడు. సుబ్బారావు వాటిని తీసుకుని ఆఫీసు రూంలోకి వెళ్ళాడు. శ్రీనివాస్ లింగారెడ్డి స్టాఫ్ రూం కి వెళ్తున్నామని చెప్పి బయటికి వచ్చారు. లింగారెడ్డి "చూశావా శ్రీనివాస్, ఆయన ఫోజులు. పాపం సుబ్బారావు వచ్చి ఐదు నిమిషాలు ఊరికే నిలబడ్డాడు. నువ్వు అనకపోతే ఇంకో పావుగంట అయినా అలాగే నిలబడేవాడు" అన్నాడు. శ్రీనివాస్ "నిజంగానే మర్చిపోయాడేమో. అప్పుడే ఒక కంక్లూజన్‌కి రాగడూడు" అన్నాడు. "ఆయన జాయిన్ అయినప్పటినుంచి చూస్తున్నా కదా. అందరినీ నీవు అంటాడు. సుబ్బారావుగారు పెద్దవాడు. నీవు అనే అంటాడు."

"నిజమే, సుబ్బారావుగారిని వయసు దృష్ట్యా అయినా "మీరు" అనాలి. చూద్దాం."క్లాస్ బెల్ మోగింది. ఇద్దరూ క్లాసులకి వెళ్ళారు.

తరువాత శ్రీనివాస్ గమనించింది ఏమిటంటే, మాట్లాడుకోవటానికి అందరికీ కామన్ టాపిక్ ప్రిన్సిపాలే. రోజులు నడుస్తున్నాయి. అప్పటికి చాలా మంది ఇళ్ళలో బ్లాక్ అండ్ వైట్ టి.వి.లే ఉండేవి. ఒక బాంక్ ఫ్రెండ్ "అప్టానిక" రిమోట్ కంట్రోల్ కలర్ టి.వి.ని శ్రీనివాస్‌కి బాంక్ అప్పుతో ఇప్పించాడు. వాయిదాల పద్ధతి మీద అప్పు తీర్చుకోవచ్చు. ఈ విషయం ప్రిన్సిపాల్‌కి చెప్పలేదు. ఈ ప్రిన్సిపాల్ తనకు తోచనప్పుడు స్టాఫ్ మీటింగ్ పెడుతూ ఉండేవాడు. అటువంటి ఒక మీటింగ్ తరువాత ప్రిన్సిపాల్ "శ్రీనివాస్, మీరు రిమోట్ కంట్రోల్ కలర్ టి.వి.ని కొన్నారట. నాకు చెప్పనేలేదు. మీ బిల్డై టి.వి.ని శంకర్యకు ఇచ్చారట. ఈ సంగతి శంకరయ్య చెప్పాడు. మీరు చెప్పకపోవటం నాకు చాలా బాధ అనిపించింది" అన్నాడు.

"అయ్యో అలాగా సార్! ఇది ప్రచారం చేసుకోవలసిన గొప్ప విషయం అనుకోలేదు. అందుకే చెప్పలేదు."

"అదేమిటి అలా అంటారు. ప్రిన్సిపాలుని నాకే కలర్ టి.వి. లేదు. మరి మీకు కలర్ టి.వి., అదీ రిమోట్ కంట్రోల్‌తో ఉంది అంటే గొప్పే కదా"

"మీ దగ్గర కూడా లేదా? అయ్యో ఎంత పొరపాటు. మీకు చెప్పకుండా కొనటం, కొన్న తరువాత కూడా చెప్పకపోవటం రెండూ ఘోరమైన తప్పులే. కాని ఏం చేస్తాం. ఈ పాపానికి నిష్కృతి లేదు" శ్రీనివాస్ నవ్వుతూ నాటకీయంగా అన్నాడు. మిగతా స్టాఫ్ నవ్వు ఆపుకొంటున్నారు.

ప్రిన్సిపాల్ అది గమనించకుండా "మరి ఇప్పుడైనా మిమ్మల్ని మీ ఇంటికి పిలిచి ఓ కలర్ టి.వి.ని చూపించరా."

"కరక్టే సార్, ఈ పాపానికి పరిహారం మీరు కుటుంబ సమేతంగా వచ్చే ఆదివారం సాయంత్రం మా ఇంటికి వచ్చి మా ఆతిథ్యాన్ని స్వీకరించటమే"

"మీరు పిలిస్తే ఎందుకు రాను? మేము తప్పకుండా వస్తాం."

అడిగి పిలిపించుకుంటే పిలవక చస్తానా అని శ్రీనివాస్ మనసులో అనుకున్నాడు. "మరి మా సంగతో" అన్నారు మిగతా స్టాఫ్ నవ్వుతూ.

"అయ్యా ఈ బీదవాడిని కరుణించండి. అప్పు చేసి టి.వి.ని కొన్నాను. బాంక్ వాళ్ళు ఇక అప్పు కూడా ఇవ్వరు. అందుకని మీరు నిరాశ పడనక్కరలేదు. మా వాడి పెళ్ళికి మీరందరూ నా గృహాన్ని పావనం చేద్దురుగాని"

"మీ వాడి వయసెంత?"

"ఏడాది మొన్ననే నిండింది."

అందరూ గొల్లున నవ్వారు. ఆదివారం రోజున ప్రిన్సిపాల్ సతీ, పుత్ర, పుత్రికా సమేతంగా శ్రీనివాస్ ఇంటికి వచ్చి టి.వి.ని చూసి వెళ్ళారు. ఒకనాడు అటెండెన్స్ రిజిస్టర్‌లో సంతకం పెట్టటానికి ప్రిన్సిపాల్ రూంలోకి శ్రీనివాస్ వెళ్ళినప్పుడు, ఆయన సీట్లో లేడు. రిజిస్టర్‌లో సైన్ చేసి స్టాఫ్ రూంకి వెళ్ళాడు. సాయంత్రం ఇంటికి వెళ్లే ముందు స్టాఫ్ మీటింగ్‌కు వెళ్ళినప్పుడు ప్రిన్సిపాల్ "శ్రీనివాస్ పొద్దుటి నుంచి ఇప్పటికా మనం కలిసింది, హెడ్ ఆఫ్ ది ఇన్స్టిట్యూషన్‌కి నమస్కారం పెట్టాలని మీకు తెలుసుగా" అన్నాడు.

"నాకు తెలవక పోవటమేమిటి సార్, తెలుసు"

"నేను మీకు ఇదివరకే చెప్పాను. విష్ చేసేది నాకు కాదు, సీటుకి అని"

"అదే సార్, మీరు చెప్పినట్లే చేసాను, చేస్తున్నాను, చేస్తాను కూడా. పొద్దున్న సంతకం పెట్టటానికి మీ రూంకి వచ్చినప్పుడు మీరు లేరు. సీటు ఉంది. సీటుకి నమస్తే పెట్టిన తరువాతే నేను స్టాఫ్ రూంకి వెళ్లాను. ఒట్టు" రూంలో ఉన్నవాళ్ళంతా పెద్దగా నవ్వారు. ప్రిన్సిపాల్ మొహం వాడింది.

ఏం మాట్లాడాలో అర్థం కాలేదు. తడబడుతూ సరే సరే అన్నాడు. అందరూ ఇళ్ళకు వెళ్ళారు. అప్పటినుంచి ప్రిన్సిపాలుకి శ్రీనివాస్ ఎప్పుడు దొరుకుతాడా అని చూడటం మొదలైంది. పది రోజుల తరువాత అందరూ స్టాఫ్ రూంలో మాట్లాడుకొంటూ ఉండగా ప్రిన్సిపాల్ స్టాఫ్ రూంలోకి వచ్చాడు. అందరూ లేచి ఆయనను ఆహ్వానించి కూర్చోమన్నారు. కూర్చున్నాక ప్రిన్సిపాల్ "శ్రీనివాస్ నిన్న లాస్ట్ పీరియడ్ నీవు తీసుకోలేదు. అలా క్లాసులను ఎగగొట్టటం నాకు

నచ్చదు.''

"నాకూ నచ్చదు సార్. నిన్న లాస్ట్ పీరియడ్‌కి సగం మంది కూడా లేరు. కొత్త చాప్టర్ మొదలెట్టాలి. అందుకని పిల్లలు రేపు ఫస్ట్ పీరియడ్‌లో మొదలు పెట్టచ్చు వెళ్తాం సార్ అన్నారు. ఇలా వెళ్ళటం ప్రిన్సిపాల్ సారుకి నచ్చదు, ఆయన చాలా స్ట్రిక్ట్, ఆయననే అడిగి వెళ్ళండి అని చెప్పాను సార్. మీతో చెప్పలేదా''

"నాతో ఎవరూ చెప్పలేదే''

"అలాగా. మీరంటే పిల్లలకు భయం భక్తి లేవు సార్. మీరు సాయంత్రం పిల్లలు వెళ్ళిపోకుండా చూడాలి. అప్పుడు కాని వాళ్ళ తిక్క కుదరదు.''

"ఎందుకు లేవు. ఉన్నాయిలే. అయినా నువ్వు చెప్పాల్సింది.''

"ఇవాళ చెపుదామనే అనుకొన్నాను. ఇంతలో మీరే అడిగారు.''

అప్పుడే అటెండర్ శంకర్ టీలు, బిస్కెట్లు తెచ్చాడు.

శ్రీనివాస్ "శంకర్! మీరు ముందు ప్రిన్సిపాలుగారికి ఇచ్చి తరువాత అందరికి ఇవ్వండి'' అన్నాడు.

ప్రిన్సిపాల్ నవ్వుతూ "ఏమిటి శ్రీనివాస్ శంకర్‌ని కూడా మీరు అంటున్నావ్'' అన్నాడు.

శ్రీనివాస్ కూడా నవ్వుతూ "మర్యాద ఇచ్చి పుచ్చుకోవాలి కదా సార్. నేను నువ్వు అంటే తను కూడా నువ్వు అనవచ్చు కదా'' అన్నాడు. ప్రిన్సిపాల్ గ్రహించాడు. స్టాఫ్ లోలోపల నవ్వుకొంటున్నట్లు అర్థమైంది. ఈ శ్రీనివాస్ కొరకరాని కొయ్య అనుకొని.

"బాగా చెప్పారు శ్రీనివాస్. నేనే అప్పుడప్పుడు చనువు కొద్దీ అందరిని ఏక వచనంతో మాట్లాడుతాను. ఏమీ అనుకోవద్దు.''

"ఆ చనువు రెండు వక్కల నుండీ ఉంటుంది కదా. అందుకని నేను ఇలా మాట్లాడాను. ఏమీ అనుకోకండి.''

ప్రిన్సిపాలుకి లోపల మండిపోతున్నా పైకి నవ్వుతూ "సరేం ఫరవాలేదు. ఇక ఇళ్ళకు వెళ్దామా'' అంటూ లేచాడు. అందరూ బై చెప్పుకొని ఇళ్ళకు వెళ్ళారు.

స్టాఫ్ రూంలో రిఫ్రెషర్ కోర్స్ అనుభవాలను చెప్పమని అడిగారు. శ్రీనివాస్ తన అనుభవాలను చెపుతూ "మనం పాత రోజులలోకి, అంటే కాలేజి రోజులలోకి వెళ్లాం. మార్నింగ్ షిఫ్ట్‌లో మూడు గంటలు నూన్ షిఫ్ట్‌లో మళ్ళీ మూడు గంటలు ప్రొఫెసర్లు పిండుతారు. మొదటి నాలుగు రోజులు అందరం ఏడుపు మొహాలు పెట్టాం. ఎందుకంటే మనకి లెక్చర్లు ఇవ్వటం అలవాటై గంటలకొద్దీ వినే ఓపిక పోయింది. అయితే తప్పదు అనుకున్నాక అందులో ఇన్వాల్వ్ అవటానికి కొంతమంది ప్రయత్నించారు.''

అందరూ ఆసక్తిగా వింటున్నారు. "ఎలా''

"ఏముంది. లెక్చర్లను ఊరికే వినటం కాకుండా అందులో పాయింట్స్‌ను నోట్ చేస్తూ మధ్య మధ్యలో వచ్చిన మరియు రాని డౌట్స్ అడుగుతూ ఉంటే నిద్ర రాదు. ప్రొఫెసర్లు కూడా ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు. ప్రతి క్లాస్ అయినాక ఆ ప్రొఫెసర్ ఇచ్చిన లెక్చర్ బాగుంది. ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంది, అంటూ ఊకదంపుడు కృతజ్ఞతలు చెప్పాలి. ఆ ప్రొఫెసర్ థాంక్స్ చెప్పి తనకిచ్చిన రెమ్యునరేషన్ తీసుకుని వెళ్ళిపోతాడు. మధ్యాహ్నం లంచ్ అయినాక క్లాసులో సగానికి పైగా నిద్రలుపోతుంటారు. విచిత్రం ఏమిటంటే ఇంటరెస్టింగ్‌గా ఉన్న క్లాసులు కూడా అయిపోయినాక ఏమి నేర్చుకున్నారు అంటే జవాబు చెప్పే వాళ్ళు తక్కువ. కొంతమందికి అయితే టి.ఎ.లలో ట్రావెల్ చేయకుండా ఫస్ట్‌క్లాస్ ట్రైన్ ఫేర్ క్లైమ్ చేయవచ్చునా, రోజుకి డి.ఎ. ఎంత వస్తుంది, అసలు ఎంత రావాలి అనే లెక్కలు చూడటమే పని. కొంతమందికి వాళ్ళ కాలేజి ఉన్న ఊరి నుంచి విశాఖకు ట్రైన్ రూట్ లేదు. అటువంటి వాళ్ళకు, ట్రైన్ రూట్ ఉన్న వాళ్ళని చూస్తే కుళ్ళు. ఆ కుళ్ళును దాచటానికి కూడా ప్రయత్నం చేయకుండా పైకే చెప్పే వాళ్ళు. కొంతమంది గెస్ట్‌హౌస్‌లో ఉండకుండా ఫ్రెండ్స్ ఇళ్ళలోనో, బంధువుల ఇళ్లలోనో ఉండే వాళ్ళు. వాళ్ళని చూసి పుక్కటగా అన్నీ దొరికి డి.ఎ. వాళ్లకి మిగులుతుందని కుళ్ళుకునే వాళ్ళు మరికొందరు. ఇలా రకరకాల మనుషుల్ని చూడటమే అసలు రిఫ్రెషర్ కోర్స్. అయినా నేను రిఫ్రెషర్ కోర్స్‌కు వెళ్ళి వచ్చి నెల రోజులయితే నా అనుభవాలను ఇప్పుడు అడుగుతున్నారేమిటి?''

"నాయనా, మాకు టైం దొరికితే ప్రిన్సిపాల్ లీలల గురించి మాట్లాడటమే సరిపోతోంది. నువ్వు కాస్త కీలెరిగి వాత పెట్టావు కదా. అందువలన ఆయన లీలలు ఈ మధ్య లేవు. అందువలన ఇప్పుడు టైం దొరికింది'' అన్నాడు రామలింగం.

కాలేజీలో రామిరెడ్డి అనే బి.ఎ. ఫైనల్ స్టూడెంట్ ఉన్నాడు. కొద్దిగా దాదా టైపు. అయితే మరీ చిల్లర వేషాలు వేయడు. కొన్ని రోజులు కాలేజికి రెగ్యులర్‌గా వస్తాడు. కొన్ని రోజులు వచ్చి క్లాసుల నుంచి వెళ్ళిపోతూ ఉంటాడు. అమ్మాయిలను టీజ్ చేయటంలాంటి పనులు చేయడు. ఒకసారి క్లాసు జరుగుతూ ఉండగా వెళ్ళిపోతూ ప్రిన్సిపాలుకి కనిపించాడు. ప్రిన్సిపాలుని అతను గమనించలేదు. అందుకని నమస్కారం అనలేదు. ప్రిన్సిపాలుకి కోపం వచ్చింది.

"ఏయ్, రామిరెడ్డి, ఇటు రా'' అని కోపంగా పిలిచాడు.

రామిరెడ్డి ప్రిన్సిపాలుని చూసి దగ్గరకి రాకుండా అక్కడినుంచే నమస్తే పెట్టి "నాకు అర్జెంటు పని ఉంది సార్, నేను పోవాలి'' అన్నాడు.

నమస్తే అన్నందుకు ఆనంద పడినా దగ్గరికి రానందుకు ఇంకా కోపం వచ్చింది'' క్లాసు మధ్యలో వెళ్ళిపోతున్నావ్, పర్మిషన్ తీసుకున్నావా''

"సార్ పర్మిషన్ తీసుకున్నాన్ సార్''

"నా పర్మిషన్ తీసుకోవాలి. నేను పర్మిషన్ ఇవ్వటం లేదు.''

"మంచిది సార్, మీ పర్మిషన్ మీ దగ్గరే ఉంచుకోండి. నేను పోతున్నా'' అంటూ పిలుస్తున్నా వెళ్ళిపోయాడు. వెంటనే రానందుకు కూడా ప్రిన్సిపాలుకి కోపం వచ్చింది.

మీటింగ్ మొదలవుతూనే ముందు స్టాఫ్ మీద ఫైర్ అయ్యాడు. "ఏమిటి మీ ఉద్దేశ్యం? మీటింగుకి వెంటనే రమ్మన్నాను కదా. ఇంత

లేటుగా ఎందుకొచ్చారు? స్టాఫ్‌కే డిసిప్లిన్ లేకపోతే స్టూడెంట్స్‌కి ఎక్కడి నుంచి వస్తుంది?''

స్టాఫ్ అందరూ కొద్దిగా అఫెండ్ అయ్యారు. పోల్‌సైన్స్ శివయ్య తమాయించుకుని "మాకు నోటీసు వచ్చేటప్పటికి సగం పీరియడ్ అయిపోయింది. అందుకని మిగిలిన సగం కూడా అయినాక వచ్చాం. అసలు ఏం జరిగింది? మీరు ఎందుకంత కోపంగా ఉన్నారు'' అని అడిగాడు.

ప్రిన్సిపాలు జరిగినదంతా చెప్పి "వాడికి పనిష్మెంట్ ఇవ్వాలి. ఏం చేద్దామో చెప్పండి'' అన్నాడు.

హెచ్.ఎడ్ గోపాలం "ఇంతేనా. వాడితో మనకెందుకు సార్, వదిలేయండి. వాడిని కెలికితే కంపు'' అన్నాడు.

"వాడిని చూస్తేమీకు భయమేమో. నాకు భయం లేదు. వాడికి ఏదో ఒక పనిష్మెంట్ ఇవ్వాలిసిందే.''

"అహ! ఆ పనిష్మెంట్ ఏదో తమరే శలవియ్యండి'' గోపాలం ఊరుకోలేదు.

"వాడికి టి.సి. ఇచ్చి పంపించేస్తాను.''

"ఏ గ్రౌండ్ మీద టి.సి. ఇస్తారు? ఇది నేను అడగటం లేదు. రేపు పబ్లిక్ అడుగుతుంది. మీకు తెలియదా. రిక్వెస్ట్ లేకుండా ఎవరికి టి.సి. ఇవ్వలేం. ఇస్తే, వాడు కంప్లైంట్ ఇస్తే మీకు మెమో వస్తుంది. మనది గవర్నమెంట్ కాలేజి. ఇండిసిప్లిన్ మీద టి.సి. ఇవ్వటానికి చాలా తతంగముంది.''

ప్రిన్సిపాలుకి ఆవేశం కొద్దిగా తగ్గింది. "అయితే మనం ఏమీ చేయలేమా''

"కోపంగా ఏమీ చేయలేం. మంచిగా ఎంతో చేయగలం. నేను వాడితో మాట్లాడుతాను. అయినా ఈ మాత్రం దానికి స్టాఫ్‌కే డిసిప్లిన్ లేదు అనటం ఏమీ బాగా లేదు.''

ప్రిన్సిపాల్ మొహం చిన్నపోయింది. "నా ఉద్దేశ్యంలో డిసిప్లిన్ చాలా ముఖ్యం. హెడ్ ఆఫ్ ది ఇన్స్టిట్యూషన్‌కి రెస్పెక్ట్ ఇవ్వటం డిసిప్లిన్‌లో భాగం. అందువలన అలా అన్నాడు'' అన్నాడు.

"సార్, మీకే కాదు. మాకూ డిసిప్లిన్ ముఖ్యమే. పీరియడ్‌ని సగంలో వదిలేయటం డిసిప్లిన్ కాదు. మీ నోటీసు చూడగానే పరిగెత్తుకొని రావటానికి మేము మీ వ్యక్తిగత నౌకర్లం కాము. సర్కారీ నౌకర్లం మన అందరం. ఇక రెస్పెక్ట్ సంగతి. "రెస్పెక్ట్ షుడ్ బి కమాండెడ్ బట్ నాట్ డిమాండెడ్'' అనే దానిని మీరు ఎప్పుడూ వినలేదా.

ఇక ఎప్పుడూ నాకు నమస్కారం పెట్టలేదు అని అనకండి. మిమ్మల్ని చూస్తే మాకే నమస్తే అనాలని అనిపించాలి. ఓ.కె.సార్. మిమ్మల్ని అవమానించాలి అని నా ఉద్దేశ్యం కాదు. మీరు నార్మల్ అవాలని మాత్రమే నా అభిప్రాయం. ఇక రామిరెడ్డి సంగతి నాకు వదిలేయండి'' గోపాలం ఆపాడు.

ప్రిన్సిపాల్ బుర్ర మొద్దుబారిపోయింది. ఈ గోపాలం ఇంత డైరెక్ట్ ఎటాక్ ఇస్తాడని ఊహించలేదు. ప్రిన్సిపాలే కాదు ఎవరూ అనుకోలేదు. టైం అయింది ఇక బయల్దేరుదాం అన్నాడు ఇంగ్లీష్ సూర్యం. అందరూ లేచారు.

చూస్తూ ఉండగానే సప్లిమెంటరీ పరీక్షలు వచ్చేసాయి. యూనివర్సిటీ అల్మనాక్ ప్రకారం అక్టోబర్‌లో సప్లిమెంటరి పరీక్షలు జరుగుతాయి. ఒకప్పుడు కాలేజి పరీక్షలలో కాపీయింగ్ భయంకరంగా జరిగేది. తరువాత యూనివర్సిటీ తీసుకున్న ఫ్లయింగ్ స్క్వాడ్‌లను పంపటం, కాపి కొడుతున్న వాళ్ళని బుక్ చేసి ఏడాది, రెండేళ్ళు డిబార్ చేయటంలాంటి చర్యల వలన కాపీయింగ్ బాగా తగ్గిపోయింది. హిస్టరీ లెక్చరర్ ప్రసాదు కాలేజి పరీక్షల విభాగానికి ఇంచార్జ్. కొంతమంది లెక్చరర్స్‌కి పరీక్షల ఇన్విజిలేషన్ అంటే చికాకు. నాలుగు గంటలు పాఠం చెపుతాం కాని ఇన్విజిలేషన్ చేయమంటే తప్పించుకోవటానికి ప్రయత్నాలు చేస్తారు. ఒక్కొక్కసారి కాలేజి స్టాఫ్ సరిపోక జూనియర్ కాలేజి, హై స్కూల్ స్టాఫ్‌ని కూడా ఇన్విజిలేషన్ కోసం రిక్వెస్ట్ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఇప్పుడు ప్రిన్సిపాల్ స్టాఫ్ అందరికీ సమానంగా డ్యూటీలు వేయమని స్ట్రిక్ట్‌గా చెప్పాడు.

ఎక్జామ్స్ ఇంచార్జికి ఈ డ్యూటీలను సమానంగా పంచటం అనేది పెద్ద తలకాయ నొప్పి పని. ఎందుకంటే సప్లిమెంటరి ఎక్జామ్స్ దసరా సెలవులలో వస్తాయి. అంతేకాదు, ఒక ఎక్జామ్ నాడు ఎక్కువ మంది కావలిసి వస్తుంది. ఉదాహరణకు ఇంగ్లీష్ పరీక్ష నాడు ఎక్కువ మంది పిల్లలు పరీక్ష రాస్తారు. తెలుగు రోజున తక్కువ పిల్లలు ఉంటారు. యూనివర్సిటీ కూడా ఎక్జామ్ సెంటర్ల సంఖ్యను తగ్గించటానికి కొన్ని కాలేజీలను పూల్‌చేసి ఒకే చోటకు పిల్లలను పంపుతుంది. సెలవులలో స్టాఫ్ ఏవేవో ఊళ్లకు వెళ్లే ప్రోగ్రాములు పెట్టుకుంటే తమకు అసలు ఇన్విజిలేషన్ వద్దని ప్రాధేయ పడతారు. అందరికి సమానమే అని ప్రిన్సిపాల్ చెప్పటం వలన ప్రసాదు ఎటువంటి మొహమాటాలు లేకుండా సమానంగా సప్లిమెంటరి డ్యూటీలను పంచి డ్యూటీ షీట్స్‌లను ఇచ్చేసాడు. మొహాలు మాడ్చుకొన్న ఇద్దరు ముగ్గురు ప్రిన్సిపాలుని రిక్వెస్ట్ చేస్తే ఆయన గొప్ప వాళ్లకి ఓ.కె. చెప్పి ప్రసాదుతో "వీళ్ళకి డ్యూటీలను తీసేయండి'' అన్నాడు.

ప్రసాదుకి ఒళ్ళు మండి మొత్తం ఎక్జామ్ ఫైలు అంతా ప్రిన్సిపాలు ముందు పెట్టి "ఎక్జామ్స్‌ని మీరే కండక్ట్ చేయండి. డ్యూటీలను మీ ఇష్టం వచ్చినట్లు మార్చండి'' అన్నాడు. ప్రిన్సిపాలు మొహం ఎర్రబడింది. "అదేమిటి అలా అంటారు'' అన్నాడు.

"మరి ఎలా అనమంటారు. మీరు చెపితేనే రెండురోజులు కష్టపడి సమానంగా డ్యూటీలను వేసాను. ఇప్పుడు మార్చండి అంటే నా వల్ల కాదు.''

ప్రిన్సిపాలుకి దిక్కు తోచలేదు. పైగా మొన్న శ్రీనివాస్, గోపాలం ఇచ్చిన డోసులను మరచిపోలేదు. వెంటనే ప్రసాదుని బ్రతిమిలాడుతూ "మరి వాళ్లకి ఏం చెప్పమంటారు'' అన్నాడు.

ప్రసాదు కొద్దిగా ఆలోచించి "వాళ్లని జూనియర్ కాలేజి స్టాఫ్ ఎవరినైనా రిక్వెస్ట్ చేయమని అడగండి. వాళ్ళు వస్తే ఫరవాలేదు. రాకపోతే వీళ్లదే బాధ్యత అని చెప్పండి'' అన్నాడు.

ప్రిన్సిపాలు మొహం తేట పడింది. "పరువు కాపాడారు ప్రసాదు

గారు. అలాగే చెప్తాను" అన్నాడు.

మొత్తానికి సప్లిమెంటరీ పరీక్షలు అయిపోయినాయి.

యూనివర్సిటీ నుంచి పేపర్ వాల్యూయేషన్ ఆర్డర్స్ శ్రీనివాస్‌కి, లింగారెడ్డికి వచ్చాయి. ఇద్దరూ రిలీవ్ అయి యూనివర్సిటీ ఎగ్జామ్ బ్రాంచిలో రిపోర్ట్ చేసారు. అవసరాన్ని బట్టి పేపర్లను దిద్దటం కోసం లెక్చరర్లను పిలుస్తారు. ప్రతి ఆన్సర్ పేపర్‌కు ఇంత అని ప్రతిఫలం దిద్దిన వారికి ఇస్తారు. ఇంగ్లీష్ సబ్జెక్టుకి ఎక్కువ గిరాకీ ఉంటుంది. ఎందుకంటే, అందులో ఎక్కువ మంది తప్పుతూ ఉంటారు. ఆన్సర్ పేపర్ల సంఖ్యను బట్టి కొంతమందికి ఎక్కువ రోజులు పని ఉంటుంది. బయటి ఊళ్ళనుంచి వచ్చిన వాళ్ళకు వాల్యూయేషన్ ప్రతిఫలమే కాక టి.ఎ, డి.ఎ.లు కూడా ఇస్తారు. లోకల్ వాళ్లకి అదనంగా కన్వేయన్స్ అలవెన్స్ ఇస్తారు. ఈ వాల్యూయేషన్ డ్యూటీ పడ్డ వాళ్లని చూసి పడని వాళ్ళు కొద్దిగా ఈర్ష్యపడతారు.

పేపర్ వాల్యూయేషన్ శ్రద్ధగా, జాగ్రత్తగా చేయాల్సిన పని. రోజుకి 30 పేపర్లను మాత్రమే దిద్దాలి. అది రూలు.

దాదాపుగా ప్రతి పదిమందికి ఎగ్జామినర్లకు ఒక చీఫ్ ఎగ్జామినర్ ఉంటాడు. సాధారణంగా కొశ్చన్ పేపర్ సెట్ చేసిన వ్యక్తే మొదట చీఫ్‌గా ఉంటాడు. వాల్యూయేషన్ మొదటి రోజునే మీటింగ్ పెట్టి స్కీం ఆఫ్ వాల్యూయేషన్‌ను చీఫ్ ఇస్తాడు. ఎగ్జామినర్ల సంఖ్య ఎక్కువ ఉంటే అదనపు చీఫ్‌ఎగ్జామినర్లు ఉండవచ్చు. ప్రతి ఎగ్జామినర్ తను దిద్దిన పేపర్లలో 10%, అంటే కనీసం మూడు పేపర్లను పరిశీలన కోసం చీఫ్ ఎగ్జామినర్‌కు చూపించాలి. చీఫ్ ఎగ్జామినర్ ఆ పేపర్లను చూసి ఎగ్జామినర్ ఎలా దిద్దుతున్నాడు అనేది అసెస్ చేయాలి. అంటే లూజుగా దిద్దుతున్నాడా, చాలా కఠినంగా దిద్దుతున్నాడా గమనించాలి. కొంతమంది ఎగ్జామినర్లు ఆన్సర్ పేపర్ చూడకుండానే మార్కులు ఎక్కువగా వేయటం లేక తక్కువ వేయటం చేస్తూ ఉంటారు. అటువంటి వాళ్ళను పట్టుకొని వారికి తగిన సూచనలను ఇవ్వటం చీఫ్ పని.

తన సూచనలను చెప్పినా, పాటించకపోతే వాల్యూయేషన్ డ్యూటీ నుంచి రిలీవ్ చేయించవచ్చు. ఇన్ని నిబంధనలు ఉన్నా కొంతమంది ఎరాటిక్ వాల్యూయేషన్ చేయటం శ్రీనివాస్ గమనించాడు. ఒక కొత్త యంగ్ లెక్చరర్ మొదటిరోజున ఒక్కొక్క పేపర్‌కు పావుగంట టైము తీసుకున్నాడు. పది పేపర్లు మాత్రమే దిద్దగలిగాడు. అటువంటిది వారం రోజులు తిరగకుండానే రెండు గంటలలో 30 పేపర్లు దిద్ది వెళ్ళిపోవటం చూసి శ్రీనివాస్ ఆశ్చర్యపడ్డాడు. చీఫ్ దానిని గమనించి బాగా మందలించాడు. బాగా అనుభవం ఉన్నవాళ్ళు కూడా మొదటి రోజున గంటకు ఏడెనిమిది పేపర్లకంటే ఎక్కువ దిద్దలేరు. నాలుగు రోజులు గడిచాక స్పీడు పెరిగినా గంటకు పది పేపర్లు మాత్రమే దిద్దగలరు. అయితే ఈ స్పీడు ఆన్సర్ పేపర్ల క్వాలిటీని బట్టి కూడా ఉంటుంది. ఆన్సర్ పేపర్‌లోని వ్రాత చక్కగా ఉన్నా, ఆన్సర్లు వరుస క్రమంలో ఉన్నా స్పీడు పెరుగుతుంది. అలా కాక వ్రాత సరిగ్గా లేకున్నా ఒక పద్ధతిలో ఆన్సర్లను రాయకున్నా స్పీడు తగ్గుతుంది.

కొంతమంది అన్ని కొశ్చన్లకు మళ్ళీ మళ్ళీ రకరకాల ఆన్సర్లను రాస్తారు. రూలు ఏమిటంటే, అన్నింటిని వాల్యూ చేసి దేని మార్కులు ఎక్కువ ఉంటే ఆ మార్కులను పరిగణించాలి. ఇటువంటి పేపర్లు ఎగ్జామినర్‌కు తలకాయ నొప్పి తెప్పించి కసి పెంచుతాయి. పాపం ఎగ్జామినర్ కూడా మనిషే కదా. చక్కగా రాసిన పేపర్లు, అసలు రాయని బ్లాంక్ పేపర్లు అంటే ఎగ్జామినర్లకు తెగని ముద్దు. అయితే ఈ మధ్య డిస్క్రిప్టివ్ టైపు ఆన్సర్లు కాకున్నా ఆబ్జెక్టివ్ ఆన్సర్లు ఉండేటట్లుగా కొశ్చన్ పేపర్లు సెట్ చేస్తే బాగుంటుందని అభిప్రాయపడుతున్నారు. అవి ఇంకా ఆచరణలోకి రాలేదు. శ్రీనివాస్, లింగారెడ్డిల పని వారం రోజులలో ఐపోయాయి.

***

విద్యా సంవత్సరం మధ్యలోకి వచ్చారు కనుక క్లాసులు పుల్‌స్వింగ్‌లో నడుస్తున్నాయి. డిసెంబర్ చివరలో సెలవులు ఎక్కువ ఉంటాయి. ఫైనల్ ఇయర్ పిల్లలు ముంబై, గోవాలకు ఎస్కర్షన్ ట్రిప్ వారం రోజులకు ప్లాన్ చేసారు. ప్రిన్సిపాలుని పర్మిషన్ అడిగారు. కాలేజికి సంబంధం లేకుండా వాళ్లని వెళ్ళమని చెప్పాడు ప్రిన్సిపాల్. పిల్లలు ఒప్పుకోలేదు. తమతో పదిమంది అమ్మాయిలు కూడా వస్తున్నారు. కనీసం ఇద్దరు లెక్చరర్లు వెంట లేకపోతే తల్లితండ్రులు అమ్మాయిలను పంపరు, కనుక లెక్చరర్లను తమతో పంపాలని అడిగారు. కాలేజి తరఫున పంపాలి అంటే కమీషనర్ పర్మిషన్ కావాలి. ఆ పర్మిషన్ ఉంటే ఆన్ డ్యూటీ మీద లెక్చరర్లను పంపవచ్చును. అందుకని మీతో ఎవరు వస్తారో మీరే కనుక్కోండి, ఎవరు వస్తుంటే వాళ్ళ పేర్లతో పర్మిషన్ కోసం రాస్తాను అని ప్రిన్సిపాల్ చెప్పాడు.

పెద్ద పిల్లలైనా, చిన్న పిల్లలైనా విహార, విజ్ఞాన యాత్రలకు తీసుకొని వెళ్ళటం టీచర్లకు రిస్కుతో కూడుకున్న వ్యవహారం. చిన్న పిల్లలైతే, యాత్ర జరిగినన్ని రోజులు కంటికి రెప్పలా కాపాడాలి. పెద్ద పిల్లలైతే మాట వినరు. చెప్పకుండా మాయమవుతారు. మళ్ళీ కనపడేదాకా కంగారు పడుతూ ఉండాలి. ఏ మాత్రం తేడా వచ్చినా వెంట వెళ్ళిన స్టాఫ్ జవాబుదారి అవుతారు. ఈ గొడవంతా ఎందుకని పిల్లల వెంట వెళ్ళటానికి స్టాఫ్ ఎవరూ ఒప్పుకోలేదు. ఇక చూడండి. పిల్లలకు యమా కోపం వచ్చింది. ప్రిన్సిపాల్ డౌన్ డౌన్ స్టాఫ్ డౌన్ డౌన్ అని కేకలు మొదలు పెట్టారు. రెండు రోజులు ఈ గొడవతోనే క్లాసులు జరగలేదు. మూడోరోజు కూడా గొడవతోనే ప్రారంభం అయింది. ప్రిన్సిపాలుకి దడ వచ్చింది.

కొంతమంది స్టాఫ్‌ని అడిగాడు. ఏం చేద్దామని. వాళ్ళు శ్రీనివాస్ అయితే బాగా మేనేజ్ చేస్తాడని అన్నారు. ఆయన శ్రీనివాస్‌ని పిలిచి "శ్రీనివాస్! మీరైతేనే ఈ పరిస్థితిని చక్కదిద్దగలరు. ఏదో ఒకటి చేయండి" అని రిక్వెస్ట్ చేసాడు. శ్రీనివాస్ సరే అని ఫైనల్ ఇయర్ పిల్లలను మీటింగుకు రమ్మనమని నోటీసు పంపాడు. వాళ్ళు వచ్చాక "డియర్ స్టూడెంట్స్! కాలేజికి సంబంధం లేకుండా మిమ్మల్ని వెళ్ళమంటే, స్టాఫ్ ఒకరిద్దరు లేకుండా అమ్మాయిలను వాళ్ళ పేరెంట్స్

పంపరని చెప్పారుట. ఐతే అమ్మాయిలు లేకుండా మీరు వెళ్తే వచ్చే నష్టమేమిటి?" అన్నాడు.

వెంటనే అమ్మాయిలు లేచి "అదేమిటి సార్ మాతో వస్తేమీకు వచ్చే ఇబ్బంది ఏమిటి? ఇప్పుడు కాకపోతే మేము కూడా ఎప్పుడు పోతాం? మీరు మా వెంట వస్తే మాకు చాలా బాగుంటుంది" అని ప్రాధేయ పూర్వకంగా అడిగారు.

శ్రీనివాస్ నవ్వి "మీతో రావటమే ఇబ్బంది. వివరంగా చెప్పాలంటే మీరు మాట వినరు ఏవేవో గొడవలు చేస్తారు. మీకు చిన్న గాయమైనా, మమ్మల్ని బాధ్యులను చేస్తారు."

"చెయ్యం సార్"

"మీరు చెయ్యరు. మీ పేరెంట్స్ చేస్తారు."

"మా పేరెంట్స్‌ని కూడా చెయ్యనివ్వం"

"మీ మాట నేను నమ్మను. ఎవరైతే ఎస్కర్షన్‌కు వెళ్ళతలచుకున్నారో ఆడపిల్లలు తమ పేరెంట్స్‌ని ఎల్లుండి ఇదే సమయానికి మీటింగుకి తీసుకురండి. వాళ్ళకి మొత్తం పరిస్థితి వివరించి ఎస్కర్షన్ రోజులలో జరిగే ఏ ప్రమాదానికైనా స్టాఫ్‌ని బాధ్యులను చేయము అని, ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి సంబంధము లేదని, ప్రభుత్వం నుంచి ఎటువంటి నష్ట పరిహారము కోరము అనే హామీని లిఖిత పూర్వకంగా అడుగుతాం. అలా ఇచ్చిన వాళ్ళ పిల్లలే ఈ ఎస్కర్షన్‌లో పాల్గొంటారు."

"మా పేరెంట్స్ ఇక్కడ లేరు సార్. వాళ్ళని తీసుకురావటం కష్టం."

"ఇందులో మొహమాటం ఏమీలేదు. అలా హామీపత్రం ఇచ్చిన వాళ్ళ పిల్లలే ఈ ఎస్కర్షన్‌లో వస్తారు. ఏ ఒక్కరి హామీపత్రం లేకపోయినా మేము రాలేం. కాలేజీకి సంబంధం ఉండదు. తరువాత కూడా ఈ హామీ పత్రాల కాపీలను కమీషనర్‌కు పంపించి, అక్కడి నుండి పర్మిషన్ వస్తేనే మనం కదిలేది"

"అది అలా ఉంచి ఈ ట్రిప్పుని ఎలా ప్లాన్ చేసారు? బస్సా లేక రైలా"

"బస్సు సార్"

"గుడ్, అయితే ఆ బస్ కండిషన్‌ని నేను ఒకసారి చూడాలి. బస్ డ్రైవర్‌కి తాగుడు అలవాటు ఉంటే నేను ఒప్పుకోను. రూట్ పర్మిట్లు సరిగ్గా ఉండాలి."

"ఇన్ని షరతులా, ఇక అయినట్లే" అన్నాడు ఒకడు విసుగ్గా.

"సంతోషం. మీకు అంత విసుగ్గా ఉంటే మీ తిప్పలు మీరు పడవచ్చు. నేను మీటింగుని ముగిస్తున్నాను" అని లేచాడు శ్రీనివాస్.

"కూర్చోండి సార్" అంటూ కొంత మంది లేచి ఆ విసుక్కున్న వాడిని కొట్టినంత పని చేసారు. శ్రీనివాస్ ఆపకపోతే కొట్టేవాళ్ళే.

"మీరు చెప్పినవన్నీ కరెక్టే సార్. మాతో మీరే రావాలి" అన్నాడు ఒకడు. మీరే రావాలి అని రాగ యుక్తంగా పాడటం మొదలుపెట్టారు మిగిలినవారు.

"వస్తాను. కాని మొత్తం టీంకి మేనేజర్‌గా వస్తాను. ఎప్పుడు డిసిప్లిన్ తప్పినా ట్రిప్పును రద్దు చేస్తాను. ఆ అధికారం మీరు లిఖితపూర్వకంగా ఇవ్వాలి."

"ఇస్తాం సార్"

"మంచిది. ఎల్లుండి కలుద్దాం" అని లేచి ప్రిన్సిపాల్ రూంకి వెళ్ళాడు శ్రీనివాస్.

ప్రిన్సిపాల్‌కి జరిగినదంతా చెప్పాడు. "నాకు తెలుసు. మీరొక్కరే ఈ వ్యవహారాన్ని సమర్థించగలరని. ఏసీ హా, మొత్తం వాళ్ళ నెత్తి మీదే పెట్టారు. మంచి పని చేసారు. పిల్లలతో మీరే వెళ్ళండి" అన్నాడు ప్రిన్సిపాల్?

"మీరు పర్మిషన్ ఇస్తే నా భార్య, బాబు కూడా నాతో వస్తారు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

అప్పుడే మిగిలిన స్టాఫ్ అంతా వస్తే, వాళ్ళకి అన్ని వివరాలు చెప్పాడు శ్రీనివాస్.

"అయితే పిల్లల ఎస్కర్షన్‌ని మీ హనీమూన్ యాత్రగా కూడా మారుస్తారన్నమాట. గుడ్, టు బర్డ్స్ ఇన్ ఒన్ షాట్ అన్నమాట" అన్నాడు రామలింగం.

"అన్నమాట లేదు తమ్ముడి మాట లేదు. ఏదో చిన్నవాడిని వదిలేయలేక. సార్" వినయంగా అన్నాడు శ్రీనివాస్.

"శ్రీనివాస్ వెళ్తే నేను కూడా కంపెనీ ఇస్తా" అన్నాడు ఇంగ్లీష్ సూర్యం.

"నేను కూడా" అన్నాడు శివయ్య.

"నో నో ఇంతమంది వెళ్తే ఎలా? ఇద్దరు చాలు" అన్నాడు శివయ్య.

"ఎల్లుండి పేరెంట్స్‌తో మీటింగ్ తరువాత మిగిలిన విషయాలు మాట్లాడుకొందాం" అంటూ లేచాడు ప్రిన్సిపాల్.

అందరూ ఇళ్ళకు బయల్దేరారు.

***

పేరెంట్స్ మీటింగ్‌నాడు దాదాపు యాభై మంది స్టూడెంట్స్ పేరెంట్స్ కాలేజీకి వచ్చారు. వాళ్ళందరికీ స్నాక్స్, టీలు ఇచ్చిన తరువాత శ్రీనివాస్ వివరంగా అన్ని విషయాలు చెప్పాడు. హామీ పత్రాల మీద సంతకం పెట్టటానికి కొంతమంది అభ్యంతరం చెప్పారు. శ్రీనివాస్ "మీరు సంతకం పెట్టకపోతే మీ పిల్లలు ఈ ట్రిప్‌లో ఉండరు. సంతకం పెట్టిన వాళ్ళ పిల్లలు కూడా తగిన సంఖ్యలో లేకపోతే మొత్తం ట్రిప్ కాన్సిల్ అవుతుంది. పేషెంట్‌ని ఆపరేషన్ థియేటర్‌లోకి తీసికెళ్ళే ముందు ఆపరేషన్ ఫెయిల్ అయితే డాక్టర్లు బాధ్యులు కారు అని, అన్ని విషయాలు చెప్పారు అని అయిన వాళ్ళ చేత సంతకం పెట్టించుకొంటారు. ఇది కూడా అలాంటిదే. తోడుగా వెళ్తున్న మాకు లీగల్‌గా బాధ్యత ఉండదు. కాని నైతిక బాధ్యత ఉంటుంది. బస్ ఎక్కినప్పటినుంచి ట్రిప్ పూర్తి అయి కాలేజిలో బస్ దిగే వరకు మీ పిల్లలు కాదు మా పిల్లలు. వీళ్ళంతా ఎదిగిన పిల్లలు. మేము ఈ మాత్రం జాగ్రత్త తీసుకోకపోతే నేను తాటాకులు మీచేత కట్టించుకోవాలి" అనగానే అందరూ నిజమే అంటూ తలలు ఊపారు. పిల్లలు చప్పట్లు కొట్టారు. వాళ్ళకి కూడా శ్రీనివాస్ వెంట ఉంటే ట్రిప్ సక్సెస్ అవుతుందని నమ్మకం వచ్చింది. శ్రీనివాస్ "నేను చెప్పినదంతా విన్నారు కదా. మీకు పావుగంట టైం ఇస్తాను. మీలో మీరు చర్చించుకొని డౌట్లు ఏమన్నా ఉంటే నన్ను అడగండి. తరువాత ఆ పత్రాలమీద పేరెంట్స్, స్టూడెంట్స్ సంతకాలు పెట్టి ఇవ్వండి" అని బయటికి వెళ్ళాడు. పావు

గంట తరువాత ప్రిన్సిపాల్ మిగిలిన స్టాఫ్‌తో మీటింగ్ హాలుకి వచ్చాడు. ప్రిన్సిపాల్ మీటింగ్‌ని ఉద్దేశించి పది నిముషాలు మాట్లాడాడు. ఏ పేరెంట్ కూడా ఎటువంటి డౌట్లు అడగలేదు. మీటింగ్ ముగిసింది. పేరెంట్స్ హామీ పత్రాలతో కమీషనర్ పర్మిషన్ కోసం శ్రీనివాస్ హైదరాబాద్ వెళ్ళి పర్మిషన్ తెచ్చాడు. బయల్దేరేరోజు వచ్చింది. పిల్లలంతా చాలా ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. వెంట వెళ్తున్న శ్రీనివాస్, సూర్యం టెన్షగా ఉన్నారు. రాగిణి హుషారుగా ఉంది. అమ్మాయిలు రాగిణిని తమ గార్డియన్‌గా స్వీకరించారు. కిరణ్ కొత్త లేకుండా అందరిదగ్గరికి వెళ్తున్నాడు. కొబ్బరికాయ కొట్టి హారతి ఇచ్చాక బస్ బయల్దేరింది. బస్ డ్రైవర్ రవికి తాగుడు అలవాటు ఉందా అని ఎంక్వైరీ చేసాడు శ్రీనివాస్. అతడు టీ కూడా తాగడు, పాలు తప్ప అని తెలిసింది. శ్రీనివాస్ సంతోష పడ్డాడు. ప్లాన్ ప్రకారం హైదరాబాద్ మీదుగా షిర్డీ వెళ్ళి, అటునుంచి ముంబై, గోవా, హంపిలను చూసి, తిరుగు ప్రయాణం మొదలెడతారు.

హైదరాబాద్ నుంచి షిర్డీకి మర్నాడు ఉదయం చేరుకొన్నారు. అందరూ ఒక డార్మిటరి హాలు తీసుకొని కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నారు. తరువాత సాయిబాబా దర్శనం చేసుకొని ఉచిత భోజనశాలలో భోజనం చేసి చుట్టుపక్కల చూడవలసిన ప్రదేశాలని చూసి ముంబైకి బయల్దేరారు. సిటీ ఔట్ స్కర్ట్స్‌కి వెళ్లాక ముంబైలో ఎక్కడికి వెళ్ళాలి అనే ప్రశ్న వచ్చింది. పైగా ముంబై చాలా పెద్దనగరం ట్రాఫిక్ నిబంధనలు ఎక్కువ. అందువలన ఏం చేయాలో అర్థం కాలేదు. అందువలన సిటీ బయట ఒక చాయ్ హోటల్ దగ్గర బస్‌ని ఆపి తమ సమస్య గురించి అక్కడి వాళ్ళని అడిగాడు శ్రీనివాస్. అక్కడి వాళ్ళకి ఇటువంటి సమస్య చాలా మామూలు. వాళ్ళు వెంటనే "సిటీ గురించి బాగా తెలిసిన వాడిని మీతో పంపిస్తాం. మళ్ళీ మీరు ముంబై వదిలి వెళ్ళేదాకా మీతో ఉంచుకోండి. అతనికి నాలుగు వందలు ఇవ్వండి" అన్నారు. బేరసారాలు అయినాక మూడు వందలకు ఒప్పందం కుదిరింది. అప్పటికే సాయంత్రం ఐదు అయింది. అందరికి హోటల్ అంటే చాలా కష్టం. ఒకేచోట దొరకదు. పైగా చాలా ఖర్చు. దానికి కూడా వాళ్ళు ఒక మార్గం చెప్పారు. సిటీ రూట్ హెల్పర్‌ని ఒక స్కూలుకి తీసికొని వెళ్ళమని చెప్పారు. ఆ రాత్రికి స్కూలులో మర్నాడు పొద్దున్నే ఖాళీ చేస్తే సరిపోతుందని చెప్పారు. ఈ సలహా బాగా పనిచేసింది. ఒక స్కూల్ కేర్ టేకర్ ఐదు వందల రూపాయలను స్కూల్ డొనేషన్‌గా తీసుకొని ఆ రాత్రికి అకామడేషన్ ఇచ్చాడు. ఆ మంత్రం చాలా బాగా పని చేసింది.

తెల్లవారిన తరువాత అందరూ తయారై ముంబైలో అన్నీ చూసి చివరికి జుహూ బీచ్‌కి వెళ్ళారు. అక్కడ పిల్లలని పట్టటం చాలా కష్టమైంది. సూర్యం ఒక కర్ర తీసుకుని సముద్రం ఒడ్డున ఒక గీత గీసి, ఆ గీత దాటి వెళ్తే కొడతానని చెప్పాడు. దానిని కూడా పిల్లలు ఆటగా తీసుకుని గీత దాటి వెళ్ళే ప్రయత్నం చేయటం, సూర్యం వెంటబడటం, మొత్తానికి అంతా బాగా ఎంజాయ్ చేసారు. రాత్రికి ఏదో హోటల్‌లో భోజనం చేసి గోవా వైపు బయల్దేరారు. ముంబై టు పూనే హైవే చాలా బాగుంటుంది. అనేక మెలికలతో, శారంగాలతో ఉంటుంది. ఆ రూటులో ప్రయాణం చేసి తీరవలసిందే. అలా గోవా చేరుకొనేటప్పటికి సాయంత్రం అయింది. ఇక్కడ కూడా ఒక గైడుని చూసుకొని, అతని సహాయంతో స్కూలులో పడుకున్నారు. మర్నాడు బీచులను చూడటానికి వెళ్ళారు. గోవా బీచులు మాదక ద్రవ్యాలకు, విస్కీలాంటి వాటికి ప్రసిద్ధి. బికినీలు వేసుకొని సముద్రపు ఒడ్డున సేద తీరే విదేశీ వనితలు బాగా కనిపిస్తారు. కొంతమంది పిల్లవాళ్లను కంట్రోల్ చేయటం చాలా కష్టమైంది. వాళ్ళ మీద శ్రీనివాస్ చాలా సీరియస్ అయితే అప్పుడు వాళ్ళు దోవలోకి వచ్చారు. పాత గోవాలోని చర్చిలో నాలుగు వందల సంవత్సరాల క్రితం చనిపోయిన ఫ్రాన్సిస్ జేవియర్ మృతదేహం చెడిపోకుండా ఇప్పటికీ అలాగే ఉంది. ఒక గాజు పెట్టెలో ఉన్న ఆయన పార్థివదేహాన్ని చూసి బయటికి వచ్చారు. అక్కడి నుంచి బయల్దేరి హుబ్లీ మీదుగా హంపి వెళ్ళారు. మామూలుగా వీళ్ళకు దారిలో కనిపించే ధాబా హోటళ్ళ దగ్గర తిండి కోసం ఆగేవారు.

అప్పట్లో ధాబా కల్చర్ సిటీలో కనిపించేది కాదు. పంజాబీలు ఎక్కువగా ఈ ధాబా హోటళ్ళను హైవే పక్కన నిర్వహించేవాళ్ళు. ఒక రోటీ రూపాయి మాత్రమే. కూర మాత్రము పది, పదిహేను కూడా ఉండేది. ఎన్నిసార్లు కూర వేయించుకుంటే అన్ని పదులు ఇవ్వవల్సి వస్తుంది. ఈ విషయం తెలియక ఒక స్టూడెంట్ కూర బాగుందని ఐదు సార్లు వేయించుకున్నాడు. బిల్లు యాభై ఐదు రూపాయలు అయింది. అప్పట్లో భోజనం పది రూపాయలతో వచ్చేది. వాడు అంతా మోసం, డబ్బులు ఇవ్వనని గోల. ఇవ్వకపోతే బస్ ఎక్కనివ్వనని ధాబా ఓనర్ చెప్పాడు. అంతా ఒకటే నవ్వులు. శ్రీనివాస్ నచ్చచెప్పి డబ్బులు ఇప్పించి, ఇకముందు జాగ్రత్తగా ఉండమని, ఆర్డర్ ఇచ్చేముందు ధరలను కనుక్కోండి అని చెప్పాడు.

హంపి వెళ్ళే రూట్‌లో హుబ్లీ వచ్చింది. కర్నాటక రాష్ట్రంలో హుబ్లీ వెళ్ళేటప్పటికి సాయంత్రం నాలుగు అయింది. ఒక ఉడిపి హోటలుకి వెళ్ళారు. పూరి ఐదు రూపాయలు. కూర మళ్ళీ వేయించుకున్నా ఎగస్ట్రా డబ్బులు లేవు. పిల్లల సంతోషానికి అంతే లేదు. శుభ్రంగా తిని త్రేంచారు. అక్కడ కూడా ఒక స్కూలులోనే పడుకుని మర్నాడు హంపి వెళ్లామని నిర్ణయించారు. అయితే కొంత మంది దగ్గరలో ఉన్న హాలుకి సెకండ్ షో సినిమాకి వెళ్దామని ప్రతిపాదించారు. శ్రీనివాస్ రాగిణి కూడా వెళ్దామన్నారు. సూర్యం పిల్లలతో స్కూలులోనే పడుకొంటానన్నాడు. తీరా హాలుకి వెళ్ళాక కొందరు అబ్బాయిలు అమ్మాయిలు జంటలుగా కూర్చుందామని ప్లాన్ చేసారు. శ్రీనివాస్ ఒప్పుకోలేదు. అమ్మాయిలను ఒక రో లో కూర్చోమని వారి పక్కన రాగిణి తను కూర్చొని తన పక్కన అబ్బాయిలను కూర్చోబెట్టాడు. పాపం అబ్బాయిల ముఖాల్ని చూడాలి. ఇంటర్వెల్‌లో వెళ్లిపోదామని లేచారు. మర్నాడు హంపికి పన్నెండు గంటలకు చేరుకున్నారు. హంపి ఒక అద్భుతం. గజశాల, లోటస్ మహల్, భువన విజయం, హజారా రామాలయం మొదలైనవి అన్నీ చూసారు. భువన

విజయం భవనం కూలిపోయింది. గద్దె మాత్రం ఉంది. అనాటి స్విమ్మింగ్ పూల్, నీటి పారుదల వ్యవస్థ, సరిగమలు పలికే రాతి స్తంభాలు ఒకటేమిటి అన్నింటిని చూడాల్సిందే.

ఆ వీధులను చూస్తుంటే "ఆహా ఇక్కడే కదా రత్నాలను రాసులుగా పోసి అమ్మినది" అని చదివిన చరిత్ర గుర్తుకు రాక మానదు. కొంతమంది అప్పటి రత్నాలు ఏమన్నా దొరుకుతాయేమోనని వెతికారు కూడాను.

విరూపాక్ష స్వామి ఆలయం యొక్క గోపురం చాలా ఎత్తైనది. ఆలయంలో ఒక చోట ఎటువంటి భూతద్దం లేకుండానే గోపురం బింబం ఒక గోడ మీద పడుతుంది. ఈ ఆలయం ఏడవ శతాబ్దం నుంచి ఉన్నా శ్రీ కృష్ణదేవరాయలకాలంలో అభివృద్ధి చెందింది. మొత్తానికి హంపి దర్శనంతో అందరూ తృప్తి పడ్డారు. అక్కడి నుంచి బయల్దేరి విజయవాడలో కనక దుర్గమ్మను సేవించి రామాపురం చేరుకున్నారు. బస్ రామాపురంలో ప్రవేశించినప్పటినుంచి పిల్లలు ప్రిన్సిపాలుకి, శ్రీనివాసుకి, సూర్యం సారుకు ఒకటే జిందాబాదులు చెప్పారు. అమ్మయ్య అనుకొని ఇళ్ళకు చేరుకొన్నారు. శ్రీనివాస్, సూర్యంలకు ఎటువంటి సమస్య లేకుండా ఎస్కర్షన్ పూర్తి అయినందుకు తల భారం పోయినట్లు అనిపించింది.

అధ్యాపకుడి ఉద్యోగం జీవితంలో తప్పనిసరి అయినవి ఎలక్షన్ డ్యూటీలు. శ్రీనివాస్ జూనియర్ లెక్చరర్‌గా చేరిన రెండు నెలలకే జనరల్ ఎలక్షన్స్ వచ్చాయి. శ్రీనివాస్‌కి ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్‌గా డ్యూటీ పడింది. నల్గొండ జిల్లాలో ఒక మారుమూల పల్లెటూరుకు వెళ్ళాలి. అంతవరకు శ్రీనివాస్ పోలింగ్‌బూత్‌కు వెళ్ళి ఓటు కూడా వేయలేదు. ఎలక్షన్ క్లాసులను కలెక్టర్ తీసుకొంటారని, ఫలానా తేదీలలోనల్గొండ ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఉంటాయని, హాజరు కాకపోతే డిసిప్లినరి యాక్షన్ తీసుకొంటారని డ్యూటీ లెటర్‌లో ఉంది. శ్రీనివాస్‌కే కాక ఇతర లెక్చరర్లకి కూడా ఎలక్షన్ డ్యూటీలు పడ్డాయి. వాళ్ళకి ఎలక్షన్ డ్యూటీల అనుభవం ఉంది. వాళ్ళు ఈ డ్యూటీలను చాలా జాగ్రత్తగా చేయాలి, లేకపోతే ఉద్యోగాలు పోతాయి అని భయపెట్టారు. శ్రీనివాసేకు పిరికితనం లేదు. సమస్యను ఎదుర్కోకుండా తప్పించుకోవటం పిరికితనం. సమస్యను జాగ్రత్తగా హేండిల్ చేయటం కోసం చేసే ప్రయత్నాలు భయపడటంలాగా కనిపిస్తాయి.

శ్రీనివాస్ ఎప్పుడూ ఒకటి అనుకొంటాడు. సమస్య వస్తే ఈ సమస్య ప్రప్రథమంగా తనకే వచ్చిందా, లేక ఇంతకు ముందు ఎవరికైనా వచ్చిందా అని. ఇంతకు మునుపే ఇతరులకు కూడా వచ్చిందని తెలిస్తే, వాళ్ళు సమస్యను పరిష్కరించినప్పుడు, నేను ఎందుకు పరిష్కరించలేను, అని ప్రశ్న వేసుకొని ముందుకు ముందుకు వెళ్తాడు.

అదే మాట తన సీనియర్లతో అన్నాడు. "మీ ఉద్యోగాలు పోయినాయా? పోలేదు కదా. అంటే మీరు బాగా చేసారన్న మాట. మీరే చేస్తే నేను ఎందుకు చేయలేను?" "మీరే చేస్తే" అన్నందుకు వాళ్ళు ఉడుక్కున్నారు.

అదృష్టవశాత్తు ఎవరికీ రాని సమస్య శ్రీనివాస్‌కి కూడా రాలేదు.

ఎలక్షన్ క్లాసుకోసం నల్గొండ గవర్నమెంటు కాలేజికి శ్రీనివాస్ కొలీగ్స్‌తో వెళ్ళాడు. ఒక పెద్ద హాలులో స్టేజి మైకులు అన్నీ రెడీగా ఉన్నాయి. వెళ్లినవాళ్ళు అక్కడి అటెండెన్స్ రిజిస్టర్‌లో సంతకాలు పెట్టాక అందరికి ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ రూల్స్ బుక్‌ను ఇచ్చారు. ఆ బుక్‌లో మొత్తం పోలింగ్ బూత్‌లో ఏమేమి చేయాలో అన్నీ వివరంగా ఉన్నాయి. ఆ బుక్‌ని తిరగేస్తుంటే కలెక్టర్ వచ్చారు. ఆయన మొదటు ఎక్కడో లెక్చరర్‌గా పనిచేసి తరువాత ఐ.ఎ.ఎస్. పాస్ అయి కలెక్టర్ అయినాడు. అందువలన లెక్చర్ ఇవ్వటానికి ఇంతమంది టీచర్లను, లెక్చరర్లను చూస్తుంటే ఆయనలోని వెనుకటి లెక్చరర్ మేల్కొన్నాడు. ఇక చూడండి, ప్రజాస్వామ్యం, ఎలక్షన్ల మీద గంట సేపు వాయించి, పోలింగ్ బూత్ దాని నిర్మాణం, బాలట్ పేపర్ ముద్రణ, దాని విలువల మీద ఇంకో గంట నమిలేసి అప్పుడు ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ డ్యూటీలు, చాలెంజ్‌డె ఓట్లు, టెండర్డ్ ఓట్లు, స్పాయిల్డ్ ఓట్లు ఎప్పుడెప్పుడు ఏమీ చేయాలి అనే విషయాలను చాలా వివరంగా చెప్పాడు.

వినడం అలవాటు తప్పిన అధ్యాపక బృందం తలలు వేలాడేసి, క్లాసు ఎప్పుడు అయిపోతుందా అని చూస్తున్నారు. మధ్యాహ్నం రెండు అయింది. కలెక్టర్ "ఇప్పటికి మార్నింగ్ క్లాస్ అయిపోయింది. మీ అందరికి వర్కింగ్ లంచ్ అరేంజ్ చేసాము. లంచ్ అయినాక రెండున్నరకు మాన్ క్లాస్ ఉంది" అని అనౌన్స్ చేసాడు. ఇక చూడండి అందరి మొహాలు మాడి పోయినాయి. కొంతమంది వెళ్ళిపోదామని చూస్తే కాలేజి గేట్లు మూసి ఉన్నాయి. ఇంకా ఏం క్లాసురా బాబూ అనుకుంటూ మూడు గంటలకు అందరూ హాలులో చేరారు. కలెక్టర్ వచ్చి "మార్నింగ్ క్లాసులో మీకు అన్నీ వివరంగా చెప్పాను. ఇప్పుడు క్వొశ్చన్ అండ్ ఆన్సర్ సెషన్ మొదలుపెడదాం. నేను ప్రశ్నలు వేస్తాను. మీరు జవాబులు చెప్పాలి. ఏ మాత్రం నిర్లక్ష్యం కనిపించినా సహించను. ఓ.కే.నా" అన్నాడు. బయటికి అందరూ ఓ.కే. అన్నారు.

లోలోపల చచ్చాముర అనుకొని బుక్‌ని తిరగేయటం మొదలెట్టారు. "పోలింగ్ బూత్ నిర్మాణం ఎలా ఉండాలి?" ఒకరిని అడిగాడు. ఆయన అవకాశం దొరకగానే పోలింగ్ బూత్ ఎలా ఉండాలో ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ ఎక్కడ కూర్చోవాలి. పోలింగ్ ఆఫీసర్లు ఎక్కడ కూర్చోవాలి, పోలింగ్ ఏజెంట్లు ఎక్కడ ఉండాలి ఉదహారణతో సహా అరగంట పైగా చెప్పాడు. కలెక్టర్ అదిరిపోయాడు. వెరీగుడ్ అని రెండో ప్రశ్న చాలెంజెడ్ ఓట్లు, టెండర్డ్ ఓట్లు అంటే ఏమిటి అని ఇంకొకరిని అడిగి క్లుప్తంగా చెప్పమన్నాడు. ఆయన టెండర్డ్ ఓట్లు అంటే ఇదివరకే ఇచ్చినవి చాలెంజ్డ్ ఓట్లు అంటే వాడు, వాడు కాదు అన్నవి అని చెప్పాడు. వివరించండి అని కలెక్టర్ అడిగితే క్లుప్తంగా చెప్పమన్నారు కదా అన్నాడు. కలెక్టర్‌తో సహా అంతా నవ్వేసారు. అప్పుడు వాటిని మళ్ళీ ఒకసారి వివరించి తన లెక్చర్ సరిగ్గా వినకుండా పక్కవారితో మాట్లాడుతున్న ఒక లెక్చరర్‌ని తను చెప్పినది చెప్పమన్నాడు. ఆయన ఏ మాత్రం తడబడకుండా కలెక్టర్ ఏ వాయిస్‌లో, ఏ

మాడ్యులేషన్‌లో, ఏ రిదంతో చెప్పాడో అచ్చం అలాగే రిపీట్ చేసాడు.

ఒక్క క్షణం హాలంతా నిశ్శబ్దంగా అయిపోయింది. ఆ తరువాత వంద పీపాలు ఒకేసారి పగిలినట్లు హాలు నవ్వులతోను, ఈలలతోను మారుమోగింది. కలెక్టర్ కూడా నవ్వేస్తే "సారు! మీరందరూ గురువులు. నేనూ లెక్చరర్‌గా పని చేసిన వాడినే. మీ అందరిని చూడగానే కాసేపు నేను కూడా మళ్ళీ లెక్చరర్‌గా అవ్వాలని అనిపించింది. ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్న ఆయనను అడిగితే జవాబు చెప్పలేరని అనుకున్నాను. బహుశా ఆయన మిమిక్రీ ఆర్టిస్ట్ కూడానేమో. చాలాగానే చెప్పారు. థాంక్స్. ఇప్పుడు ఎవరికైనా డౌట్లు ఉంటే అడగవచ్చు."

శ్రీనివాస్ లేచి "సార్! నేను జూనియర్ లెక్చరర్‌గా చేరి రెండు నెలలే అయింది. మీరు చెప్పినది అర్థమైనా, ఏ ఏ డౌట్లు అడగాలో కూడా తెలియని స్థితి నాది. అందువలన ప్రాక్టికల్‌గా ఏ ఏ డౌట్లు రావాలి, వాటికి జవాబులు ఏమిటి అన్నీ మీరే చెప్పాలి" అన్నాడు. ఆడియన్స్‌లో కొందరు యుద్ధంలోకి వెళ్తే అవే తెలుస్తాయి. పోదాం అని కేకలు పెట్టారు. కొందరు మాకు కూడా ఈ డ్యూటీ ఫస్ట్‌టైమే. చెప్పండి అని అరిచారు.

కలెక్టర్ "సైలెన్స్ ప్లీజ్, డౌట్లు ఉన్నవాళ్ళు ఉండి మిగిలినవాళ్ళు వెళ్ళండి. మళ్ళీ ఎలక్షన్ మెటీరియల్‌ను కలెక్ట్ చేసుకోవటానికి రండి" అని చెప్పాడు. కొత్తగా డ్యూటీలు పడ్డవాళ్ళు ముప్పై మంది మిగిలారు. కలెక్టర్ ఒక తహసీల్దార్‌ని పిలిచి వీళ్ళకి ప్రాక్టికల్‌గా పోలింగ్‌ను ఎలా నిర్వహించాలో చెప్పండి అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

ఆయన "నేను ఇంకో నెలలో రిటైర్ అవుతాను. నా ప్రాణానికి ఈ ఎలక్షన్లు వచ్చి పడ్డాయి. మీకేం కావాలి" అని విసుగ్గా అడిగాడు. శ్రీనివాస్ ఓపికగా కలెక్టర్‌ను అడిగినదే మళ్ళీ అడిగాడు. ఆయన "ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్" బుక్ ఉందిగా, దానిని క్షుణ్ణంగా చదివితే అన్నీ తెలుస్తాయి, నేను చెప్పేది ఏముంటుంది అన్నాడు.

శ్రీనివాస్ "అయ్యా మీరు పెద్దవారు. ఉద్యోగం చివరలో ఉన్నారు. మేము ఉద్యోగం ప్రారంభంలో ఉన్నాం. మీ అనుభవం ముందు మేమెంత. థీరీకి ప్రాక్టికల్‌కి హస్తి మశికాంతరం తేడా ఉంటుందని మీకు నేను చెప్పకూడదు. మీ అనుభవ సారాన్ని మాకు పోస్తే మేము కడుపునిండి తాగి ధన్యులం అవుతాం అని నాటకీయంగా అన్నాడు. అప్పుడు ఆయన శాంతించి" మీరు చెప్పింది అక్షరాలా నిజం. వినండి. పుస్తకం చదవండి కాని ఆ చాలెంజ్‌డ్ ఓట్లు, టెండర్డ్ ఓట్లు తొంభై తొమ్మిది పాళ్ళు రావు. ముఖ్యంగా అందరితోను మంచిగా ఉండండి. అక్కడ ఎవరితోనూ రాజకీయాలు చర్చించవద్దు. అన్ని పార్టీలు మీకు సమానమే అనే భావన కలగ చేయండి. బోలెడు పేపర్లను ఆయా కవర్లలో ముందు రోజే పెట్టి ఉంచండి. వాటిలో స్టాట్యుటరి, నాన్ స్టాట్యుటరి కవర్లను ముందురోజే సంతకాలు పెట్టి రెడీగా ఉంచుకోండి. అవసరాన్ని బట్టి పోలింగ్ చివరలో ఆ కాగితాలను నింపవచ్చు. తొంభై శాతం నిల్ అని రాయల్సి ఉంటుంది. ప్రతి రెండు గంటలకు పోలింగ్ అయిన ఓట్ల సంఖ్యను పోలింగ్ ఆఫీసర్లను అడిగి రాసుకోండి. టైముకి పోలింగ్ ప్రారంభించండి, టైముకి పోలింగ్ ఆపేయండి. ముఖ్యంగా బాలట్ పేపర్ అక్కౌంట్, ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్ డైరీలను జాగ్రత్తగా రాయండి. ముఖ్యంగా కొన్ని విషయాలు ఉన్నాయి! 1) బ్లైండ్ ఓటర్స్, చేతగాని వాళ్ళు వస్తారు. వాళ్ళకి కంపానియన్ అవసరం ఉంటుంది. ఒకసారి కంపానియన్‌గా ఉన్నవాడు రెండోసారి ఉండకూడదు. ఊళ్ళో వాళ్ళు ఫరవాలేదు అంటారు. ఒప్పుకోకండి. ఒక్కసారి మీరు రూల్ తప్పితే, బ్లైండ్ కాకపోయినా బ్లైండ్ అని చెప్పి పార్టీవాళ్ళు వెంట వస్తారు. 2) ఛాలెంజ్‌డ్, టెండర్డ్ ఓట్ల సమస్య వచ్చినప్పుడు రూల్ పొజిషన్ చెప్పి పోలీసులు, కోర్ట్, జైలు గొడవలు చెప్పి లైటుగా బెదిరించండి. వాళ్ళు వెనక్కి పోతారు. 3) మీరు స్ట్రిక్ట్‌గా ఉండండి. ఉన్నట్లు కనబడండి కూడా. మాటలు మెత్తగా ఉండాలి. చేతలు గట్టిగా ఉండాలి. 4) ఉద్యోగాల గురించి భయపడకండి. ఎంతో పెద్దనేరం, అంటే ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా దొంగ ఓట్లు వేయించి ఏదో ఒక పార్టీతో కుమ్మక్కు అయినట్లు బుజావు అయితేనే రిస్క్ ఉంటుంది. మీరు ఫీల్డ్‌లోకి వెళ్తేనే ఇంకా కొన్ని విషయాలు మీకే తెలుస్తాయి. ఇక నేను వెళ్తాను. ఓ.కె." అని ముగించాడు.

"మాకు కావలిసినది ఈ విషయాలే. మీరు చెప్పినవి పుస్తకాలలో ఉండవు. ప్రాక్టికల్‌గానే తెలుస్తాయి. ఆ లోపల నష్టం జరగవచ్చు. మీరు చెప్పిన తరువాత ధైర్యం వచ్చింది. ఎందుకంటే సగం అనుభవం వచ్చినట్లుగా అనిపిస్తోంది. చాలా థాంక్స్" అన్నాడు శ్రీనివాస్ అందరి తరపున.

"మీరు నాకు చాలా నచ్చారు. అన్నట్లు మీకు పెళ్లి అయిందా"

"కాలేదు సార్. సివిల్స్ ట్రై చేస్తున్నాను. అది అయితే కాని చేసుకోను"

"గుడ్ డెసిషన్. కీప్ ఇట్ అప్" అంటూ లేచాడు తహసీల్దార్.

***

పోలింగ్ తేదీకి ముందు రోజునే పోలింగ్ మెటీరియల్‌ను తీసుకోవటానికి అదే కాలేజికి ప్రొద్దున్నే వెళ్ళారు. అక్కడ అంతా ఒక జాతరలాగా ఉంది. ఒకవైపున వరసగా బస్సులు, లారీలు నిలిచి ఉన్నాయి. ఇంకోవైపున మైకులో ఇంకా రాని వాళ్ళ పేర్లను పిలుస్తున్నారు. మరొక వైపు కాంటీన్‌లో టిఫిన్లు, టీలు ఉచితంగా ఇస్తున్నారు. పోలింగ్ బూత్‌లు వరసగా ఒకే రూట్‌లో ఉండాలని లేదు. రెవెన్యూ వాళ్ల సౌకర్యాన్ని బట్టి ఒక్కొక్క రూట్‌లో ఏడెనిమిది పోలింగ్ బూత్‌లు ఉంటాయి. ప్రతి రూట్‌కి ఒక రూట్ ఆఫీసర్ ఉంటాడు. ఆ రూట్‌లో ఉన్న పోలింగ్ బూత్‌ల సిబ్బంది అంతా వచ్చిన తరువాత, వాళ్లకి పోలింగ్ మెటీరియల్‌ను ఇవ్వాలి. వాళ్ళు అంతా సరిగ్గా ఉందని చెక్‌లిస్టును సంతకం పెట్టి డిస్ట్రిబ్యూషన్ కౌంటర్‌లో ఇచ్చిన తరువాత ఆ రూట్ వాహనం దగ్గరికి వెళ్ళాలి. ప్రతి ప్రిసైడింగ్ ఆఫీసర్‌కి ఒక అసిస్టెంట్ ఆఫీసర్ కూడా ఉంటాడు. ఎలక్షన్ క్లాసులోనే కలుస్తారు. లేకపోతే డిస్ట్రిబ్యూషన్ సెంటర్‌లోనే కలుస్తారు. రూట్ బాగుంటే బస్‌ను వేస్తారు. రూట్ బాగా లేకపోతే లారీని వేస్తారు. రూట్ ఆఫీసర్

వచ్చి అందరూ వచ్చారని రూఢి చేసుకున్నాక ఆ వాహనం బయల్దేరుతుంది. అది బస్ అయితే ఫరవాలేదు. లారీ అయితే పోలింగ్ సిబ్బంది లారి బాడీలో ఎక్కి డాన్స్ చేయల్సిందే.

పాపం శ్రీనివాస్ పోలింగ్ బూత్ ఉన్న రూట్‌లో దారి బాగా ఇరుకైనది. మట్టి, రాళ్ళతో ఉన్నది. అందువలన బస్‌ను ఏర్పాటు చేయలేదు. లారి సిద్ధంగా ఉంది. శ్రీనివాస్ లారీలో ఎప్పుడూ ప్రయాణం చేయలేదు. ఇదేదో కొత్తగా ఉంటుందిలే అనుకుని సంతోషపడ్డాడు. ఆ రూట్‌లో ఉన్న మిగిలిన పోలింగ్ బూత్‌ల వాళ్ళు అయ్యో లారీయా అనుకొని విచార పడుతుంటే ఎందుకా అని ఆశ్చర్య పడ్డాడు. ప్రయాణం మొదలైనాక తెలిసింది. దానిలో ఉన్న కష్టం ఏమిటో. ఎర్రమట్టి రోడ్డు కనుక లారీ వెనుక చక్రాలు లేపే ఎర్ర దుమ్ము అంతా సిబ్బంది ఒంటి మీద, తలకు పట్టేసింది. విపరీతమైన కదుపులతో ఒళ్ళు హూనమైంది. ఆ రూటులో ఎనిమిది బూతులు ఉన్నాయి. శ్రీనివాస్‌ది ఆరవ బూత్. ఐదవ బూత్‌కు అరకిలోమీటర్ దూరంలో లారిని ఆపి బూత్ దాకా లారీ పోదు, లారి దిగి ఆ కాస్త దూరం నడిచిపొండి అని రూట్ ఆఫీసర్ చెప్పాడు. ఐదవ బూత్ ప్రెసైడింగ్ ఆఫీసర్ అసిస్టెంట్ ఆఫీసర్ అనుభవం ఉన్న వాళ్ళు. "ఈ విషయం మాకు ముందు చెపితే జోనల్ ఆఫీసర్ మాకు జీపు అరేంజ్ చేసి ఉండేవాడు. రూల్ ప్రకారం మమ్మల్ని బూత్ దగ్గరే డ్రాప్ చేయాలి. మధ్యలో పొమ్మనటానికి మీరెవరు? దిగి అరకిలోమీటర్ నడవటానికి మేమెవరం? ఇది ఎలక్షన్ డ్యూటీ. మధ్యలో ఏమన్నా అయితే, బాధ్యత ఎవరిది?" అని భీష్మించుకొని కూర్చున్నారు. ఇంకా మూడు బూత్‌ల సిబ్బందిని డ్రాప్ చేయాలి. టైం గడిచిపోతోంది. రూట్ ఆఫీసర్ బ్రతిమలాడాడు. వాళ్ళు వినలేదు. అప్పట్లో సెల్‌ఫోన్లు లేవు. పైవాళ్ళకి కమ్యూనికేషన్ చేసే అవకాశం లేదు. గంట పైన గడిచింది. ఇంతలో జోనల్ ఆఫీసర్ జీపులో అటు వచ్చాడు.

సంగతి తెలిసి రూట్ ఆఫీసర్‌ను మందలించాడు. తన జీపులో ఐదవ బూత్ సిబ్బందిని బూత్ దగ్గర దింపాడు.

శ్రీనివాస్ తన అసిస్టెంట్‌తో ఆరవ పోలింగ్ బూత్ వద్ద దిగాడు. వీళ్ళు వెళ్ళేటప్పటికి ఆ గ్రామం వాళ్ళు స్కూల్ దగ్గర వెయిట్ చేస్తున్నారు. సాధారణంగా పోలింగ్ బూత్‌లను ప్రభుత్వ స్కూళ్ళలోనే ఏర్పాటు చేస్తారు. వీళ్ళ భోజన ఏర్పాట్లను విలేజ్ ఆఫీసర్లే చూస్తారని ఎలక్షన్ క్లాసులో చెప్పారు. అక్కడే పోలింగ్ ఆఫీసర్లు కూడా ఉన్నారు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం రెండు అయింది. పోలింగ్ ఆఫీసర్లు ఆ చుట్టుపక్కల స్కూళ్ళ టీచర్లే. పరిచయాలు అయినాక ఆ ఊరి వాళ్ళు అందరికి టీలు సర్వ్ చేసారు. పోలింగ్ ముందురోజు చేయవలసిన పనులను ప్రారంభించారు. ప్రతి బాలట్ పేపర్ వెనుక డిస్టింగ్విష్డ్ మార్క్ స్టాంప్‌ను రైటుకార్నర్‌లో ముద్ర కొట్టటం, రకరకాల కాగితాలను ఆయా కవర్లలో పెట్టటం, అన్ని కవర్లను మూడువైపులా సీల్ చేయటంలాంటి పనులను మొదలుపెట్టారు.

విలేజ్ ఆఫీసర్, గ్రామం పెద్దలు మళ్ళీ కలుస్తామని చెప్పి వెళ్ళాడు. స్కూలు అటెండర్, పోలింగ్ డ్యూటీ మీద అక్కడే ఉన్నాడు. టైం మూడు అయింది. భోజనాల జాడ ఎక్కడా లేదు. మామూలుగా ఆకలి కాని వాళ్ళకి కూడా ఎలక్షన్ డ్యూటీలలో, ఎందుకో మరి విపరీతంగా ఆకలి అవుతుంది. వెంట తెచ్చుకున్న బిస్కట్ ప్యాకెట్లలో ఒక పాకెట్ అప్పుడే అయిపోయింది. అటెండర్‌తో విలేజ్ ఆఫీసర్ యాదగిరికి కబురు చేసాడు శ్రీనివాస్. అతను వచ్చి ఏమిటి సార్ అని అడిగాడు.

"ఏమండి యాదగిరిగారు, భోజన ఏర్పాట్లు ఏమీ లేవా"

"మీరు భోజనం చేస్తారా సార్?"

"ఏం, మీరెప్పుడూ భోజనం చేయరా" నవ్వుతూ అడిగాడు శ్రీనివాస్. అందరూ నవ్వారు. యాదగిరి తడబడి

"ఆ ఆ అదికాదు సార్, ఇప్పుడు భోజనం చేస్తారా అని"

"అందుకే మిమ్మల్ని పిలిపించింది. మాకు ఊరికే వద్దు. పైసలు తీసుకోండి. టీలు టిఫిన్లు అన్నింటికీ పైసలు ఇస్తాం. కాని అరేంజిమెంట్లు చేయించండి. ఫ్రీగా మాకేమీ వద్దు."

"అట్లనే సార్, ఒక గంటలో పంపిస్తా" అని చెప్పి వెళ్ళాడు. పోలింగ్ ఆఫీసర్లలో ఒకాయన "మీరు పైసలు ఇస్తానని చెప్పేదాకా ఊరుకున్నాడు కొడుకు. ఆ సంగతి ముందే చెపితే ఈ పాటికి భోజనాలు అయిపోయేవి.

నేను పోయిన ఎలక్షన్‌కి పని చేసిన ఊరిలో ఏం మర్యాదలు చేసిండ్రు. కొత్త అల్లుళ్ళను చూసినట్లు చూసిన్రు. మేము పైసల్ సంగతి ఎత్తితే, మేమంత మర్యాదలేని వాళ్ళమా, మా ఊరికొస్తే ఆ మాత్రం భోజనాలు పెట్టమా అని నొచ్చుకున్నారు" అన్నాడు.

"కొన్ని ఊళ్ళలో అట్లా, కొన్ని ఊళ్ళలో ఇట్లా. తప్పదు మన ఉద్యోగాలలో" అన్నాడు ఇంకో పోలింగ్ ఆఫీసర్.

నాలుగు దాటిన తరువాత భోజనాలు వచ్చాయి. విస్తళ్ళు వేసి టమోటా పప్పు అన్నం వేడివేడిగా వడ్డించారు. మాంచి ఆకళ్ళ మీద ఉన్నారేమో గబగబా తిని కూర ఏమిటి అని అడిగారు. జవాబు, కూర లేదు అని వచ్చింది. దేముడా అనుకొని మళ్ళీ టమోటాపప్పుతోనే లాగించి, రసం ఉందా అని అడిగితే మళ్ళీ లేదు. పోనీ మజ్జిగ, ఊహూ లేదు, మళ్ళీ టమోటా పప్పే. రాత్రికి మర్నాడు కూడా టమోటా పప్పే. పోలింగ్ సిబ్బందికి టమోటా అంటే విసుగెత్తింది. ఒక నెల రోజులు టమోటా ఊసు ఎత్తగూడదని నిర్ణయించుకున్నారు.

పోలింగ్‌బూత్ అరెంజిమెంట్ ప్లాన్ చేసుకుని పడుకున్నారు. మర్నాడు పొద్దున్న నాలుగు గంటలకు లేచి ఆరు గంటలకు తయారైనారు. ఏడు గంటలకు పోలింగ్ మొదలుపెట్టారు. ఊరంతా ఒకే పార్టీకి చెందిన వాళ్ళు కనుక ఇబ్బంది కలగలేదు. తహసిల్దార్ ఇచ్చిన సలహాల వలన శ్రీనివాస్ మెత్తగా మాట్లాడుతూనే గట్టివాడు అనిపించుకున్నాడు. సాయంత్రం ఐదు గంటలకు పోలింగ్ ముగించారు. ఒక గంటలో మొత్తం పాక్ చేసి లారీ కోసం సిద్ధంగా ఉన్నారు. లారి వచ్చాక రిసీవింగ్ సెంటర్ అయిన నల్గొండ కాలేజికి వెళ్ళి, ఇప్పుడు కూడా బాలట్ బాక్సులు ఎక్కడ ఇవ్వాలి మిగతావి ఎక్కడ ఇవ్వాలి, మొదలైన ప్రకటనలను మైకులో చెపుతున్నారు. శ్రీనివాస్ చివరి

కౌంటర్‌లో అన్నీ ఇచ్చాక ఇంకా ఏమన్నా ఉన్నాయా అని కౌంటర్ క్లర్క్ అడిగాడు. శ్రీనివాస్ అగ్గిపెట్టె ఇచ్చాడు. అతను దానిని ఓపెన్ చేసి చూసి ఇది ఖాళీదిగా అన్నాడు. అందుకేగా ఇచ్చింది అన్నాడు శ్రీనివాస్. అందరూ కాసేపు నవ్వుకొన్నారు. నల్గొండ నుంచి బయల్దేరి అప్పుడు పని చేస్తున్న భువనగిరి వెళ్ళేటప్పటికి రాత్రి రెండు అయిపోయింది. అలిసిపోయినా మొదటి ఎలక్షన్ డ్యూటీ గొడవలు లేకుండా చేసినందుకు ఆనందపడ్డాడు. ఆ తరువాత రెండు మూడు సార్లు ఎలక్షన్ డ్యూటీలు పడినా కంగారు పడకుండా పూర్తి చేయగలిగాడు.

ఇప్పుడు పక్క నియోజక వర్గంలో ఎం.ఎల్.ఎ. మరణం వలన బై ఎలక్షన్ వచ్చి శ్రీనివాస్‌కి, చక్రపాణికి తప్ప అందరికి డ్యూటీ పడింది. రామలింగం ఒకటే గోల, తను ఫామిలీతో చార్ ధామ్ యాత్ర పెట్టుకున్నాను, ఇప్పుడు ఎలా అని. సబ్ కలెక్టర్ ఆఫీసులో డ్యూటీని తప్పించమని అడిగి, ఎవరినైనా తనకు బదులు చేసేవాడిని తీసుకొని రమ్మని చెప్పారు. అప్పుడు శ్రీనివాస్‌ని బ్రతిమలాడితే ఒప్పుకున్నాడు. తీరా వెళ్ళాక తెలిసింది. వెళ్ళిన ఊరు చాలా ప్రాబ్లమాటిక్ ఊరు అని. రెండు పార్టీల వాళ్ళు బలంగా ఉన్నారు. ప్రతి దానికి తగాదా పడుతూ పోలింగు ఆపాలని చూస్తున్నారు. జోనల్ ఆఫీసర్ వచ్చినప్పుడు ఈ విషయాన్ని ఆయనకు చెప్పి అదనపు పోలీసు బలగాలను రప్పించి, ఎక్కువ గొడవ చేస్తున్న రెండు పార్టీల వాళ్ళని అరెస్టు చేయించాడు. తరువాత పోలింగ్ ప్రశాంతంగా సాగింది. తరువాత రామలింగానికి ఇదంతా చెపితే "అమ్మో, నేనైతే ఇంత గట్టిగా చేయ గలిగేవాడిని కాదు" అన్నాడు.

***

జనవరి నెల చివరికి వచ్చారు. ప్రిన్సిపాల్ స్టాఫ్ మీటింగ్ పెట్టి ప్రిఫైనల్ పరీక్షలు పెట్టాలని చెప్పాడు. కొంతమంది స్టాఫ్ దీనిని వ్యతిరేకించారు. ఎందుకు అని అడిగితే మాకు సిలబస్సులు ఇంకా కాలేదు. ఇది చాలా క్రైం టైం. ఇప్పుడు ప్రిఫైనల్ పరీక్షలు అంటే కనీసం పది హేను రోజులు పోతాయి. అందుకని అని అన్నారు. అంతేకాక ప్రభుత్వ కాలేజీలలో పాఠాలు చెప్పటమే గొప్ప. ఇక ఇవన్నీ పెట్టుకొంటే అయినట్లే అన్నారు. నిజానికి సంవత్సరంలోని 365 రోజులలో కాలేజ పనిచేసేది జూన్ నుంచి మార్చి వరకు మాత్రమే. ఏప్రిల్, మే, నెలలు వార్షిక పరీక్షలు, పేపర్ వాల్యుయేషన్ పనుల కోసం పోతాయి. మిగిలిన 304 రోజులలో రెండో శనివారాలు, అన్ని ఆదివారాలు, పండుగ శలవలు, మొత్తం దాదాపు 81 రోజులు పోను మిగిలేవి, 223 రోజులు. అంటే ఎఫెక్టివ్ పని రోజులు అటూ ఇటూగా 200 రోజులే అనుకొంటే, పిల్లల అటెండెన్స్ రిజిస్టర్‌లో క్లాసులు తీసుకున్న రోజులు సెకండ్, ఫైనల్ ఇయర్ వాళ్లకి 150 వస్తే గొప్ప. ఫస్ట్ ఇయర్ వాళ్లకి 110 వస్తే గొప్ప. అంటే సంవత్సరం మొత్తం 12 నెలలో అసలు క్లాసులు జరిగేవి నాలుగు నుంచి ఐదు నెలలన్న మాట. ఇవి కూడా ఏ ఆందోళనలు, సమ్మెలు లేకపోతేనే. అనుభవం ఉన్న ఏ టీచర్ అయినా సిలబస్‌ను సరిగ్గా ప్లాన్ చేసుకొంటే పై ఎఫెక్టివ్ వర్కింగ్ డేస్‌లోనే పూర్తిచేయగలుగుతాడు. పూర్తికాలేదు అంటే రెండు కారణాలు ఉండవచ్చు. ఒకటి టీచర్ అసమర్థత. రెండు పిల్లలకు బాగా ఎక్కువగా వివరించాలనే తపనతో ప్రణాళికను పాటించక పోవటం. ఈ రెండూ సమర్థనీయం కాదు. మొదట్లో ఎక్కువగా వివరించి చివరిలో హడావిడిగా సిలబస్‌ను పూర్తిచేయటం పద్ధతి కాదు. ఆ వంక పెట్టుకుని ప్రిఫైనల్ పరీక్షలను వద్దనటం మంచిదికాదు. నిజానికి ఏ పరీక్షలను పెట్టకుండా నేరుగా యూనివర్సిటీ పరీక్షలకు పంపటం ఒక ప్రభుత్వ కాలేజీలలోనే జరుగుతుంది. ముఖ్యంగా ఇంటర్ స్థాయిలో ప్రతివారం టెస్టులను నిర్వహించటం ప్రైవేట్ కాలేజీలలో చూస్తాం. ఆ విధంగా అక్కడి పిల్లలు పరీక్షలు రాయటానికి అలవాటు పడతారు. ఆ ప్రాక్టీస్ ప్రభుత్వం కాలేజీలలో తక్కువ.

స్టాఫ్ మీటింగ్‌లో పై విషయాలన్నింటిని చర్చించారు. రామలింగం లాంటి సీనియర్లు వద్దంటున్నా శ్రీనివాస్‌లాంటి జూనియర్లు సమర్థించారు. మొత్తంమీద పరీక్షలు పెట్టటానికే నిర్ణయించారు. బయటకు వచ్చిన తరువాత ఫిజిక్స్ సత్యనారాయణ రామలింగాన్ని సమర్థిస్తూ, "మీకేమీ పని లేదా. ఇప్పుడు పేపర్లు సెట్ చేయాలి. వాటిని జిరాక్స్ తీయించాలి. పరీక్ష ఆన్సర్ పేపర్లను దిద్దాలి. మార్కులను రిజిస్టర్‌లో ఎంటర్ చేయాలి. హాయిగా ఉన్న వాళ్ళని ఉండనీయకుండా, బోలెడు పని పెట్టారు" అన్నాడు. శ్రీనివాస్ నవ్వాడు.

"అన్నింటికి నవ్వి, జవాబు చెప్పకుండా దాటేస్తావ్"

శ్రీనివాస్ మళ్ళీ నవ్వి "నాకు ఉన్నట్టుండి చెముడు వచ్చింది, ఎందుకని" అన్నాడు. అంతా నవ్వారు.

"వస్తుంది, వస్తుంది. క్వొశ్చన్ పేపర్లు రాసి నీకే ఇస్తా. మిగతా తిప్పలన్నీ నీవే పడి నాకు ఆన్సర్ పేపర్లు ఇవ్వు."

"దిద్ది ఇవ్వాలా, లేక దిద్దకుండా ఇవ్వవచ్చునా"

"దిద్ది ఇస్తే మీ జీతంలో మూడోవంతు ఇస్తారా మరి" శ్రీనివాస్ కొంటెగా అడిగాడు.

"మూడోవంతు ఎందుకు. మొత్తం తీసుకో"

"మీరు చెప్పాక ఎదురు ఉంటుందా" ఇద్దరూ నవ్వేసారు.

***

ఫిజిక్స్ సత్యనారాయణ అన్నట్లు సిస్టమాటిక్‌గా ఎక్జామ్స్ పెట్టాలంటే చాలా శ్రమ, ఖర్చుతో పనే. ఎందుకంటే, క్వొశ్చన్ పేపర్ల సమీకరణ, వాటి జిరాక్స్ లేక ప్రింటింగ్, పిల్లలకు బ్లాంక్ ఆన్సర్ పేపర్లు, వాటి మీద స్టాంపింగ్ ఇలా ఎన్నో చేయాలి. ఇవన్నీ చేయకపోతే ఎక్జామ్ రూపు రాదు. ఇంతా చేసిన తరువాత పిల్లలు రాయకుండా తేలికగా తీసుకొంటే ఫలితం దక్కదు.

వాళ్ళచేత ఎక్జామ్స్ రాసేటట్లు చేయటానికి ఈ ఎక్జామ్స్‌లో పాస్ కాకపోతే ఎక్జామ్స్‌కు హాల్‌టిక్కెట్లు ఇవ్వరని ప్రచారం చేయించారు. పిల్లలు నమ్మలేదు. అయినా విడవకుండా ప్రతిరోజు ఆ నోటీసును క్లాసులలో తిప్పించి, మొత్తానికి కొంత ఎక్జామ్ భయం పుట్టించారు.

అందువలన 90 శాతం పిల్లలు ఎగ్జామ్స్ రాసారు. ఇక వాటిని దిద్ది మార్కులను రిజిస్టర్‌లో ఎంటర్ చేయాలి. పాపం పిల్లలను వంచగలిగారు కాని లెక్చరర్ల చేత దిద్దించటంకోసం ప్రిన్సిపాల్ జీతాలు ఆపు చేస్తానని బెదిరించాల్సి వచ్చింది. చివరికి మొత్తం ప్రక్రియ పూర్తి అయింది. ఇప్పుడు ఎక్జామ్స్ రాయని వాళ్లకు హాల్ టిక్కెట్లను ఇస్తే నెక్ట్స్ ఇయర్ తేలికగా తీసుకొంటారు. అందువలన ముందు ఇవ్వమని, వాళ్ళ చేత పరీక్షలు రాయించి మరీ ఇచ్చారు పరీక్షల ప్రహసనం పూర్తి అయేటప్పటికి కాలేజీ డే కోసం ఆటల, పాటల, ఇతర కల్చరల్ ఏక్టివిటీస్ పోటీలను పెట్టాల్సి వచ్చింది. శ్రీనివాస్ మెయిన్ యూనియన్ కన్వీనర్ కనుక అందరిని కో ఆర్డినేట్ చేస్తున్నాడు. పాటల పోటీలను నిర్వహించటానికి కాలేజ ఆస్థాన గాయకుడు కెమిస్ట్రి నారాయణమూర్తికి అప్పచెప్పారు. పాటల పోటీలను నిర్వహించటం కొద్దిగా కష్టం. ఎందుకంటే జడ్జీలుగా ఉండటానికి స్టాఫ్ ఓ పట్టాన ఒప్పుకోరు. జడ్జీగా ఉన్నవాడు అందరి పాటలు విని మార్కులు వేయాలి. మంచి పాటలు అయితే ఫరవాలేదు. కాని ఒకళ్ళని చూసి ఒకరు పాడటానికి పేర్లు ఇస్తారు. ఇందులో కూడా గ్రూపులు ఉంటాయి. తమ గ్రూపు వాడికి మార్కులు వేయకపోతే జడ్జీలను తిడతారు.

నారాయణ కాగితాలను పట్టుకొని ముందు రామలింగం దగ్గరికి వెళ్ళాడు. "సార్ మీ జడ్జిమెంట్ బాగుంటుంది. మీరే పాటల పోటీకి ప్రధమ న్యాయ నిర్ణేత'' అన్నాడు.

"ఇవాళో రేపో రిటైర్ అయేవాడిని, నేను దొరికానా. అయినా నాకు కడుపులో గుడగుడగా ఉంది. నేను పనికిరాను'' అన్నాడు రామలింగం.

"చక్రపాణి మంచివాడు. వెళ్లి అడుగు''

"పోనీ లెండి. పెట్టక పోయినా పెట్టే ఇంటిని చూపించారు'' అంటూ చక్రపాణిని అడిగితే ఒప్పుకొన్నాడు. ఇంకా ఇద్దరు కావాలి. సుభాష్ కూడా తేలికగానే ఒప్పుకున్నాడు. ఇక ఎవరూ ఒప్పుకోలేదు. శ్రీనివాస్ దగ్గరికి వచ్చి "ఇద్దరు ఒప్పుకున్నారు జడ్జీలుగా ఉండటానికి. మూడోవాడు దొరకటంలేదు'' అన్నాడు.

శ్రీనివాస్ శివయ్య సార్‌ని అడిగారా అన్నాడు'' అడిగాను. తనవల్ల కాదు అన్నాడు. మూడోవాడు దొరకకపోతే పాటల పోటీలను కాన్సిల్ చేయాల్సిందే''

"ఓ పని చేయండి. నేను వెంకట నరసయ్యను అడుగుతాను. ఆయన ఒప్పుకోకపోతే, ఇద్దరు జడ్జీలతోనే నడిపించండి'' అన్నాడు శ్రీనివాస్. సరే అన్నాడు నారాయణ. ఏ కళన ఉన్నాడో, వెంకట నరసయ్య వెంటనే ఒప్పుకున్నాడు.

***

పాటల పోటీలు మొదలయ్యాయి. ఎవరైనా బాగా పాడుతుంటే అంతా నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు. బాగా లేకపోతే గోల చేస్తున్నారు. ప్రిన్సిపాల్ సైలెన్స్ అని అరుస్తుంటే రామలింగం "వద్దు సార్, పాట బాగుంటే ఆటోమేటిక్‌గా సైలెన్స్ అవుతోందిగా'' అన్నాడు. మొత్తానికి పాటల పోటీలు ముగిసాయి. డిగ్రీ కాలేజీలో ఫిజికల్ డైరెక్టర్ లేడు. జూనియర్ కాలేజ డైరెక్టర్‌ని పిలిచి ఆటల పోటీల బాధ్యతను అప్పచెప్పారు. అవి కూడా అయ్యాయి. అమ్మాయిలకు ప్రత్యేకంగా రంగోలి పోటీలు పెట్టారు. వాటిలో అమ్మాయిల హడావిడి కంటే అబ్బాయిల సందడే ఎక్కువగా ఉంది. ఇక వ్యాస రచన, వక్తృత్వ పోటీలు కూడా జరిగాయి. ఒక్క వీటికి మాత్రం ఏ గోలా లేదు. ఎందుకంటే ఇందులో పాల్గొనేది, వాటిలో ఆసక్తి గల విద్యార్థులు మాత్రమే. ప్రేక్షకులు తక్కువగా ఉంటారు. మెరిట్ విద్యార్థుల జాబితా కూడా తయారైంది. ఇక ప్రతి కాలేజీకి కాలేజ డే ముందు వచ్చే సమస్య "ముఖ్య అతిథి'' ఎవరు. ప్రిన్సిపాల్ స్టాఫ్ మీటింగ్‌లో "ఈ సారి చీఫ్ గెస్ట్‌గా ఎవరిని పిలుద్దాం'' అన్నాడు. విశ్వనాథం "విద్యాశాఖ మంత్రిని పిలుద్దాం. ఆయన వస్తే మనకు కొత్త బిల్డింగ్ ఏమన్నా ఇస్తే లైబ్రరీ భవనం కట్టించవచ్చు'' అన్నాడు. "కానీ ఆయన కోసం ఇప్పుడు హైద్రాబాద్ వెళ్లి ఆయన డేట్ సంపాదించటం కష్టం. పైగా ఆయనను పదవి నుండి తప్పించే ప్రమాదముంది. ఆయనకు ముఖ్యమంత్రికి పడటం లేదని వింటున్నాం'' అన్నాడు ప్రిన్సిపాల్?

"నిజమే, మనం ఇప్పుడు పిలిచి, అప్పటికి ఆయన పదవిపోతే, మనం మాజీ మంత్రి అని అడ్రెస్ చేయవలసి వస్తుంది. అందుకని ఆయన వద్దు'' అన్నాడు శివయ్య.

"మన జిల్లా పరిషత్ ఛైర్మన్ సిద్ధారెడ్డి గారిని పిలుద్దాం''

"నువ్వు ఇవ్వాల్టి పేపర్ చూసావా. ఆయన జపాన్‌లో గ్రామీణాభివృద్ధిని అధ్యయనం చేయటానికి నలుగురు సభ్యులతో వెళ్ళారని పేపర్లో పడింది.''

"జపాన్‌లో స్టడీ ఏమిటి? నా మొహం''

"వదిలేయండి. ఇంకా ఎవరు?''

"మన కాలేజ కమీషనర్‌ని పిలిస్తే''

"ఎందుకు? కోరి తలకాయ నొప్పి తెచ్చుకోవటం''

"పోనీ, మన జిల్లా కలెక్టర్‌ని కాని, పోలీసు సూపరింటెండెంట్‌ని కాని పిలిస్తే''

"వాళ్ళు వస్తామని చెపుతారు. కాని ఆ సమయానికి ఏదో అర్జెంట్ పని తగుల్తుంది. సారీ కూడా చెప్పరు''

చక్రపాణి "మేము ఖమ్మంలో చదివేటప్పుడు ఇది ఒక సమస్యే కాదు'' అన్నాడు.

"ఎందుకని''

"ఎందుకంటే, అప్పుడు కాలేజీలలోవిద్యార్థి ఎన్నికలు ఉండేవి. మా కాలేజీలో పి.డి.ఎస్.యు వాళ్ళ పానల్ ఎక్కువగా ఎన్నిక అయ్యేది. వాళ్ళు ప్రతి సంవత్సరం, వామపక్ష రాజకీయ నాయకులను మాత్రమే అతిథులుగా పిలిచేవాళ్ళు. వాళ్ళ ఉపన్యాసాలు కూడా ఒకేరకం పడికట్టు పదాలతో సాగేది. "శాస్త్రీయ విద్యా విధానం'' అనే వాళ్లు. ఇండియాలో ఇంగ్లీషు విద్యా విధానంలో ప్రవేశపెట్టిన లార్డ్ మెకాలేతోప్రారంభించి ప్రస్తుత అశాస్త్రీయ విద్యా పద్ధతిని గుమస్తా విద్యా విధానం అంటూ విమర్శించే వారు. అప్పటి ప్రభుత్వ విధానాలను అవకతవకమైనవాటిగా ఒక్కొక్క దానినే తిట్టిపోస్తూ, అట్టి పరిస్థితులలో మనం కాలేజ డే ను జరుపుతున్నామని చెప్పేవారు. మా సారు ఒకాయన ఆ చెప్పడాన్ని పూజతో పోల్చేవాడు. ఎందుకంటే

పూజలో కూడా "జంబూ ద్వీపే, భరత వర్షే, భరత ఖండే" అంటూ మొదలు పెట్టి, తిథి వార, నక్షత్రాలను చెప్పి చివరికి స్వగృహే అని పూజం కరిష్యే అంటూ సంకల్పం చెపుతాం" అన్నాడు.

"నిజమే. మీ సారు చెప్పింది కరక్టే. ఇంతకీ మన సమస్య తేల లేదు" అన్నాడు ప్రిన్సిపాల్.

"ఆఫీసర్లు వద్దు. రాజకీయ నాయకులు వద్దు. వామ పక్ష నేతలు వద్దు. మరి ఎవరు."

"ఎవరినైనా సినిమా స్టారుని పిలుద్దామా? పిల్లలు సంతోషిస్తారు"

"డిమాండ్‌లో ఉన్న వాళ్ళని పిలిస్తే రారు. డిమాండ్ లేని వాళ్ళని పిలిస్తే వస్తారు. కాని పిల్లలు తిడతారు"

"ఎందుకొచ్చిన గొడవ సార్, హాయిగా మన డి.ఎస్.పి. సాబ్‌ని పిలిస్తే మనకు ఏ ప్రాబ్లం ఉండదు. మనకు అన్ని విషయాలలో సహాయంగా ఉంటాడు. పిల్లలు కూడా కంట్రోల్‌లో ఉంటారు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

అందరూ కరక్టే అంటూ తలలూ ఊపారు. ప్రిన్సిపాల్ కూడా సంతోషంగా ఒప్పుకొన్నాడు. మర్నాడు ఆయన డేట్ అడిగి దాని ప్రకారం కాలేజ డే రోజును ఫిక్స్ చేద్దామని నిర్ణయించారు. శ్రీనివాస్, ప్రిన్సిపాల్ కలిసి వెళ్లి డి.ఎస్.పి. గారిని కలుద్దామని అనుకొన్నారు.

***

ప్రిన్సిపాల్, శ్రీనివాస్ డి.ఎస్.పి.గారిని కలిసి చీఫ్‌గెస్ట్‌గా రమ్మని ఆహ్వానించగానే ఆయన తన డైరీని ఒకసారి చెక్ చేసి ఫిబ్రవరి 28 డేట్ ఇచ్చాడు. ఇక తరువాత ఇన్విటేషన్ కార్డులు, వాటిని పంచటం, జ్ఞాపికలు, పిల్లలకు బహుమతుల కొనుగోలు, స్వీట్ డిస్ట్రిబ్యూషన్, స్టేజ అరేంజిమెంట్లు, ఇలా ఒక పెళ్ళికి చేయవలసిన పనులన్నీ చక చకా పూర్తి అయినాయి. శ్రీనివాస్‌కు నవ్వుతూ, నవ్విస్తూ పనులను రాబట్టటం అలవాటే కనుక అందరూ కో ఆపరేట్ చేసారు. కాలేజ డే రోజున సమావేశం చక్కగా జరిగింది. డి.ఎస్.పి. మంచి స్ఫూర్తిదాయకమైన స్పీచ్ ఇచ్చారు. పోలీసు బందోబస్తు కూడా బాగా ఉండబట్టి అల్లరి కుర్రాళ్ళ ఆటలు సాగలేదు. జాతీయ గీతంతో ఫంక్షన్ ముగిసింది. అందరూ శ్రీనివాస్‌కి థాంక్స్ చెప్పారు. మర్నాడు హాలిడే ప్రకటించారు.

కాలేజ డే తరువాత పిల్లలు సాధారణంగా కాలేజికి రారు. హాల్ టికెట్ల పంపిణీ కూడా అయింది. మార్చి 17 నుంచి యూనివర్సిటీ పరీక్షలు ప్రారంభం అవుతాయి. ఒకరోజు కామర్స్ డిపార్ట్‌మెంట్‌లో కబుర్లు చెప్పుకొంటుంటూ శ్రీనివాస్‌కు ఒక బ్రౌన్ కవర్ ఐ.జి.ఎస్. ముద్రతో పోస్టులో వచ్చింది. శ్రీనివాస్ కొద్ది టెన్షన్‌తో కవర్‌ను ఓపెన్ చేసి చదివాడు. శ్రీనివాస్ మొహంలో రంగులు మారటాన్ని అందరూ కుతూహలంగా చూస్తున్నారు. శ్రీనివాస్ తల ఎత్తి అందరిని చిరునవ్వుతో చూసాడు. "ఏమైంది" అడిగాడు లింగారెడ్డి.

"నేను ఐ.ఆర్.ఎస్.కు సెలెక్ట్ అయ్యాను. "ముందు శ్రీనివాస్ చెపుతున్నది ఎవరికీ అర్థం కాలేదు. శ్రీనివాస్ మళ్ళీ రిపీట్ చేసాడు. అప్పుడు అందరూ హుర్రే అని అరిచారు.

"అసలు మీరు సివిల్స్ ఎప్పుడు రాసారు"

"క్రితం సంవత్సరం రాసాను. మూడు నెలల క్రితం ఇంటర్వ్యూకి వెళ్ళాను. ఇప్పుడు ఆర్డర్స్ వచ్చాయి."

"అమ్మ దొంగా. మాకు ఎవరికీ ఏమీ తెలియదు. ఇంత రహస్యంగా ఎందుకు ఉంచావ్?"

"ఇందులో సెలెక్ట్ అయే ఛాన్స్ 0.2% మాత్రమే. అందుకే ఎవరికీ చెప్పలేదు. నిజానికి నా గోల్ ఐ.ఎ.ఎస్. ఇప్పుడు ఐ.ఆర్.ఎస్. మాత్రమే వచ్చింది. ఊరుకోను. మళ్ళీ రాస్తాను."

"అయితే ఇప్పుడు ఐ.ఆర్.ఎస్. జాబ్‌కి వెళ్ళరా?"

"వెళ్తాను. అక్కడి నుంచి మళ్ళీ ట్రై చేస్తాను."

ఇందులో ఏ ఏ ఉద్యోగాలు ఉంటాయి?"

"ఇందులో" ఇన్‌కమ్ టాక్స్, కస్టమ్స్, ఎక్సైజ్ డిపార్ట్ మెంట్లలో అసిస్టెంట్ కమీషనర్ రాంక్ నుంచి పోస్టింగులు ఉంటాయి. ముందుగా ముస్సోరిలో ఉన్న "లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి నేషనల్ అకాడెమి ఆఫ్ అడ్మినిస్ట్రేషన్"లో మూడు నెలల ట్రైనింగ్, తరువాత "నేషనల్ అకాడెమి ఆఫ్ డైరెక్ట్ టాక్సెస్" లో ట్రైనింగ్ ఉంటుంది. ఒక వేళ కస్టమ్స్ వైపుకి వెళ్తే "నేషనల్ అకాడెమి ఆఫ్ కస్టమ్స్, ఎక్సైజ్, నార్కొటిక్స్"లో ట్రైనింగ్ ఉంటుంది. ఇవి నాగపూర్‌లో ఉన్నాయి. రెండోది కొంచెం డేంజరస్."

"ఎందుకని"

"ఎందుకేమిటి, కస్టమ్స్‌లో స్మగుల్ అయే వస్తువులను, హెరాయిన్, డ్రగ్స్ లాంటి వాటిని పట్టుకోవాలి. అంటే మాఫియాతో ఫైటింగులు అవి ఉంటాయి."

"అయితే నీవు ఇన్‌కమ్ టాక్స్‌లోనే ఉండు నాయనా" ఎప్పుడు వచ్చాడో, అన్నీ విన్న రామలింగం అన్నాడు. ఈ లోపల ఈ వార్త కాలేజ అంతా పాకిపోయింది. ప్రిన్సిపాల్, మిగతా స్టాఫ్ అందరూ వచ్చి శ్రీనివాస్‌ను అభినందించారు. శ్రీనివాస్ డిన్నర్ ఇస్తా అన్నాడు. కాలేజ స్టాఫ్ నుంచి శ్రీనివాస్‌కు చిన్న సన్మానం ఏర్పాటు చేయటానికి నిర్ణయించారు. శ్రీనివాస్ ప్రిన్సిపాల్‌తో "ఈ శుభవార్తను మా ఆవిడతో పంచుకోవాలి. ఇంటికి వెళ్ళటానికి పర్మిషన్ ఇవ్వండి సార్" అన్నాడు.

"తప్పకుండా వెళ్ళవుగాని. ఇంతకీ ఇది నీకు ఎన్నో అటెంప్ట్."

"ఇది మూడోది. ఐ.ఎ.ఎస్. కావటానికి ఇంకా మూడు ఛాన్సులు ఉన్నాయి. ఆఫ్ కోర్స్ ఏజ లిమిటెడ్ జనరల్ కాటగిరిలో 32 సంవత్సరాలు. నాకు ఇప్పుడు 29 సంవత్సరాలు. కాబట్టి మూడు ఛాన్సులు ఉన్నాయి అన్నాను."

"మొత్తానికి నువ్వు అసాధ్యుడివి" అన్నాడు ప్రిన్సిపాల్. శ్రీనివాస్ నవ్వాడు.

శ్రీనివాస్ ఇంటికి వెళ్ళేటప్పటికి రాగిణి ఆలూ బోండాలు చేస్తోంది. శ్రీనివాస్‌ని చూసి "ఏమిటి, ఆలు బోండాల వాసన కాలేజ దాకా వచ్చిందా? తొందరగా వచ్చారు" అన్నది.

"అవునుగాని, ముందు నోరు తెరు" అని కలాఖండ్ స్వీట్ నోటిలో కుక్కాడు. రాగిణి ఉక్కిరిబిక్కిరి అయి నీళ్ళు తాగి "ఏమైంది ఈవేళ" అంటూ రాగం తీసింది.

"అనురాగాల రాగిణీ, ఇక నీవు లెక్చరర్ భార్యవు కావు. అసిస్టెంట్ కమీషనర్ ఆఫ్ ఇన్ కంటాక్స్ గారి భార్యవు"

రాగిణి కళ్ళు పెద్దవి అయినాయి. అర్థం కావటానికి ఒక్క క్షణం పట్టింది. ఒక్క ఉదుటున శ్రీనివాస్‌ని కౌగిలించుకుని ముద్దు పెట్టింది. సంతోషంతో రాగిణికి కళ్ళల్లో నీళ్ళు వచ్చాయి. "ఆర్డర్స్ ఎప్పుడు వచ్చాయి?" అని అడిగింది. శ్రీనివాస్ అంతా చెప్పాడు. "అయితే ముందు మూడు నెలలు ముస్సోరిలో ట్రైనింగ్‌కు వెళ్ళాలా" అన్నది దిగులుగా.

"అప్పుడే దిగులు పడకు. ఇక్కడి నుండి రిలీవ్ అవాలంటే, త్రూ ప్రాపర్ ఛానల్ ఇంకో నెల పట్టవచ్చు. ఈ లోపల ఇక్కడి లావాదేవీలు అన్నీ పూర్తి చేయాలి"

నిజమే అంటూ రాగిణి కిరణ్‌ని లేపి వాడికి అర్థం కాపోయినా శుభ వార్త చెప్పింది. వాడు అర్థమైనట్లుగా నవ్వి తండ్రి మీదకు ఎగబడ్డాడు. ఇద్దరూ నవ్వుకొన్నారు.

రెండు రోజుల తరువాత శ్రీనివాస్ కాలేజ స్టాఫ్‌కు డిన్నర్ పార్టీ ఇచ్చాడు. కాలేజ నుంచి రిలీవ్ కావటం కోసం తన ఆర్డర్ కాపీలను జత చేస్తూ ప్రభుత్వానికి దరఖాస్తును ప్రిన్సిపాల్ ద్వారా పంపాడు శ్రీనివాస్. శ్రీనివాస్‌ని సతీ సమేతంగా సన్మానించటం కోసం స్టాఫ్ క్లబ్ ఏర్పాట్లు చేసింది.

ప్రభుత్వం నుంచి రిలీవ్ కావటానికి పర్మిషన్ కూడా వచ్చింది. రిలీవింగ్ తేది, సన్మానం తేది ఒకేరోజున పెట్టుకున్నారు. ఈ వార్త స్టూడెంట్స్‌లో కూడా పాకింది. అందువలన ఆ రోజున స్టూడెంట్స్ కూడా బాగానే వచ్చారు. ముందు మీటింగ్ హాలు అనుకున్న వాళ్ళు, విద్యార్థుల సంఖ్య చూసి ఓపెన్ గ్రౌండ్‌కి మార్చాల్సి వచ్చింది. శ్రీనివాస్ అప్పటికప్పుడు పది కిలోల స్వీట్స్ తెప్పించి పిల్లలందరికీ పంచి పెట్టాడు.

సన్మాన కార్యక్రమం మొదలైంది.

ముందుగా చక్రపాణి, మీటింగుకి అధ్యక్షత వహించటానికి ప్రిన్సిపాలుని స్టేజ మీదికి ఆహ్వానించాడు. తరువాత శ్రీనివాస్ దంపతులను ఆహ్వానించాడు. సీనియర్ లెక్చరర్లు రామలింగం, శివయ్యలను కూడా ఆహ్వానించాడు. ప్రిన్సిపాల్ "నా సర్వీసు కాలంలో ట్రాన్స్ఫర్ మరియు రిటైర్ అయిన స్టాఫ్‌కు వీడ్కోలు చెప్పే మీటింగులకు ఎన్నో సార్లు అధ్యక్షత వహించాను. కాని సివిల్ సర్వీసుకి సెలెక్ట్ అయిన లెక్చరర్‌కు సన్మానం చేసి మీటింగుకి అధ్యక్షత వహించే అదృష్టం కలగ చేసిన శ్రీనివాస్‌కు మెనీ మెనీ థాంక్స్. మామూలుగా కాలేజ ఫంక్షన్లకు చీఫ్ గెస్ట్‌గా పిలవటానికి పిల్లలకు స్ఫూర్తి దాయకంగా ఉండటం కోసం ఒక యంగ్ ఐ.ఎ.ఎస్. ఆఫీసర్‌ని పిలవటం మంచిదని శ్రీనివాస్ చాలా సార్లు సలహాలు ఇచ్చాడు. ఇప్పుడు తనే ఐ.ఆర్.ఎస్.కు సెలెక్ట్ అయి ఒక స్ఫూర్తిదాయక వ్యక్తిగా మారినందుకు ఆయనకు అభినందనలు. నేను ఎక్కువ టైం తీసుకుని బోరు కొట్టను. ఇప్పుడు రామలింగం గారు మాట్లాడుతారు" అని కూర్చున్నాడు.

రామలింగం లేచి "నేను సీనియర్ లెక్చరర్‌ని అయినా కొన్ని విషయాలలో శ్రీనివాస్ కంటే జూనియర్‌నే. ముఖ్యంగా పిల్లలతో డీల్ చేసే అతని పద్ధతులు అతనిని పిల్లలకు దగ్గర చేసాయి. అతని దగ్గరి నుంచి నేను నేర్చుకుని ఆచరణలో పెట్టటం వలన వృత్తి సంతృప్తిని పొందగలిగాను. ఎందుకో తెలియదుకాని అతని మీద నాకు ఎప్పుడూ పుత్ర వాత్సల్యం కలుగుతూ ఉంటుంది. అందుకే పరిచయం నుంచి అతనిని మీరు అని ఎప్పుడూ అనలేదు. అతను కూడా ఎప్పుడూ పట్టించుకోలేదు. అతను ఇంకా ఉన్నతమైన పదవులను పొందుతాడని ఆశిస్తూ ముగిస్తున్నాను" అని కళ్ళు తుడుచుకొంటూ కూర్చున్నాడు.

తరువాత శివయ్య లేచి "నిజం చెప్పాలంటే మొదట్లో, అతని ప్రవర్తన చూసి చాలా గర్వం అనుకొనేవాడిని. కొంత కాలం అయినాక పిల్లలు అతనిని గౌరవించే పద్ధతి చూసి కాలేజికి మంచి లెక్చరర్ దొరికాడు అనుకొన్నాను. తరువాత గడ్డి సమస్యలను సులభంగా పరిష్కరించిన అతని నేర్పును చూసి, ఎక్కడో ఉండవలసిన వాడు, ఇక్కడ ఉండి కాలం వృధా చేస్తున్నాడు కదా అనిపించింది. నా అనుమానం ఇప్పుడు నిజం అయింది. అతని సేవలు ఇంత చిన్న కాలేజికి కాదు, ఇంకా పెద్ద వ్యవస్థకు అవసరం అని. అందుకే సివిల్స్‌లో సెలెక్ట్ అయినాడు. అతను ఎక్కడ ఉన్నా తనను తాను రుజువు చేసుకొంటాడని నాకు తెలుసు. ఇక ముగిస్తాను" అని కూర్చున్నాడు.

ప్రిన్సిపాల్ "విద్యార్థులలో ఎవరైనా మాట్లాడుతారా" అని అడిగాడు.

సెకండ్ ఇయర్ స్టూడెంట్ వెంకట్ లేచి "నేను మాట్లాడుతాను సార్" అన్నాడు. స్టేజ మీదికి రమ్మనమని పిలిచారు. వెంకట్ వచ్చి "సంవత్సరం ప్రారంభంలో నేను రౌడీలాగా ప్రవర్తించే వాడిని. సార్ నన్ను తిట్టకుండా చాలా సున్నితంగా గుండెకు తగిలేట్టుగా చెప్పారు" అని తన అనుభవం చెప్పాడు. "అంతే కాదు ఇప్పుడు చెపుతున్నాను. ఎప్పటికైనా సార్ కింద అదే డిపార్ట్‌మెంట్‌లో ఉద్యోగం సంపాదిస్తాను" అనగానే అంతా చప్పట్లు కొట్టారు. తరువాత రంజిత్ తన అనుభవాన్ని కూడా వివరించాడు. ఇంకా కొంత మంది ముందుకు వచ్చినప్పటికీ సమయా భావం వలన వారించారు. ప్రిన్సిపాల్ "ఇప్పుడు శ్రీనివాస్ సతీమణి శ్రీమతి రాగిణి మాట్లాడుతారు" అని చెప్పాడు.

రాగిణి ముందు మాట్లాడటానికి సిగ్గు పడినా తరువాత తడుముకోకుండా" మా వారు ఇంత సమర్థులని నాకు తెలియదు. ఎప్పుడూ ఏదో చదువుతూనో, రాస్తూనో టైము గడుపుతుంటే నాకు చాలా బోరు కొట్టేది. ఐ.ఎ.ఎస్.కోసం ప్రయత్నం చేస్తున్నాను అంటే, ఏం, ఈ ఉద్యోగం బాగుందిగా, ఇంకో ఉద్యోగం ఎందుకు అనుకొనే దాన్ని. నిజానికి నాకు లెక్చరర్ ఉద్యోగం అంటే చాలా ఇష్టం ఇంట్లో

వాళ్ళకి క్రైము ఎక్కువ కేటాయిస్తారని పెళ్ళి అయినాక తెలిసింది. అది అబద్ధమని. ప్రతి భార్యకి అనిపిస్తుంది, తన భర్త క్రైమంతా తనకే కేటాయించాలని. కాని ఇప్పుడు తెలిసింది అలా కేటాయించి ఉంటే ఆయనకు నా మెప్పు ఒక్కదానిదే లభించేది. కాని ఇప్పుడు ఇంత మంది మెప్పును ఆయన పొందగలిగారంటే, నేను చేసిన త్యాగం వల్లనే కదా... అంటే నాకు ఆ మెప్పులో భాగం ఉన్నట్లేగా'' అని ముగించి కూర్చున్నది. అంతా బాగా మాట్లాడావని చప్పట్లు కొట్టారు.

శ్రీనివాస్ రాగిణి చెవిలో''అదరగొట్టేసావు. భయపడతావేమోనని భయపడ్డాను'' అన్నాడు. రాగిణి నవ్వింది.

ప్రిన్సిపాల్ మైకు అందుకొని "ఇక మనమంతా ఎదురు చూస్తున్న శ్రీనివాస్ ఉత్తేజకరమైన ఉపన్యాసం విందాం. తరువాత ఆ దంపతులకు సన్మానం ఉంటుంది'' అన్నాడు.

శ్రీనివాస్‌లేచి అందరికీ నమస్కరించి "ఇక్కడ నాకు రెండు రకాల గురువులు ఉన్నారు. ఒకరు నాతోటి సహాధ్యాపకులు. రెండు అందరికీ విద్యార్థులుగా కనపడుతున్న మీరు. ఔను. నేను నిజమే చెపుతున్నాను. మనిషి నిత్య విద్యార్థి. కొంతమందిని చూసి ఎలా ఉండాలో నేర్చుకోవాలి. కొంత మందిని చూసి ఎలా ఉండకూడదో నేర్చుకోవాలి. మిమ్మల్ని చూసి ఒక టీచర్ ఎలా ఉంటే స్టూడెంట్స్‌కి దగ్గరవుతాడో నేర్చుకొన్నాను. ఇంకా నేర్చుకుంటూనే ఉన్నాను. జ్ఞాన దాహానికి తృప్తి లేదు. అలా అని ఎప్పుడూ ఏడుపు మొహం పెట్టుకొని ఉండకూడదు. సాధించిన దానితో తృప్తి పొందాలి. సాధించవలసిన దాని కోసం ఆర్తి ఉండాలి.

నాకు నా టీచర్ ఉద్యోగం అంటే చాలా ఇష్టం. ఎందుకంటే ఇక్కడ ఉండేవి ఫైల్స్ కావు. లైఫ్స్. కాలేజి జీవితం అత్యంత ఆనంద దాయకమైనది. మామూలుగా అటువంటి జీవితం యు.జి.తోనో పి.జి.తోనో అయిపోతుంది. కాని టీచర్‌కి సర్వీస్ చేసినంతకాలం ఉంటుంది. నేను పి.జి. అయిన తరువాత ఈ ఉద్యోగంలో ఏడు సంవత్సరాలు సంపూర్ణ ఆనందం అనుభవించాను. ఇందులో సమస్యలు ఉండవా అని కాదు. ఆ మాటకు వస్తే ఎంత చిన్న ఉద్యోగంలో అయినా సమస్యలు ఉంటాయి. వాటిని అధిగమించటంలోనే ఆనందం ఉంటుంది. లేకపోతే జీవితం నిస్సారం అవుతుంది.

సివిల్స్ రాయాలన్న కోరిక మొదట్లో నాకులేదు. ఎలక్షన్ డ్యూటీలో వున్నప్పుడు నన్ను చూసి ఒక తహసిల్దార్ పరోక్షంగా పెళ్ళి ప్రతిపాదన తెచ్చాడు. అప్పటికి నేను ఉద్యోగంలో చేరి రెండు నెలలే అయింది. అందువలన ఆ ప్రపోజల్‌ను తప్పించుకోవటానికి సివిల్స్ సాధించాకే పెళ్ళి అని చెప్పాను. అప్పట్లో, ఇప్పుడు కూడా, ఖాళీగా ఉన్న గ్రాడ్యుయేట్‌ని ఏం చేస్తున్నావు అంటే ఐ.ఎ.ఎస్. రాస్తున్నాను అని చెప్పటం ఒక ఫాషన్. దాని ప్రకారమే చెప్పి అప్పుడు తప్పించుకొన్నాను. అప్పుడే ఎలక్షన్ మీటింగ్ కండక్ట్ చేసిన కలెక్టర్ టీచర్‌గా చేసిన వాడే. బహుశా ఆయనను చూసే అలా చెప్పానేమో. అప్పటి నుంచి ఆ కోరిక కలగా మారింది.

సివిల్స్ కాకుండానే పెళ్ళి చేసుకున్నాను. నెమ్మదిగా కలను నిజం చేయాలనే తపన మొదలైంది. దానికోసం చదవటం మొదలుపెట్టాను. చదువుతూంటే తెలిసింది. ఏమిటంటే "తెలిసినది అవగింజంత, తెలియనిది కొండంత'' అని. ఇంకా ఇంకా చదివాను. ఇప్పుడు ఐ.ఆర్.ఎస్. సాధించాను. రేపు ఐ.ఎ.ఎస్. సాధిస్తాను. వీలు అయితే ఇండియన్ ఫారిన్ సర్వీస్ సాధిస్తాను'' ఒక్క క్షణం ఆపాడు. అందరు చప్పట్లు కొట్టారు. చప్పట్లు ఆపమన్నట్లు సైగ చేసి "ఇవి సాధించినంత మాత్రాన గొప్పకాదు. మహాత్మాగాంధి ఐ.సి.ఎస్.పాస్ కాలేదు. క్లాసులో కూడా ఆయన సాధారణ విద్యార్థే. కాని ఆయన వ్యక్తిత్వం వలన మహాత్మా అయ్యాడు. ఆయన రాసిన పుస్తకాలు చదవండి. జీవితం తెలుస్తుంది.

దేశం కాని దేశంలో అక్కడి అణగారి పోతున్న ప్రజల కోసం అద్భుతమైన పోరాట విధానాన్ని రూపకల్పన చేసి చివరివరకు పోరాడాడు. అదీ పట్టుదల అంటే. ఏ పనిని అయినా కష్టపడి కాదు ఇష్టపడి చేయాలి అనే డైలాగ్ ఈ మధ్య వింటున్నాం. కాని కేవలం ఇష్టపడితే సరిపోదు. ఇష్టపడిన దానిని కష్టపడి సాధించాల్సిందే. ఊరికే, ఇష్టపడ్డాం కదా అని చేతిలోకి రాదు. భయం ఉండాలి. పిరికితనం ఉండకూడదు. భయం ఉంటే సమస్యను ఎదుర్కొనే ప్రయత్నాలను జాగ్రత్తగా చేస్తారు. పిరికితనం ఉంటే అసలు ఎదుర్కొనే ప్రయత్నం చేయకుండా పారిపోతారు. మనవాళ్ళు ఊరికే చెప్పలేదు. "తన కోపమే తన శత్రువు తన శాంతమే తనకు రక్ష'' అని. మీ పట్ల ఇతరులు ఎలా ఉండాలి అని మీరు కోరుకుంటారో అలా మీరు ఇతరుల పట్ల అలా ఉండాలి. దీనిని "క్రాస్ థింకింగ్'' అంటాం. ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకోండి. "నోరా వీపుకి తేకే'' అని. మాట మెత్తగా, చేత గట్టిగా ఉండాలి. నా మాట, నా చేత ఎలా ఉంటాయో మీ అందరికీ తెలుసుగా. ఇలా చెప్పమంటే గంట కొట్టేదాకా చెపుతూనే ఉంటాను. అలవాటు కదా'' అని నమస్కరించి కూర్చున్నాడు. చప్పట్లు ఐదు నిముషాల దాకా ఆగలేదు.

పిల్లలు "వుయ్ మిస్ యు సార్'' అని అరుస్తూనే ఉన్నారు. ప్రిన్సిపాల్ శ్రీనివాస్ దంపతులకు శాలువా కప్పి దండ వేసి సన్మానించారు. మోయలేనన్ని దండలు, బొకేలు వచ్చాయి. బరువైన హృదయాలతో ఇళ్ళకు బయల్దేరారు.

(అయిపోయింది)

Printed and Published by O.Thomas on behalf of Deccan Chronicle Holdings Limited, Printed at Deccan Chronicle Press at Plot No.9 Alwal Village, Vallabh Nagar Taluk, Malkajgiri Mandal, Rangareddy Dist., AP & Published at 36 S.D.Road, Secunderabad-500 003, A.P.

Editor: T.Venkattram Reddy, Phone: 040-27802346.